

SZÉNÁSI MIKLÓS

BOSZORKÁNYOS SZÉPHISTÓRIA

*E könyv őrzőangyalának ajánlva.**

TARTALOM

I. A KÖNYVTÁROS

1996. augusztus 19.
Hajdúhalom határától északra
(intermezzo: a kezdet)
(intermezzo 2: a civilizáció bölcsőjénél)
(intermezzo 3: a civilizáció bölcsőjénél 2)
1996. augusztus 19.
Hajdúhalom határától északra
(intermezzo 4: tiszta forrás szennyezése)
1996. augusztus 19.
Hajdúhalom határától északra

II. A MESTER

1963. (színhely ismeretlen)

III. VÉGVESZEDELEMBEN

1240 - Bánatország

IV. NEMZETKÖZI DIVAT STÚDIÓ

1996. A világcserep

* Íródott 1995 tavaszán. Könyv formában megjelent 1997-ben a Magányos Kiadó gondozásában Antal Istvánnak köszönhetően A kert című versciklus párjaként. Ez a változat azzal azonos, mely a szerző gépében van, vagyis, feltehetően nem a végső, többszörösen korrektúrázott változat. /Szénási Miklós/

I. A KÖNYVTÁROS

1996. augusztus 19.

Hajdúhalom határától északra

Lassan mentem lefelé a lépcsőn, mert a szemüvegemet nem találtam. Nem is volt idő, az az igazság, sietnem kellett, hogy elérjem a buszt. A végállomáson átszálltam a távolságira, aztán meg gyalogoltam. Órákkal ezelőtt elhagytam már az utolsó lakott házat is, többet mentem tehát, mint ami kellemes. Az alföldi por, az valami iszonyú, hogy átjárja a ruhát, keveredik a test párolgó nedveivel és izgatja a bőrt. Még szerencse, hogy szél fújt azon a késő délutánon, ez enyhítette valamelyest nagy-nagy nyomorúságomat. Madarak szálltak az égen, de ezt csak onnan tudtam, hogy hallottam sikoltásukat. A szemüveg, talán a zakóm zsebében maradt, a másikban. A kulcsok minden lépésnél megzörrentek, homlokomat foszló papírzsebkendővel töröltem, amit aztán visszagyűrtem a nadrágomba, hogy tompítsa a dühítő zajt.

Hosszú, zsindelytetős gazdasági épületnek látszott messziről a könyvtár, néhány fával körben, az öreg Tatai Gyuri bácsi árnyékát láttam eltűnni a végében. Ő gondozta az állatokat, vigyázott a látszatra, nehogy bárki illetéktelen odatévelyegjen. Jól megfizethette Abu Hamid al Garnáti, a végtelenül vénséges tulajdonos. Kerülgettem a tócsákat, mikor eshetett itt eső, gondoltam. Régen jártam erre, magam sem tudom, hány éve már, mintha tegnap lett volna mégis.

Valaha volt itt egy óriási ház is, tizenöt-húsz szobájával szinte elterpeszkedett a homokos alföldi síkon, háta mögött a melléképületek buja, tölgyfa gyökérzetéhez hasonló rendszerével. Előtte, szemben a bejárattal toronymagas hinta állt. Mesélik, hogy kevesen tudták igazán magasra hajtani. Valami ördögös ember volt a kúria ura, néha rájött a bolondéria és olyankor egész éjszaka hintázott. De nem úgy, mint azt halandó emberfia elképzel: ha felült a deszkájára, s hajtani kezdte, néhány lökés után már a horizont vonalát súrolta, nem sokkal később pedig körbe-körbe kezdett forogni. A nagy recsegéstől-ropogástól a hideg is kilelte azokat a parasztokat, akik kilestek az ablakukon. Hónapokig nem vetettek annyi keresztet, mint amikor az úr hintán töltötte az éjszakát. Hajnalban, mikor a nap éledezni kezdett és a cselédség kimerészkedett a szegényes szobákból, már állt a hatalmas építmény, mozdulatlanul és fenyegetően, az úr pedig a harmatos fűben aludt, mintha mi sem történt volna. Gyorsan lepedőbe csavarták a testét, lefektették és vártak, hogy ételért-italért csengessen.

A kúria fénykora óta több, mint két évszázad telt el. Évek óta nem viselte gondját senki. Átalakult a környék, az emberek, még az ég is. A kertben gyom nőtt, az ajtókról lepattozott a festék, a szobák padlóját vastag és puha por borította. Néhány szék rendellenes módon a földön feküdt, mintha futva hagyta volna el az épületet, aki utoljára járt itt.

Sok-sok történetet tudtak a környékeliek a ház múltjáról, ezekből azonban valószínűleg egy szó sem volt igaz, minden az emberi képzelet végtelennek tetsző mélységéből született üres estéken, amikor a szél megforgatja a száraz leveleket az utcán, a kutyák pedig vonítani kezdenek a felhők mögül előúszó félholdra. Mesélték, hogy egy karácsony éjszaka maga II. József, a kalapos király is járt itt. Erről azonban vajhmi keveset tud a történetírás: az uralkodó a legnagyobb titokban jött ide, s úgy távozott, hogy néhány év múlva még a ház urának gyermekei sem voltak biztosak benne, álmodták-e vagy tényleg királyi látogatójuk volt.

A XX. század elején mintha újra virágba borult volna kúria és környéke. Kalapos hölgyek érkeztek hosszú ruhában, fényes bajuszú urak tették nekik a szépet. Estéknént városi zenekar jött és lampionok alatt húzta az úri közönség szórakoztatására a magyarkodó cigányzenét,

miközben a falusiak apraja-nagyja összegyűlt a kerítésnél és bámulta, hogyan mulat az arisztokrácia. Aztán kitört a háború, a ház ura frontra ment, s csak egy képeslap tudatta anyjával: él, de mindkét lábát amputálni kell.

Néhány évtizeddel később kirándulók jártak erre. Gyerekek szállták meg a környéket, csatakiáltásaiktól zengett a Kiserdő. Az egyik tanár, aki szabadidejét a hun király, Attila legendáinak szentelte, s értett valamit a régészethez, talált egy faragott ládikát. Furcsamód könnyen nyílt kulcs nélkül is, valami levélféle volt benne, de abban a pillanatban, amikor hozzáért, elporladt előbb a papír, aztán maga a ládika is. A tanár csak nézte és nem akarta hinni. Nem mert szólni senkinek.

A kúria egy ideig még szerepelt néhány részletesebb térképen, aztán elfelejtkeztek róla és már az sem találta meg, aki valaha járt azon a környéken. Éppen ez kellett Abu Hamid al Garnátnak, aki gondoskodott róla, hogy csak egy hosszú szín maradjon, nem kell ide semmi különösebb látványosság: tanya, néhány állat, öreg paraszt, ennyi.

- Adjon isten, Gyuri bácsi! - mondtam halkan.

Ha itt tenne-venne a közelben, ebből tudhatja csak látogatóba jöttem, egy régi barát a régi házba, nem akarok én rosszat senkinek, magamnak bajt kiváltkëpp nem, tudom a rendet. Vártam kicsit, de nemigen vett észre. Gyorsan előkotortam a kulcsokat és nyitottam a korhadt deszkákból tákolt ajtót. Belül persze vastag fémlemezek borították, mint az egész falat, kisebb tűzvész, bulldózer aligha ártott volna az épületnek. Nedves szalma illata csapta meg az orromat, ott állt a régi homokfutó a sarokban, alatta meg a csapóajtó jól elrejtve. A lépcső lefelé korhadtabb, mint valaha, ezzel bezzeg sohasem törődött Abu Hamid al Garnáti. Ujjnyi por a korláton, hogy került ide, annak idején naponta jártunk fel-le, nem is lett volna érkezése megtelepedni.

Az első szinten volt az olvasóterem, itt fogadta Abu Hamid al Garnáti különös, távoli országokból érkező vendégeit. Téglalap alakú helyiség durva fapadlóval, körben polcok, egészen a mennyezetig. Jobbról is, balról is klasszicista hatást keltő oszlopok, tetejükön akantusz levelek, ezek tartották a galériát, mert legalább három, de inkább négy felnőtt férfi magasságából borult ránk a fakazettás mennyezet. A fenti, galériát körülölelő korlát kovácsolt vasnak látszott, csak közelebről tűnt fel, mennyire szép munkát hagyott ránk a XIX. században élt asztalos, bizonyos Könyves Tóth Csongor. Középen boltív szűkítette a teret. Az olvasóterem végében kanapé, oroszlanlábakon, akár az asztal. Sokszor elteázgattunk itt munkatársaimmal. A helyiség egyszerűen kínálta a tempót, hogy nem futni, nem sietni, hiszen van idő elég, itt száz éve is emberek jártak, meg azelőtt is. Az egész berendezést így vettem, dicsekedett gyakran a mór. Csak ide kellett hozni, tönkrement a Derence városában árválkodó régi református Nagykönyvtár, helyreállítani nem volt pénzük az egyháziaknak, akkoriban nem számíthattak sok szeretetre az állam részéről. Szegény kárpátaljai magyar gyerekeknek alapítottak a pénzből egy kisebb kollégiumot. Itt vagyok honn, tárta szét karját. Minden csak ezután következett, a többi hat szint.

Nagy élet volt itt valaha, tizenhárman kutattuk a múltat és próbáltunk a lehetséges jövő felé vezető valóságos nyomokat találni a mohón felhalmozott tudásanyagban. Az egykori Othelló, aki elmondása szerint régen magyarrá vált, bár mohamedán hitét továbbra is megtartotta, idegyűjtött, ebbe a föld alatt elterülő hét emeletnyi labirintusba minden könyvet, amit a világ kezdete óta írtak és meg tudott szerezni. Nem sajnált sem pénzt, sem fáradságot. Véleménye szerint a világ régi nagy könyvtárai összesen nem bírtak ennyi kötetrel, mint ez a titkos épület, amit ő maga nemes egyszerűséggel az *én kincsecskémnek* nevezett. Ez jól hangzott, tartást adott, hogy itt dolgozhattam. Nem tudom, miből, de telt neki mindenre, amire költeni akart és

nem volt olyan nagy vihar, mely elseperhette volna jól felépített világát. Gyakran emlegette, valaha milyen nagylelkű uralkodói voltak e bolond magyar népnek, olyan hanghordozással, mintha személyesen ismerte volna az egykori nagy királyokat, például Mátyást, nemes egyszerűséggel a Könyves Hollóst, vagy még régebbről Árpádházi II. Gézát, aki megengedte a besenyőknek, e földre utóbb letelepedett harcos mohamedánjainak, hogy hitüket nyíltan megvallják - és ilyenkor mindig nagyot kacsintott, így múlik el a világ hiúsága, fiaim.

Abu Hamid al Garnáti! Hány esztendő telepedett aszott bőrére, ki tudná összeszámolni. Jobb lenne nem tudni, hol van és mi járhat barna fejében.

A szövegek, melyek annyira fontosak, melyek meghatározzák életemet és cselekedeteimet a helyükön, futtattam végig tekintetemet a belátható polcokon. Hogy telik az idő, tapintottam a port. Több kötetre is szükségem volt, igazi, ínycsemegeknek való ritkaságokra. Az életem múlhatott ezeken, de még több is talán. Nem értem rá igazán, de amíg loholtam egyik polctól a másikig, nyitogattam a mennyezetig érő nagy szekrényeket és kapcsolgattam a villanyokat, óhatatlanul elborítottak az emlékezés langyos és igen kellemes hullámai, miközben mint süppedős mocsárban, igyekeztem előre.

Keresni valamit, ami által a dolgok megvilágosodhatnak. A helyszín volt az egyedül biztos, talán semmi több. Bár helyzetem egyáltalán nem volt rózsásnak mondható, mégis megszállt egy furcsa kór, mely a könyvek gerincén lapult addig, és baktériumai kizárólag engem vártak, hogy előcsalják belőlem azt, akinek élete elejétől végéig lapok között és lapokon telik.

Volt egy kötet, amit nagyon szerettem és ami annak idején eltűnt. Kék bársonyon ezüst betűk és fekete, ágbogas ornamentika, ennyire emlékszem. A mór vitte magával, még jóval azelőtt, hogy bezárta az épületet, és soha nem ejtett szót róla, hogy szándékában állna visszahozni. Tehette, mert itt minden az övé volt, minket, könyvtárosokat is beleértve. Könyv, egészen bizonyos, hogy e századból, csak a jó ég tudja, hogy kerülhetett oda, ahol találtam. Abu Hamid al Garnáti talán ismerte is a szerzőt és egész egyszerűen elorozta tőle az egyetlen példányt, ezt a kéziratot. Néhány javítás a szövegben és főképp a kitépelt első oldalak elegendőek lehetettek volna, hogy gyanakodni kezdjek, de akkoriban még egy nagy család, egy igazi jó csapat voltunk és eszem ágában sem volt rosszat feltételezni az öregemberről, vagy a tudásukat méltóságteljesen birtokló kollégákról.

(intermezzo: a kezdet)

E könyv szerint kezdetben a világ gömbölyű volt és tüzes. Nem szabdalták esztendők az orcáját, úgy tűnt, mintha mindörökké kellene tartania. Hosszú volt és széles, mély és magas. Hegyei a levegőöveget szántották, tengerei az éjszakába hullámozottak. A Teremtő Őselv Atyja, erős és módfelett fényességes istenség járt-kelt világában, s mind a kövek, mind a fák, füvek, folyamok és szelek, létezők és lélegzők egyképpen szólították, egyképpen tisztelték, ahogy illett. Mindennek helye volt ebben az időben, s mindennek megvolt a maga helye. Igazságosság uralkodott és békesség a teremtmények között és mindenek formája a teremtmény urához hasonlított. Olyan világ volt ez, melyről álmodni sem álmodhatunk csigahéjainkban manapság, mert nincs tekintet, mely meg ne rettenne és nincs derék, mely meg ne roppanna e fényesség súlyától. A mi szemeink aligha látták volna meg ezt a világot a maga teljességében, mert hozzászórtak már ahhoz a feneketlen sötétséghez, melyet az Alsó Világok, legkivált a Hetvenhetedik Mélység árasztanak, s mindezek ura, Ármány.

Ármány nem volt mindig rossz, de szívében hordta magvait a sötétségnek, készen arra, hogy alkalomadtán ezek kicsírázzanak, gyökeret eresszenek és szárba szökkenve hórihorgas, árnyékot vető faóriássá terebélyesedjenek. Ármány tudta ezt, de örökké fényben nem tudott, nem is akart ellenkezni a Teremtő Őselv Atyjával, hiszen egy volt maga is a kreatúrák közül, akinek azonban olyan homály borította születését, melyről a Teremtő Őselv Atyja sohasem szólt. Mesélik, később, amikor olyanná vált Ármány, amilyennek mi ismerjük, akkor dölyfösen hangoztatta, s kiváltképp a szentséges helyeken, hogy a világ gyökere ő maga, a termés, melyet sodor a szél, az is ő maga, mert minden eredendőnél eredendőbbben létezik, semmi joga nincs a fénynek fölibé kerekednie. Mert mitől is tűnne fel az az izgága, zavaró fényesség, mely még a fizikai szemre is fájdalmat borít, ha nem ragyoghatna árnyék mellett, mondogatta, s kacagott, hogy a földnek színe meghasadott és tüzes erők törtek a felszínre. Nézzétek, mondta Ármány, fény ez is, lássam, mihez kezdetek vele, mit ér nyomorult életetek? Ilyen lett, de akkoriban, amikor még zsengek voltak a füvek, a felhőkből pedig pusztaszeretet áradt, igyekezett elnyomni magában mindazt a rosszat, ami a szívében lapult. De lehet-e eltorlaszolni a forrást kövekkel, lehet-e útját állni a sodró erejű víznek? Bár Ármány akarta a jobb kéznek útját, mégis minden balra fordult, bármihez is kezdett. Végső elkeseredésében talán, sok átvirrasztott nappal és éjszaka után úgy döntött, leszámol egyszer s mindenkorra a lehetőséggel, amit lényének lényegében hordozott. Hogy tudjátok, akkoriban történt ez, amikor az istenség jó kertészként óvta teremtményeit, mert Kert volt már a világ, paradicsomi ország. Ármány elvonult ennek a kertnek egy távoli zugába, ahol, miképpen vélte, teljességgel egyedül lehetett. Sok minden történt a világ kezdetén, amit mi már képtelenek vagyunk megérteni. Hallottam én, vonogatta láthatatlan vállát a láthatatlan mesélő, magam sem tudom, honnan, arról is, hogy létezik világ számtalan, és útját járva mind kerek egész, és együtt egy nagyobb egészet alkotnak - nos, nem eshetett másként, minthogy találkozott a világ egy másik világgal, s ez bizonyosan nagy megrázkódatással járt egyikben is, másikban is: csak így lehetett, nem másként, hogy a Teremtő Őselv Atyjának figyelme elkalandozott, s miközben óvta az egységet, prédájául hullott önnön feszítő vágyainak Ármány. Maga magának bordái közé nyúlt és szentnek hitt akarattal kitepte szívét, vele sötét gonoszságának magvait. A levegőn azonban történt valami az élettelennek tűnő magvakkal, mert Ármány hiába hajította volna szívével együtt mindet a Kerten túlra: lőtt madárhoz hasonlatosan zuhantak vissza, mélyre a földbe. Szempillantás alatt irtózatot fa támadt azon a helyen.

Ármány sejtette, hogy olyan történt, ami példátlan, amihez hasonló még nem esett addig. Állt a fa alatt, nézte, látja-e ágainak hegyét. Csakhogy a lombok olyan sötétet árasztottak, olyan hideget, hogy az orráig sem látott. Kitapogatta oldalán a kisbaltáját, mert azt mindig magával hordta és lépcsőket vágott a fa törzsébe. Ment felfelé, egyre feljebb és még mindig nem ért a tetejére a különös növénynek. Nem értem, morfondírozott, a hét bolygó körén már túljutottam, és még mindig nincs itt a vége. Három nap, három éjjel haladt, vágta a lépcsőfokokat. Ekkor megpihent. Hét nap, hét éjjel faragott tovább, de még mindig hosszabbnak tűnt, ami előtte állott, mint amit már maga mögött hagyott. Ráadásul minden pillanatban új és újabb teremtmények cikáztak elő az ágak sűrűjéből és hasonlítottak valakihez, akit nagyon régen látott. Újra megpihent, újra útrakelt. Kilenc nap, kilenc éjjel marta a fokokat a fába. Ekkor megélezte a kisbaltáját, de ahogy nekivágott volna a lépcsőfaragásnak, megrázkódott a fa, süvítő szél támadt és a szél haragos szózatot sodort, mintha a fülébe kiáltotta volna a Teremtő Őselv Atyja:

- Engedetlen szolga! amit cselekedtél, cselekedted jobb híján. Sötétséggel miért is foglalkoztál? Szívedben lapuló gonoszság-magvakról miért is álmodtál? Ami van, csak az lehet, ami nincs, ne is legyen, tudhattad volna. Hova törtél, merre törekedtél? Nézd, tükröm az égbolt, tekints magadra, s hullj alá, ahol befogad a világ, addig.

Sistergő mennykő világította meg ekkor Ármányt, az eldobott szívből támadt fa kettéhasadt. Egyik fele porrá omlott, szélvész seperte el, másik fele heves lánggal lobogott: kavargott Ármány felett az űr, s mint ezüst tükörben látta magát ezer és ezer, millió és millió alakban. Ekkor döbönt csak rá, hogy azok a lények, akik útja során előbukkantak a sűrű ágszövényből nem másra, mint tulajdon magára hasonlítottak. Sikoltva hullt alá, karmos, bűnös test a földre, de a föld megnyílt, mert nem bírta volna hátán hordozni, s olyan mélység támadt Ármány előtt, mint amilyen magasság felette tornyosodott: csakhogy ez egyre távolabbra a csillagoktól, a naptól, a Teremtő Őselv Atyjának fényétől. Szitkok tódultak Ármány szutykos ajkára ekkor, átkai, mint hüllők sziszegtek nyelvén.

- Ez a mélység legyen honod! Élj törvényeid szerint, melyeket magadnak szereztél. Légy szolgák ura, ha akad oktalan, ki szolgálni merészelne önként. A fényt látni nem fogod onnan, hát lehetsz elégedett! De ami van, az van, hiába akarnál egyebet! Ha színem elé merészkedsz, tanuld meg jól, áldás és békeség mindenkinek, és örök kárhozat neked, ha a világ lényegét nem tisztelled.

Így szólott az első világ ura, a Kezdetek Nagyura, amikor Ármány egészen mélyre hullott, az Alsó Világokba, a Hetvenhetedik Mélységbe, és támadt ott ország, ahova érkezett. Annak az országnak hasonlított minden porcikája a felső világéhoz, de rút és iszonytató, szomorú és kárhozatos volt, mint maga Ármány, aki bukásának tüzével elemésztette korábbi lényegét, és maradt egyetlen rémisztő, végső elv: a NEM.

A krónikák hallgatnak arról, vajon ekkor kerültek-e az első szürke szálak az istenség hajkoronájába, de én úgy sejttem, írta az ismeretlen szerző, hogy Ármány uralmának kezdetétől új nap ragyogott az égen, új hold kísérté az éjszakát és a teremtmények szívébe költözött valami addig ismeretlen érzés: a félelem.

(intermezzo 2: a civilizáció bölcsőjénél)

A félelem megszülte az időt. Mindaz, ami öröktől fogva örökéig valónak tűnt, mintha új ruhát öltött volna. A teremtmények méltatlanok lettek a fényre, mert veszítettek hitük teljességéből, és ezáltal gyengévé és sebezhetővé váltak és önkéntelenül hajlott a sötétség igájába fejük. Hiába járt-kelt megannyi követ a világban és óvta őket, ne fogadják el létezőnek azt, ami nincsen (csupán az elfogadás által), mert csakis így maradhatnak érintetlenek a káros hatásokkal szemben, a teremtményeket megtévesztette mindaz a csábító hamis csillám, ami az Alsó Világokból áradt.

Az első emberek, akiket a teremtő istenség a maga szívének elégedettségére, kedve teljességére teremtett, egy ember meg egy asszony ketten voltak egyek. Ott éldegéltek a világban, a Kertben, és elégedettek voltak, mert orcájukat a szeretet fényében fürdethették. Történt azonban egyszer, hogy sétájuk közben, midőn a Kertben bolyongtak a széleslevelű fák között és hallgatták a csermelyek énekét, s igen nagy gyönyörűségük telt magában a létezésükben - káprázatos idegennel találkoztak. Formára olyasminnek látszott mint ők, színre, szagra azonban már erősen különbözött. Beszédbbe elegyedett velük, kérdezgette őket, hogy s mint megy soruk, uraik-e napjaiknak, mert, ahogy felemelt mutatóujjal súgta, ő bizonyos benne, vannak még a való világnak olyan szegletei, ahol még nem jártak, melyeknek hírét sem hallották, így pedig, mivel emberek, s itt pillanatnyi szünetet tartott: emberek, tehát halandó lelkek, aligha mondhatják tiszta szívvel, ismerik jól a világot és tudják a helyüket, ahogy tudniuk kellene:

- Mert nézzétek! - mondta a káprázatos idegen. - A világ mindaz, aminek esete fennáll. Tények és nem dolgok összessége. A tények, értitek, azok határozzák meg és az, hogy ez az összes tény. És ezeket csak meghaladva láthatni helyesen a világot. Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell, én azonban nem hallgathatom el előletek, hogy a Kert lehet ugyan a kezdet, de nem a vég, nyílik egyéb világ számtalan túl a kapuján.

- Nem értelek - vakarta fejét az ember - végül is miről beszélsz, káprázatos idegen? Szavakat mondasz, amelyekkel én képtelen vagyok bármit kezdeni. Itt jó. Jó, mert itt mi vagyunk, s tudjuk, hogy ez így jó.

- Ugyan, barátom! A meghatározások az egyik nyelvről a másikra való fordítás szabályai csupán. Egy vérből valók vagyunk, ti meg én. Kalandot kínálok nektek, a Kerten túli lét kapujának kulcsát!

- A szemed különös, akárha égő kavics volna - mondta az asszony álmodozva és fejét az ember vállára hajtotta.

- Sohasem adódhatnak meglepetések - suttogta a káprázatos idegen, s mintha ott sem járt volna, köddé vált.

Az ember meg az asszony, akik boldogok voltak a világban hamar feledték látogatását, míg egy napon bolyongásaik során újra keresztezte útjukat a káprázatos és sóvár tekintetű idegen. Simán szólt hangja, mézesen fonta egymásba a szavakat.

- A túlsó világ, mely amott terül, kínál vadat-halat, másképpen hajló ágot kínál, rejtezni alkalmas bokrokat, hol nem ér utol a szégyen, mert az ész előtte jár: nyirkos vagy egészen száraz földben a lélektől könnyebbedő test, mely millió úton lényegét vitatja újra előbb szerelemmel, utóbb mindörökre hálni fog.

- Csak ontod itt a szókat - tűnődött az asszony.

- Csak rontod a levegőt! - nyúlt köért az ember.

- Ugyan, barátaim, hagyjatok fel az okoskodással! Minden dolognak oly sok színe van, hogy aki mindazt végigészleli, kevesebbet tud, mint első pillanatra.

- Távozz tőlünk - mondta az ember növekvő haraggal. A fegyverré változott kővel azonban hiába sújtott a káprázatos és sóvár idegenre, csak hűlt helyét találta, delejes kacaját, mit emlékül hagyott.

Ettől kezdve változást tapasztaltak életükben. Az asszony zavartan fonta össze mellén karjait, az ember tűnődve bámult az égre:

- Megint egy nap, megint...

Így esett, hogy szívükből cseppenként távozott a hit, a remény, és mérgező seb duzzadt, a félelem, mikor jön el, s jön-e a káprázatos. Jött, éjjel. Álmukra tört. Riadtan futottak, amerre út nyílt, s bár a Kertet két egymástól távoli ponton hagyták el, mégis egymás kezét fogva léptek az új világba. Mert új volt ez a terület, egészen addig, míg el nem hagyták békés otthonukat, nem is létezett, nem is létezhetett.

„Csak az a tiszta, akinek elméje is tiszta. Csak az üres, akinek nincsenek titkai. Történhet bármi, ha tudomással bírsz az ellenkezőjéről, annak megfelelően cselekszel, győzelmet arathatsz a Teremtő dicsőségére.” Kállomi Kerge Tas írta ezt Intelmeiben 1627-ben, ezer és ezer esztendővel később, amikor védelmeznie kellett hitét, istenét önmaga sötétebbik fele elől, ki faggatta állandóan, hogyan hagyhatta a Teremtő Erő így alakulni az eseményeket: hiszen tarthatta volna távol a Gonoszt a Kerttől. „Ám a Kert mindannyiunk gyönyörűsége” - mondta

Kállomi Tas -, „melynek kapuit nem zárhatni kulcsra, hiszen nincsenek. Az érkezés, a távozás teremtenek kapukat, innent és túlnant.” Bizonyára helyesen látta a szabad gondolkodásnak eme igen kései - avagy korai? - gyermeke, aki évezredekkel korábbi tisztaságot és bölcsességet őrizett elméjében. Békében halt meg, és temetése napján, erre többen esküsznek a kortársak közül, a felhőkön megjelent arcának mosolygó, derűs mása.

A világ porosnak és repedezettnek tűnt a Kerten túl.

- Élsz? - kérdezte az asszony.

- Élek - mondta az ember, - és vissza foglak vinni.

Virradatkor számba vették, mit veszítettek és mi maradt a régi életükből.

- Házat fogok építeni a vadak ellen - mondta az ember.

- Gyerekeket szülök neked, bátor és erős fiakat, dolgos és tisztas lányokat - mondta az asszony.

Földbe vajt odúban éltek azontúl, gyakran éheztek és nélkülöztek minden szépséget, amivel korábban kényeztette őket a Kert. Hét fiuk és hét lányuk született, akik idővel újabb fiakat és lányokat nemzettek, akik aztán újabb és újabb fiak és lányok szülői lettek. Az első emberek erősek voltak, még sokat bírtak, vérükben még csordogált a Kerti csermelyek vizéből, így hetedizigleni leszármazottaikat is ismerhették, mesélhettek a világról, amit elveszítettek egykoron, maguk sem értik, miért. Mindenesetre tőlük telhetően a fény szeretetére okították az utódokat és a sötétséggel szembeni ellenállásra.

Úgy mondják, egyazon órának egymást követő pillanatában távozott el a két ősszülő az élők sorából és arcukra olyan ismeretlen nyugalom költözött a halál pillanatában, ami csak a Kertből származhatott. A nők csonkig nyírták hajukat, a férfiak késsel hasítottak arcukba. Ez volt az első halál, amivel találkoztak az emberek, és ami rádöbbenette őket, a sor végtelen, a sor folytatódni fog és nincs kegyelem. „Akik elmentek, azért mentek el, mert idejük kitelt” - olvashatjuk a Durói Krónikában (Esztergom, 1419) a vágáns dalok végén. „Látjátok feleim, mik vagytok: bizony por és hamu, káprázat alkonya. Példát mutat, aki elment, megidézi jövőnket. Az ember nem sivatag homokján élni, sivatag kövén térdelni született, nem nyomorogni földnek odújában, rettegni szárnyas viharokat. Első volt az első között, vénhedéstől mentes. A fényre árnyék nehezedett, ezért sorakozott kezdet mellé végzet, születés mellé halál. Látjátok, feleim, mi vagyunk az eltemetettek, mi vagyunk a vesztesek. Ősapánknak szavaira emlékezzetek, ősanánknek csengő hangját ne feledjétek: nyílik túl a tüskés bozótban virágos gyöp.”

(intermezzo 3: a civilizáció bölcsőjénél 2)

Telt-múlt az idő. Cafatokká szakadt a világ, ronggyá lett a teremtés gyermeke, az emberöltők pedig mohó farkasokként üzték egymást, egyre kevesebb napja és éje maradt életre minden későbbi származéknak. Vénült a föld, s abbéli bánatában, hogy ily sors jutott osztályrészül teremtményeinek, a Teremtő Ősely Atyjának hajkoronájában is szaporodtak a szürke szálak, és lett, amilyennek ismerjük manapság, az Őregisten. Ármány pedig, mert pusztaság létének elfogadása által, az árnyék elismerésével hatalmába fonhatta a létezőket, meglehetősen elégedetten szemlélte az eseményeket.

Történt azonban, hogy született az emberek között egy félszemű gyermek. Testi fogyatéka ellenére is igen kedves, igen jámbor újszülöttnak látszott már élete első pillanataiban.

- Nem való ez semmire, csak fogja majd a helyet, minek jött világra - dünnyögte az apja, aki az első emberek tizenkettedízigleni leszármazottja volt és úgy hívták, Sivár. Az anya azonban, Tömény, erős derekú asszony, nem hagyta a fiát:

- Nagy ez a föld, élélhet benne bárhol. Egyébként is megszenvedtem érte, kend meg csak üldögél, hányja-veti sorsát reggeltől estélig, hogy képes így beszélni!? Nem adom én földnek, senkinek, jöjjék érte, aki elvinné, most még tán gyenge vagyok, de kitépem én a szívét bárkinek, ha ártana az én szívemről szakadt magzatomnak!

Így aztán nem tették farkasok eledelül a kisdedit és adták neki nevéül azt, hogy Lélke. Sok verést, sok káromlást kapott, de anyja mindennél jobban szerette és tiszta kendőjével letörölte könnyeit.

- Ne sírj, fiam, meglásd, a türelem, a tartás különös gyümölcsöt terem, viseld magad jól, megtanulják még ezek tisztelni a neved.

- De fáj, nagyon fáj nekem, hogy nem tudják, mit cselekszenek - mondta Lélke, aztán amikor kerek almát nyomott a kezébe az anyja, csak felderült az arca és futott törvényt venni hűtlen pajtásain.

Becsületes, bátor emberré nőtt. Érdeklődött a világ tudományai iránt, ha csak tehette, mindig a vének, a bölcsök közelében járt-kelt, tisztos távolságot tartva persze, nehogy kiverjék, mint hívatlan kutyt szokás ebédről. Hallgatta történeteiket, megismerte a csillagok sorát, és titkon arról ábrándozott, bár szárnyai nőhetnének, hogy felülemelkedjen e világ nyomorúságán.

Mondják, az első ember volt Lélke, aki Szépasszonyokkal találkozott. Kóborlásai során történt az, amikor végképp elhagyta a szülői házat, ahol testvérei addig fondorkodtak, addig ármánykodtak, míg apjuk meglegelte az örökös civakodást és azt mondta:

- Most már aztán vége legyen ennek. Fel is út, le is út, nem vagy fiam többé. Menj, állj meg a saját lábodon, járd be a kerek világot, keress helyet azzal a fél szemeddel, ahol befogadnak - eleget etted az én ételemet.

- Egyet se búsuljon, édesanyám, magáért visszajövök én még bíborban-bársonyban, és igazságot osztok az élőknek - intett búcsút a legény és sietősebbre fogta lépteit, mert bár gondolt még egyebet is, de bátyjai nehéz pálcát suhogtattak, jobbnak látta tehát közelíteni a messzét.

Ment, mendegélt Lélke hegyeken át, völgyeken át és nem győzött betelni vele, milyen hatalmas a világ, és igen sajgott a szíve, ahogy látta, mennyire sanyarú az emberek élete, a legtöbbnek hajlott a háta és kedve rossz - mégis, nem adta volna semmiért azt a csodát, hogy lélegezhetett a nap alatt és fejet hajthatott a csillagok előtt.

Útja során történt, hogy fehér sziklák között esteledett rá. Távolság tűz pislákol. Közelebb ment, hát egy öregasszony üldögélt ott, melengette a kezét:

- Adjon isten jó estét, néném! - köszöntötte tisztességgel.

- Mit keresel erre, ahol a madár se jár, s még az egerek is elhullatják fogukat? - reccsent rá a vénység.

- Én egyebet nem keresek bizony, mint a szemem párját.

- No, azt aztán keresheted, míg világ a világ, addig sem leled nyomát, mert ami nincs, az nem is lesz, ezt tanuld meg, fiam.

- Köszönöm, kedves néném, hogy így kiokosított, igyekszem majd hasznát venni. De ha már itt vagyok, szépen kérem, engedje, hogy megmelengessem magam a tüznél. Van a tarisznyámban szárazka pogácsa, szívesen megosztom magával.

- Jól beszélsz, fiam, az aztán bizonyos, forgatod a szavakat, mintha mondanál valamit. Aztán tudod-e, hány hét a világ?

- Tudnám én, ha mondaná néném, onnan idáig-e vagy fordítva?

- Sokat tudsz, fiam - nevette el magát a fogatlan öregasszony.

- Sokat ugyan nem, de annál kíváncsibb vagyok.

- Aztán mire vagy kíváncsi?

- Leszek-e olyan, aki bíborban-bársonyban hozathatja anyját királyi otthonba?

- Álmos vagyok, aludjunk - felelte erre válasz helyett az öregasszony és hátat fordított Lélkének.

Jókor kelt a legény, de nyomát sem lelte a különös vénségnek. Estére szagos folyó partjához ért, ahol kesehajú férfi lógatott botjáról zsineget a vízbe. Néha kirántotta és ha halat talált a végén, azt gyorsan befalta, a csontját meg a háta mögé hajította. Egész halom tornyosodott már ott. Lélke üdvözölte tisztességgel és kérdezte, hogyan juthatna át a túlsó partra.

- Nehéz dolog barátom - mondta az ember. - Van nekem egy ladikom, azon éppen átevezhetnél, de bizony mondom, még a közepéig sem érnél a folyónak, jönne a komor víziember és lerántana a mélybe.

- Egyet sem félek én attól a víziembertől, csak adja ide bátyám a ladikját.

- Ugyan hogyan adnám oda, mikor egyebem sincsen ezen a világon?

- Látom, meglehetősen szereti bátyám a vízi étkeket - gondolkodott el Lélke. - Ímhol ez az alkalmatosság - nyúlt a tarisznyájába és tűzszerszámot húzott elő, - így meg így, így meg így kell használni.

Roppantul ízlett a sült hal a kesehajú embernek, adta már, hogyne adta volna a ladikját, még egy pálcát is hozzá, csak annyit kért Lélkétől, ne induljon hajnal hasadtánál elébb, mert akkor még a biztosnál is biztosabban odavész.

Ébredt tehát másnap a nap első sugaraival, ült a ladikba, indult a víznek. Még a közepéig sem ért, látta, valami szagos, zöldes vízihullát sodort felé az áramlat. Közelebb evezett hozzá, akkor meg hirtelen felült a puffadt arcú lény és hörögve kérte Lélkét:

- Segíts rajtam jó ember, ne hagyd itt vesznem e sebes folyó hullámaiban!

- Segítenék én, de fontos hírt viszek - suhogtatta meg a pálcáját a legény. - Az innenső partról üzennek a túlsó partra.

- Ugyan mit üzennek?

- Azt én nem mondhatom meg, de ha nem érek át időben, istenemre mondom, minden folyam kiszárad még az idén.

Megijedt erre a víziember, mi lesz akkor ővele, még segítette is a legényt és erősen a lelkére kötötte, meg ne álljon, míg át nem adja az üzenetet, akinek kell.

Megint csak olyan országba érkezett Lélke, ahol sem fű, sem fa nem nőtt, csupa szikla, homok, amerre a szem ellátott. Már ez igen irtózatos, gondolta szomorúan. Ekkor találkozott három Szépasszonnal, akik karcsúak voltak, finom ruhában jártak és hangjuk csengett, akár a legfinomabb csengettyű.

- Akarsz-e szolgálónk lenni, te legény? - kérdezte a legsudárabb Szépasszony.

- Három nap egy esztendő, nem a világ - kacagott a legszebb Szépasszony.

- Fizetségül gazdag emberré tesziünk - mondta a legkedvesebb Szépasszony.

Nem sokat gondolkodott Lélke, beállt szolgálónak a Szépasszonyokhoz, elkísérte őket a ligetbe, ahol palotájuk pompázott, fát aprított, vizet húzott, felseperte a udvart, napkeltétől napnyugtáig pihenés nélkül dolgozott. Úgy elfáradt, hogy vacsorát sem kért, csak eldőlt és aludt hajnalig, akkor talpraugrott és kezdett mindent előlről. Csak azon vette észre magát, amikor eltelt az esztendő, lenyugodott a harmadik nap is, hogy vékonyka lett, arcára ráncok ültek, csontjain lötyögött a bőr.

- Mi történt velem? - kérdezte a Szépasszonyoktól.

- Szolgánk voltál, dolgoztál egy keveset! - kacagott a legsudárabb Szépasszony.

- Három nap hosszú esztendő! - nevetett a legszebb Szépasszony.

- Megszolgáltad a fizetségedet! - mondta a legkedvesebb Szépasszony. - Ott áll egy zsák arany, vidd és menj.

- Nem kell! Mit ér az arany, ha sír szélén állok? Azt akarom, hogy fizetségül teljesítsétek egyetlen kívánságom!

Összesúgtak a Szépasszonyok, mit tegyenek. Fizetség nélkül nem engedhették el Lélkét, mert megszolgált. De mit fog kérni?

- Fél szemet a másik mellé? - kérdezte a legsudárabb Szépasszony.

- Elveszett fiatalságod vissza? - kérdezte a legszebb Szépasszony.

- Mi a szíved titkos vágya? - kérdezte a legkedvesebb Szépasszony.

- Feleségül akarlak téged.

Éktelen haragra gerjedtek erre, de mit volt mit tenni, állniuk kellett a szavukat. A legkedvesebb Szépasszony feleségül ment Lélkéhez. De nem akart ám holmi rút és vénséges vénember asszonya lenni, ezért visszaadta Lélkének az életerejét, a fiatalságát, még fél szemet is mellé. Boldogan éltek, akár a galambok, bíborban-bársonyban járt az ifjú férj, szebb volt az asszonya, mint amit ember magának elképzelhet, hogyne hozatta el szülőanyját, Töményt, éljenek azontúl együtt a sok szenvedés után.

Mondják, hatalmas király lett az emberek között Lélke, hatalmas várost épített a liget köré, ahonnan idővel a lovasok népe is kihömpölygött a világba. (De az egy másik történet, sok-sok esztendővel későbből.)

Számlálhatatlan utcája, háza, temploma, üzlete volt ennek a városnak, közepén pedig ott álltak a Szépasszonyok palotái. Jól éltek itt az emberek, bőségben és szeretetben, szinte egyéb dolguk sem volt, mint egymás kedvét keresni. Nem csoda, ha kitanultak mindenféle tudományt, szerelmi praktikákat, élvezetes mesterségeket. Tehették annál is inkább, mert igen kiválóan értettek mindezekhez a Szépasszonyok, örömmel okították a kíváncsiakat mindarra, amiről azok nem is sejtették, hogy rossz és nem tetsző a Teremtő Ősely Atyjának, aki szereti a rendet - annál inkább kíváncsi viszont Ármánynak, a bukott teremtménynek. Bizony, különös módon

élt akkoriban az ember, gonosz erők szomszédságában, felvértezetlenül és bármilyen furfangos legény is volt a király, Lélke, bármennyi bölcsességet szedett magára - a szerelem vakká tette és emberi mivoltából egyébként is adódó korlátai megerősödtek, ezáltal még inkább sebezhetővé vált. Talán észre sem vette volna, akaratán és szándékain kívül milyen irányba mozdította el az emberi világot, ha nem szül neki a felesége, a legkedvesebb Szépasszony három ikerfiat. Az egyiket hívták Fenének, a másikat hívták Gutának, a harmadikat meg, a legkövérebbet Nyavalyának. Ezek már úgy születtek, hogy tudtak járni meg beszélni. Félrerúgták a bábaasszonyt, megszaggatták a palota függönyeit és kiviharzottak az országba rontást cselekedni. Éktelen harag gyűlt a király keblében, s űzte volna el asszonyát, de ez csak egyet kacagott és Lélke olyan szegénnyé, testében olyan nyomorulttá változott, mint esztendősz szolgálata után volt. Oda lett fiatalság, életerő, fél szem - minden, amit kapott.

- Tűnj el a szemem elől, hitvány féreg! - rivallt rá a Szépasszony és szemében zöldes fény csillogott. - Adj hálát a jó sorsodnak, hogy nem hívom az őrséget, mert azok ebben a minutában kardélre hányának.

- Feledsz hát mindent, Szépasszony, együtt töltött óráinkat, éveinket, szerelmet és szenvedélyt?

- A test csak koporsó, te oktan, tekints magadra, hogy korhadsz már. Neked az idő végzeted, nekem azonban szolgálám.

- És a város, az ország, a népem?

- Tudatlanok! Veszni fognak mind, elevenen rohadnak el a testnek rabságában! Hiába emelnek tornyokat, szebbnél szebb palotákat, a káprázatokat legyűri az idő, olyan szél jár-ke az emberi világban, amelynek nincsen színe, szaga, iránya, csak ereje. Aki vak, mélybe hull, aki süket, nem szólíttatik meg - mit gondolsz, mivégre vagytok ti, s vagyunk mi ezen a földön?

Roskadt vénség távozott a városkapun keresztül a bizonytalanba. Sásák ropogós húsával, vadméhek mézével csillapította éhét, fűszálak hegyéről gyűjtötte a harmatot. Folyton csak az járt az eszében, hogyan is kellene helyrehozni, ami rosszat cselekedett. Könnyörgött a Teremtő Ősely Atyjához, világosítsa meg elméjét, de nem kapott jelet, hogy meghallgattatott volna könnyölgése. Álmában azonban mást sem látott, mint a várost, ahol egyre hatalmasodott a bűn, az emberek mohókká és sóvárakká váltak, szemükből zöldes fény cikázott, adták-vették testüket, asszonyuk testét, tisztátalan módon háltak, vért ontottak - a bölcsek pedig, akik közülük a legkiválóbbak voltak, mintha eszüket veszítették volna, isteni szolgálat helyét ármányos praktikákra adták fejüket, az anyagba nyúltak bele, a csillagos eget másoló kicsiny láthatatlanba, annak a törvényeit vizsgálgatva próbáltak értelmet találni, magyarázatot a világ sorára. Keservesen érezte magát az álomban Lélke, aki egy volt az emberek közül, kóbor és bizonytalan teremtes, hulladékon élő sápadt koldus.

- Tornyot az égig, tornyot az égig! - rugdosták fel egy reggel ebben a könnyörtelen álomban. - Mi vagyunk a világ urai, hatalmunk égig ér, szárnyat sem igénylünk, mi alulról hasogatjuk az eget! - Ilyen és ehhez hasonló jelszavakat harsogva nyomult előre a csőcselék, Lélke pedig jobb híján sodródott velük, de félt nagyon, mert sejtette, rossz vége lesz ennek a dolognak.

A torony már állt, még a napot is eltakarta.

- Még a hegyéről hiányzik ez! - ordította valaki Lélke fülébe -, eredj és tűzd fel, látod, ott a helye.

Egy csillagot nyomott a kezébe az ismeretlen. Sárga volt, vörös, fehér? Meg nem tudom mondani, de az bizonyos, égette a tenyerét Lélkének.

A torony olyan magas volt, hogy többször rásötétedett míg elérte a kupolát. Ott volt a helye a csillagnak, ahol a legszédítőbb szelek kavargtak. Igen ám, de Lélke nem férhetett hozzá olyan könnyedén, mert szárnyas lény üldögélt mellette és büszkén nézett a világra, hogy az ember szíve hasadozni kezdett.

- Vártalak már nagyon - mondta a lény és Lélke hallása azonnal kiolvadt a fejéből. De nem is volt szüksége rá, mert a lény egyszerűen belépett a gondolataiba és abban a pillanatban egy végtelennek tűnő kertben találta magát. Fűvek és fák, folyamok és égi csillagok szegélyezték útját, ahogy lépegetett könnyű testtel.

- Hol vagyunk? - kérdezte a szárnyas lényt.

- Ez a világ kedves szegelete, ahonnan az emberiség kiűzetett. Ha visszatérsz az igazság ösvényére, ide fognak érkezni mindazon leszármazottaid, akikről te még nem tudsz. Nézz szét, jegyezz meg mindent és ha bölcsőt ringatsz, mesélj erről a kisdednek.

- Öreg vagyok én már - ellenkezett volna Lélke, de a kert eltűnt, és újra csak ott álltak a torony szélén.

- Nos, ember, akarod-e kitűzni azt a csillagot ez istentelen építmény csúcsára?

- Nem, nem hiszem - dadogta a választ, de a szárnyas lény megtaszította, hogy zuhanni kezdett lefelé.

- Nem lehetsz határozatlan, amikor a világról van szó!

Még nem ért földet, de látta Lélke, hogy darabjaira hullik a torony és az emberek, a gőgös és botor, büszke népek mint bárányok futnak a négy égtáj felé és az eget szántó torony helyét dudva veri fel. Ekkor álmából felriadt. Napkelet irányából imbolygó alakot látott közeledni. Leány volt egyszerű fehér ruhában.

- Sorvadsz itt, egyre fogysz, mi baj, agg férfiú? - kérdezte csengő hangon.

- Hogyne sorvadnék, hogyne kínlódnék, nagy az én bűnöm, te leány - felelte Lélke tisztességgel és elmesélte szép sorjában, hogyan indult világgá annak idején, hogyan találkozott a Szépasszonyokkal, s jutott e kátyúba élete, mert nem ismerte fel az álruhás, ármányos Gonoszt.

- Ahogy cselekedtél, bizony mondom, más emberek is akképpen cselekedtek volna. Mégis, nem jó ez így.

- Honnan tudhattam volna, merre kanyarodnak az igazság ösvényei, mikor nekem szemből sem jutott fél párnál több?

- A világot látni ez éppen elég. A párját nem máshol hordja az ember, mint a szívében.

- S mit érek én azzal, boldogtalan halálraszánt?

- Hiszen hozzád jöttem, szíved sajkása hívott. Én látom a múltat és látom az elkövetkezendőket. Óriási várost látok, óriási házakat. Beléphetsz bármelyik ajtón, de hogy a legbelső szobát eléred-e, csak azon múlik, mint választod meg a bejáratokat. Nincs veszve még semmi. Most elmegyek, te meg ne tétlenkedj itt. Íme ez a száraz ág, megérintem, életet adok neki. Várj türelemmel, gondozd tisztességgel, hamarosan újra eljövök hozzád, megnézem, mire jutottál.

Nehezen hajló derékkal, de becsülettel gondját viselte a beoltott ágnak Lélke. Közben várta, várta a leányt, de az nem jött. Érkezett azonban egy reggel egy szelíd teremtés, akinek az arcát már megjelölte az idő.

- *Én vagyok, megjöttem, asszonnyá érlelt a nyár - kacagta csengő hangon. - Hadd lám, mint viselted gondját az ágamnak?*

Megérintette a zöld ágat, mire az lehullatott egy szépséges piros almát.

- *Most pedig eredj, és add annak, akivel elsőként összetalálkozol. Az lesz a te életed párja, gyermekeid szülője.*

Ahogy mondta a fehérruhás asszony, úgy lett. Visszatért a városba Lélke a feleségével együtt - senki se ismerte már meg, hiszen a város sem ugyanaz volt, mint régen, ahonnan kiűzetett -, és úgy nevelte gyermekét, ahogy régesrégi álmában mondta neki a szárnyas lény.

Ez a gyermek lett ősapja a lovasok népének. Fakó köntösű, hósín ménlovon lovagló hős. Népet vezetett ki a bűnök és a bűnösök földjéről a forró pusztába, s meghagyta örökségül a távoli szegeletet. A paradicsomi örökséget. Keletre, majd nyugatra, mert a hely létezik, s ha Isten megáldja maradékaikat jó kedvvel, bőséggel, hát akkor már nem hiába folyt el annyi vér.

1996. augusztus 19.

Hajdúhalom határától északra

Így hallottam, így olvastam a világ sorsának alakulásáról abban a könyvben, és őrzöm magamban máig e történetet, ahogy másokat is, mert nagy terheket cipelek, és közülük való a hallgatás, a titoktartás terhe is. Egy szegény és zavarodott könyvtáros vagyok ebben az óriási könyvlabirintusban, aki amit tud, kínlódvá szerezte, s könnyedén hagyja el, ha távozása szűk és iszonytató ösvényeire lép, ahonnan ritkán fordulhatni vissza. Én csak egy szegény könyvtáros voltam, mondom majd a bírónak, aki ott áll és mérlegelésre készlet, legyenek magam az igazság.

Varga Jánosnak hívnak, mondom majd akkor, B. Varga Jánosnak, hogy megkülönböztessen magam számtalan druszámtól. Egyszerű az életem története, és bonyolult is, akár a kerék. Apától és anyámtól örököltem a könyvek szeretetét, akik betű-napszámosok voltak, nyomdászok. A papíron fekvő betűkből talpra álló történetek izgatnak azóta, hogy az iskolában alig hat esztendősen magamba szívtam az olvasás tudományát. Jól emlékszem arra a vasárnap hajnalra, hogyan felejténem el, tavasztájt éppen, amikor macskaléptekkel átvakodtam szüleim szobájába és a sok színes mesekönyv után végre egy komoly könyvet vettem a kezembe.

Anyámék asztalán hevert J. F. Cooper regényének, a Vadölőnek kemény, kékborítós kiadása Würtz Ádám rajzaival. Egy képes újságban megjelent hirdetés alapján rendelt csomagban érkezett a héten. Nem mondhatnám, hogy hamar a végére értem, de helyemet, vélem, derekasan megállva végeztem az indiánok közé szakadt sápadtarcú atyámfia kalandjaival. Aztán jöttek a többiek, sorra. Vesztünkre könyvesbolt közelében laktunk, a kígyózó tízemeletes ház sor alatt az is kapott pár négyzetméternyi helyet - azóta ékes csillárokat kínáló üzletté változott! -, így lehetőségem nyílt akár hetente új és új kötetek kikönyörgésére az amúgy nem gazdag családi költségvetés terhére. Három fő vonalat jelölhetnék meg, melyek meghatározták választásaimat. Az első könyvhöz való hűség jegyében az indiános történeteket kell említenem: a tollas, fejdíszes figurás borítók segítségével hamar kiviláglott, mi új érkezett a kirakat üvegén túlra. Általában könnyen jutottam vágyaim tárgyához, mert a nagyszülők is támogatták olvasási szenvedélyemet, de már a nagyobb lélegzetű Winnetoura három évet is kellett várnom. Karl May ifjúság számára átdolgozott műve nem négy, hanem inkább öt-hat kötet árába került, így utólag érthető a családi tiltakozás, s a fenyegetés, melyet arra az esetre helyeztek kilátásba, ha netalán aprólékosan összegyűjtött zsebpénzem az áhitott regény-

ciklusra merném kiadni. A többi viszont nem okozott gondot: A sivatag szelleme, Az Olajkirály, A Medveölő fia polcomra kerültek. Az Ezüst-tó kincsét előbb filmen láttam, aztán került hozzá először kölcsönkönyv formájában, némileg salátás állapotban, majd valaki vette a fáradságot és megajándékozott vele. A mozivászonhoz képest mintha egy egészen más művet lapozgattam volna. Utóbb, vagyis évekkel később levontam a konzekvenciát: van ilyen. A film inkább üzlet. Inkább él a faragás, a lefaragás és a ferdítés lehetőségeivel. Cooper Nagy Indiánkönyve darabokban jutott el hozzám, de legalább a helyes sorrendben. (Már akkor szívesen katalogizáltam, mintha sejtettem volna, mekkora hasznát veszem ezirányú képességeim növelésének majdan, a poros állványok és polcok rendszerében.)

A többi indiános és cowboy-os történetről, kiváltképpen a kölcsönkértokről, melyek emlékezetem méretes falán legfeljebb karcolásokat ejthettek, nem fecsegnék ezúttal. Annál inkább a második csoportról, a történelmi könyvekről. Az elsőt nem tudom pontosan megnevezni, csak az elsőket. Búvár Kund? Vagy az 1975-ös Kisdobosok Évkönyvében szereplő betét a magyar történelemről, melynek hatására rövidebb-hosszabb összefoglalók gyártására vállalkoztam magam is? Hegedűs Géza, az öreg professzor irományai? Makkaitól a Táltoskirály később, a Sárga vihar, a Magyarok csillaga? Az ezüstkardú vitéz Fehér Tibortól? Tulajdonképpen mindegy, új területeket nyitottak meg, aztán megint újabbat, a Delfin-könyvek világát. Bárki is ötlötte ki e sorozatot, jól tette. Izgalmak a világ különböző helyszíneiről és időszaikából színes borítóval és fekete-fehér illusztrációkkal, viszonylag mérsékelt áron - mire vágya másra egy ifjanc könyvbarát? Idővel részt vettem egy Delfin-derby fedőnevű cserekereskedelmi láncolatban és vadászatban is, melyben leginkább azok voltak esélyesek, kik elegendő pénzmaggal és szabadsággal rendelkeztek, hogy a város szívében lapuló, azóta könyvtani értelemben lezüllött Antikvárba zarándokoljanak. Persze, ekkoriban már szűrösödött a hónom alja és érdekelt a másik nem is, a lányok, ígéretesen domborodó felsőtestük csábító hatást tett ránk, fiúkra, minek következtében egyedül jámbor ábrázatom mentett meg ama szégyenletes és szörnyű tanári beírástól, miszerint „a lányokat szünetben fogdossa”. Bizonyára sejtik, mekkora kárral járt volna ez, aligha vehettem volna pár napig vagy akár hétig is újabb példányokat a gyűjteményembe. A történelem nagy olvasókönyvében foglaltakhoz képest ezek az ügyek persze nemhogy túlzott, de alapvetően semmilyen jelentőséggel nem bírtak. Rákóczi, Napóleon, Marco Polo és más hasonló hősök életét már kilencesztendősen fűjtam, és rendelkeztem átfogó ismeretekkel az ifjúsági hősiességet illetően is, ugyanis én még büszkén viseltem kék nyakkendőmet. Éltem és boldogan belopóztam a fáraók világába valamivel az úttörővé avatás után Boleslaw Prus segítségével, részt vettem az 1848-as forradalomban Petőfi személyi titkáráként, hajóztam, megfeneklettem, szigeti kalandokba csöppentem Robinsonként - ne is soroljam, milyen részletességgel át- meg átszőtték életemet az olvasmányok. Ráadásul a harmadik nagy csoportról szinte nem is beszéltem még: az ifjúsági történetek halmazáról.

Nem volt, csak részleges szabály, mikor melyik halomból választottam olvasnivalót. Stevenson Kincses szigete után Bodó Béla Barlang a szigeten-je igen vonzónak tűnt, Homérosz Iliásza után viszont, mellyel a szép Devecseri fordítás ellenére sem bírtam el, jólesett Komjáth István Mondák könyvének világába ékelődni. Tény tehát, hogy egyfajta sorozatos szellem vezérelt, de szerettem a meredek váltásokat is. A nagy könyvtárakhoz viszonyítva meglehetősen gyér gyűjteményemre azért már a kezdetektől jellemző volt a csoportosíttatás. Persze, dűnnyöghetik kétkedve, ugyan melyik kötetnek ne volna helye bárhol? Holott bizony mondom, nincs ez ekképpen. Könyvtárosként vonz a kihívás, ha elfeledve a tanult szabályokat magam ítélek, melyik polcra illesszem új szerzeményemet, ha mondjuk szerzője szerint mehetne a regények közé - a magyar írók polcra! -, témája viszont inkább a mitológia irányába hajtana, a sorozat pedig, melynek öltözetét viseli egészen más típusú társakkal párosítaná. Aki

nem a rendszeres rendszerezés jegyében múlatja napjait, aligha teheti magáévá a gyönyört, a keresést és a választást, a tudás felett érzett hétköznapi örömet, hogy bármely munkát a napnak bármely szakában képesek vagyunk leemelni a helyéről, s kívánság szerint nyomára akadhatunk keresett történeteknek, akár antológiákban is.

Kedves olvasmányaim közé tartozott egy Arthur-mondakörbeli regény, melyet évekkel később szerettem volna újraolvasni. Sajnos, sem a szerzőre, sem a címre nem emlékeztem, ráadásul a borító sem jelentett támpontot, mert utólag kötötték át - nyilván a sok forgatástól rongyolódott el. Hosszú nyomozásba fogtunk egy ifjú könyvtáros hölgygel, eleinte lexikonokban turkálva, majd a polcok között. Esélyes volt az Arden Enok, Tennyson műve, de a szöveg nem rémlett. Bizonygattam, hogy annak idején, nyolc-tíz esztendeje *ezen* a környéken lehetett. Nem tudom, kinek jutott eszébe, hogy azóta átrendezték a könyvtárat, de végül ráakadtunk T. H. White Üdv néked, Arthur, nagy király című könyvének címére. Csak a címre, mert valaki ellophatta a könyvet, így újabb esztendőket tölthettem várakozással, míg szert tettem egy antikvárusi példányra.

Arthur király kerekasztaljától, a bájos Guinivere királynőtől és a hős Lancelot lovagtól meg lehetőszen hosszadalmasan kanyargó út vezet az államalapítóig. Őt, vagyis azt az alakot, akit a huszadik század végén látni vélünk, az én korosztályom elsősorban egy rockopera, a Koncz Péter-Rémy János féle Géza Fia István Kaiser-dombi színpadi bemutatójának köszönhetően kedvelte meg. Ma már tudom, a lelkesen tapsoló, szerzőket és színészeket éltető, Himnuszt lázas tekintettel éneklő magyarokra egyszerűen szükség volt akkor. Inkább ők alkossanak tömeget, születhetett döntés, mint azok, akik kirakatok üvegét tördelik, autókat gyűjtanak fel, zászlókat égetnek és az idegenek távozását kérik fegyverrel kezükben, mint tették például akkoriban régi jó barátaink - Európában talán az egyetlenek -, a lengyelek.

Az bizonyos, hamar szentté avatott első uralkodónk. Az egyház hálás volt az Árpád-nembeli kerekfejű magyar szolgálataért. Igaz ugyan, hogy Géza fia Vajk eltakarította az ősi műveltség írásos emlékeit és a szájhagyomány által őrzött pusztai mitológiát is, miközben tűzzel-vassal meghonosította a napnyugati módit. Ennek következtében mindaz, amit az úgynevezett művelt világ tőlük tanult el, úgy került bele a tankönyvekbe, mintha a barbár nép kiokosított volna a keresztényi szeretettől áthatott szlávok, kelták és egyéb nációk által. Ismeritek László Gyula elméletét, kérdezte egy szeptemberi reggelen Bencze Sanyi bácsi, az öreg történelemtanár, amikor tomboló csikók, éppen lestük a vad verőfényt a Fazekas Mihályról elnevezett utca túloldalán, és két cigánylányt, akik nem viseltek melltartót. Lehetséges-e, hogy egy barbár horda végigfosztogassa az egykori Nyugat-Római Birodalom romjain összeverődött serviens népségeket, akik koronás királyok alatt nyomorogva mohón és sóváran kikiáltották magukat a világ közepének - avagy talán mégis az egykori hun birodalom méltó és jogos örökösei tértek vissza, hogy a bűnösöket büntető Attila halála után elhagyott és kifosztott szentélyeik kincseit visszaszerezzék? A pusztai népekről sok mindent el lehet mondani, kegyetlenek és kíméletlenek, lengette a köpenye szárnyát Sanyi bácsi a padsorok között, és néha megbökte a szemérmetlenül unatkozó tanulókat, de ez igaz a keresztény lovagokra is. A pusztai fejedelmek világa a kozmosz mása volt, égi rend szerint éltek, sokkal közelebb az isteni erőhöz, mint az európaiak. Nem lett volna szabad Augsburg, Mohács és a többi vereség alapján dátumozni a történelmünket, emelte fel májfoltos kezének mutatóujját. Most barbárok voltunk, lovas bunkók, akik még nyelvüket is innen-onnan lopkodták össze vagy mentse meg a magyarok nyilaitól az isten Európát? Nagyszentmiklós a kulcs, gyermekeim, az egyik, legalábbis. A kincs. Azok a díszítések. Az a páratlan kultúra. Mintha azt mondaná valaki, hogy a futballt, nem is azt, a jégkorongot itt találták fel, mondjuk Itáliában. Holott hol van ott igazi hó, igazi tél? Mit szólnának ehhez a kanadaiak?

E szegelet paradicsomi állapotokban lehetett akkoriban. Hiába szerették volna mások elfoglalni, nem lehetett. A frank uralkodónak, Nagy Károlynak sem, aki tudatosan akarta a régi római birodalmat újjáéleszteni. Nyilván okkal maradt távol, gyermekeim. Ez ország volt, mely gazdáira várt. A honfoglalás két azonos töről fakadó nép egymásratalálása és egymásra ismerése, ezért olyan nehéz némelykor az azonosítás a temetők feltárásakor. Magyarok? Székelyek? Avarok? A-var-chunik? A várók? Az öreg történelem tanárnak köszönhetem, hogy érdekelni kezdett a legtávolabbi múlt.

Nem, ez szépen hangzik, de nem igaz.

Denn das Schöne ist nichts als des Schrecklichen Anfang... Mert a Szép az Iszonynak kezdete csak... A bajszos költőtől, a testében gyenge férfitől, akinek egyszer vaskályhát kellett cipelnie, ami is lelkében teljesen összetörte, tőle tanultam első ízben a szárnyas lényről. Kezdetben madárrajokként röpült társaival, később egyre testetlenebb lett. Az idő, ennek a férfinak a viszonya a téren túli mozgással néha alaposan zavarba hozott. Rainer Maria Rilke elégiái éjszakáimba égtek. A lény, aki ott ült a közelemben és várta, hogy elaludjak és megszólíthasson talán ugyanaz volt, mint aki az öregedő Lélkét vigyázta fent a toronynál. Az arcuk annyira láthatatlan.

Többször közeledett hozzám, többször is elkezdte. Aztán egyszer végigálmodtam. Egészen biztosan tudom, hogy elalvás előtt nagyalakú, sárga könyvet olvastam a Magyar História nagy rejtélyeiről, melynek egyik első fejezetében az államalapító koráról esett szó.

István király törvényei között szerepelt egy látszólag jelentéktelen cikkely: „Azok, akik istentisztelet hallgatására a templomba jönnek és ott a misék szertartása alatt egymás között mormognak és másokat zavarnak, és szabados meséket adnak elő és nem figyelnek a lelki táplálékra, ha idősek, dorgálják meg őket, és üzzék ki gyalázattal a templomból, ha pedig fiatalabbak, e nagy vakmerőségükért a templom előcsarnokában mindenki szeme láttára kötözzék meg, s korbáccsal és hajuk lenyírásával fenyítsék meg őket.” Tehát a jó magyarok, a kerekfeűek nehezen túrték a szenteltvizet, a pórázt és a német nyomásra egyre kizárólagosabban latinul kántált misztériumok elfedésére tréfákat, históriás énekeket és meséket mondogattak. A legtöbbet elfedték a századok. A sok tűz. De a hamu alatt érdemes kapirgálni.

(intermezzo 4: tiszta forrás szennyezése)

Denn das Schöne ist nichts als des Schrecklichen Anfang...

Egy fehér paripa, egy táltos kanca vajúdott a mezőn. Szélvész korbácsolta a vidéket, mennydörgött az ég, ürgelikaikból poklos kis jószágok ugráltak elő örömeikben és táncoltak vadul. Ám ezen szörnyűséges történések ellenére sem szakadt meg az elkezdődött esemény és kiscsikóval gazdagodott a világ. Anyja pihegett, elégedetten szemlélte a hirtelen félbeszakadt világromlást és a felragyogó szivárványhidat. Megismétlődött a teremtés, erők fogytak el, erőknek kell tehát újra éledniük. Eldőlt, olyan fájdalommal, ahogy csak a lovak és az emberek képesek eldőlni, nyalogatta gyermekét, maga sebeit nyalogatta és mellét kínálta csecsemőjének. Mindig olyan volt a kanca, ahogy látszott éppen, hol teljesen fehér ló, hol meg olyan asszonyos teremtés, amilyen a sátrakban meg a városokban terem, néha meg egyik is, másik is, de nem a hellaszi kentaurokhoz hasonlóan, hogy alul ló, felül meg ember, hanem egészen másként, egyszerre mindkettő.

Szopott a gyermek, s ahogy szívta magába a jó sűrű, édes tejet, egyre inkább elmaradt virgonc csikóformája. Ló is maradt persze, hiszen hamar lábra állt, futott, akár az áprilisi szél, de már nem sörény, szép haj ékítette fejét, fark hátul nem csapdosott, hanem selymes kendő az

övéből, amit még a hídi vásárból hozott valaki anyjának, a férfi esetleg, az örökké idegen, aki talán nem is létezett. Hányszor, hányszor szólt a kérdés, estefelé már, mikor más súlyt vettek az árnyak, ki lehetett ő?

Hét esztendeig futkosott a gyermek, s az alatt minden élő és élettelen a körül létező világból megismert. Háromig ha számolt a kanca, már messzire kellett kiáltani utána. Jött a csikó, rengett a föld alatta. Szopott egy évet, kettőt, hármát, hetet. Ekkor a kanca megbucskáztatta a harmatos fivőn és jó alaposan végignyalogatta.

- Látod amott azt a nagy magos fát? Eredj fel a tetejére, tépd le a kérgét, és gyere vissza sebesen.

Futott a gyerek, ráncigálta, nem ment. Leült ekkor, sírt kétségbeesésében, aztán megint próbálta, nem és nem. Füvek hajoltak rá, dühödten félreseperte őket. Nyulak vigasztalták volna, de csak ordított keserűségében, mert ilyenmel még nem találkozott, hogy ne úgy legyen, ahogy szeretne volna. Az édesanya, persze, a magányos, egyedülálló, különösen kényeztető asszony. Szopott megint egy évet, kettőt, hármát, hetet.

- No, menj csak, te lompos siheder! - legyintette nyakon az anyja. Erősen megviselte már fia hosszú gyereksége, de tudta a törvényt, kinek-kinek írva van a sorsa, eltérni attól hiába. Pedig fáradt volt már nagyon a teste, mintha hét kölyköt nevelt volna fel. - Nem azért etet anyád, hogy csak lopd a napot! Menj fel és rángasd le annak a fának a kérgét!

A kamasz nyakigláb erősködött, megint semmi. Pedig érezte már az erejét, mégsem sikeredett. Hiába hónom alatt a szőr, karomban, lábamban korábban nem tapasztalt nyers erő? Ezt kérdezte és köpött a földre és arcán a túlradt ifjúság viruló nyomait piszkálta fekete körmeivel. Szopott hát ismét hét esztendeig. Akkor azt mondta a kanca, fáradtan és elhasználtan:

- Na legény, most már aztán fel is út, le is út, te letéped annak a nagy fának a kérgét, én meg felfordulok, megdöglöm itt, ne is nézz rám, ne búcsúzkodjunk, menj arra, amerre a nap ragyog!

Ment a legény, megragadta a nagy fa kérgét, egyet csavart balra, egyet jobbra, mintha golyócsot tépett volna, úgy jött lefelé. Ahogy félrehajította, érezte, hogy kettőt dobban a föld, no, gondolta, bizonyára édesanyám fordult fel. Már eleget laktak együtt, sem anya a gyermekének, sem gyermek az anyjának adni nem tudott, ahhoz még tudatlan volt Lófia Györke, mert így hívták, hogy elgyengült szülőjének viszonzza, amit korábban kapott. Indult hát, ahogy meghagyatott neki, amerre a nap.

Egy erdőben ráesteledett. Tűz ragyogott messze, ahogy közelebb ért, látta, bocskoros emberek ugráltak körötte, duda szólt, sülő szalonna szaga terjengett a levegőben. Fatányérból ettek, fakupából ittak, fakunyhóban hajtották álomra fejüket. Olyan ország volt ez, ahol favágásból éltek, meg szénégetésből; folyó partján szálfatutajokat ácsoltak, gazdag déli vidékekre leúsz-tatták; mások meg hegyi legelőkön birkákat legeltettek, juhsajtot érleltek, gyapjút teregettek. Ruhájukat háncs fogta össze, koronájuk babérillatú volt. Fűzhajú lányaik és asszonyaik szépek, de csalfák. Tölgyerejű férfiak bátrak és vadak. Nem ismerték az égből sugalmazott legszentebb törvényeket, erős barbárságban leledzettek. A királyuk második fia, akit Vajda Fanyűvőnek hívtak, virágos jó kedvében odalépett valami szörnyen magos fenyőhöz, megkapta a törzsét, csavarintotta balra, csavarintotta jobbra, kitepte tövestől és elhajította jó messzire. Ekkor lépett közéjük Lófia Györke, kissé hunyorogva, mert csípte a szemét a szokatlanul gomolygó füst. Köszönt tisztességgel, még a fejét is meghajította, ahogy anyjától tanulta annak idején a zöld réten.

- Jó estét neked is, te kutya - biccentett a királyfi. - Hallottam hírét annak a Lófia Györkének, meg akarok véle verekedni.

- Éppen én vagyok! - vont vállat a vendég, azzal összeugrottak. Nagyon is természetes férfi volt Fanyúvő, kemény izomkötegekkel, de hiába, mert a szálkás Lófia Györke odacsapta a földhöz, csak úgy nyekkent. Éppen az anyjára gondolt, az anyja parancsára, ugyan tépje le azt a fakérget a hegyiből, ment hát könnyen. Kaptak erre Vajda Fanyúvő alattvalói a fejszéikhez, dorongjaikhoz, de az leintette őket, vagy tisztátalanok leszünk egyenlőtlen győzelmünkkel, vagy tisztas vesztések, mert bizony volt még becsület akkoriban az ilyen szedett-vedett hegyi népeknél is.

- Kinek-kinek drága az élete, ilyen daliával nem bírhat halandó. Fogadd el Lófia Györke hűségünket, ülj le fűzfonatú trónusomra, apám épp külföldön jár, fogadom szent esküvővel, szolgálni fogunk holtig becsülettel. Válassz asszonyainkból, vedd kincseinket!

- Nekem kincs nem kincs, asszonynak hasznát nem veszem, mennem kell a nap után, nem maradhatok itt - mondta erre Lófia Györke, aki leginkább azért is került zavarban, mert a nagy zöld réten láthatott eleget a világból, de asszonnyal anyján kívül nemigen volt alkalma találkozni. A magány, a feladat sokat fakított az egykor szép testen, s inkább vette úgy a nőiséget, mint egykori isteni tévedést, miért bűnhődni kell, mintsem képes lett volna fiának mesélni egyszerű és keresetlen szavakkal arról az estéről, arról az éjszakáról, mikor a levegőből, talán tényleg onnan érkezett a férfi, az idegen, s szeme előtt öltött olyan formát, mely igazán kedves lett szívének.

- Elmennék véled, ha elfogadnál társadul, barátom - mondta erre Vajda Fanyúvő királyfi, akinek viszont abból volt elege, hogy törvények, üres cikkelyek szabályozták életét, mintha bábu lett volna, aszerint cselekedett, ahogy gyakran kapatos vénei előírták, mondván, ez kedves, ez tetsző a felső világban lakozó szellemeknek - holott még csak lyukas palástra sem számíthatott apja elszenderedése után.

Illatos szalmát adott Lófia Györkének éjszakára, meg leányt, halkszavú csendeset, aki azért tudja jól, mi a tánc. Még a nyála is kicsordult a legénynek, amikor későn, nagyon későn végre elaludt. Nem is esett olyan jól a korai ébredés, mint azelőtt.

- Mi ez, barátom? - kérdezte a közeli pataknál Vajda Fanyúvő királyfit, aki éppen szertartásos reggeli mosdását végezte.

- Ez a szerelem. Vagy valami olyasmi.

- Kemény és puha - morfondírozott Lófia Györke -, ez tehát a szerelem. A nedvek, a táguló éjjel, nahát.

- Nem csupán és nem teljesen ez - figyelmeztette Fanyúvő és megigazította a nadrágját.

Vándorlásaik során odaértek egy épülő városhoz, ahol épp lerakták szerszámaikat a kőművesek. Látták, hogy ebben az országban kövekből vannak a házak, a falak, kőből tányér és pohár, színes kavicsokból az ékszerek, friss homokkal sikálták edényeiket az asszonyok, szikladarabokat emelgettek az erős emberek. A császáruk egyik gyermeke, az egyik fiatalabb sasfiók, akit August von Kőmorzsolónak hívtak, épp egy toronynagy kőszikla tövében állt és hegyes orrát használva irányzékul vizsgálgatta a felhők járását az égen. Hunyorogva nézték, köszöntötték tisztességgel a vándorlók:

- Jó napot adjon isten!

- Jó napot nektek is - mondta August von Kőmorzsoló. - Hallottam hírét annak a kutya Lófia Györkének, meg akarok véle verekedni.

- Éppen én vagyok az! - mondta erre a legény, Vajda Fanyűvő királyfi meg hozzátette szemtelen arccal:

- Tudsz te valami olyat, Nagyúr, amit más halandó aligha csinálna utánad?

August von Kőmorzsoló, a császári sarj olyat kacagott erre, hogy cserepek hulltak le a közeli házak tetejéről.

- Ezt nézd, te boldogtalan, de bizony mondom, ilyet aligha látsz többet, mert én téged is, meg azt a cingárt is összelapítalak!

Azzal fogott egy marék követ, összedörzsölte hurkás ujjával és a port mind Vajda Fanyűvő arcába fújta. Lófia Györke az anyjára gondolt, az anyja parancsára, ugyan tépje csak le azt a kérget a magas fa hegyiből, mély levegőt vett tehát és a nyakánál fogva beleverte a földbe a nagy kövér császárporontyot, egészen bokáig. August von Kőmorzsoló dölyfös természetéhez képest igen fürgén ugrott ki a földből és ő meg térdig verte bele a legényt, mire az megunhatta a felesleges bajvívást, meg a gáncsvetést is, amit azért észrevett, bár nem csapott érte vihart és ebbéli haragjában hozzávágta ellenfelét a legközelebbi nagy sziklához, csak úgy nyekkent a császárfi.

- Ejha! - mondta von Kőmorzsoló. - Sóska és spenót, szavamra, ilyen emberrel még nem sodort egy ég alá a sors. De bizony mondom neked, van egy unokatestvérem nem messze, lent a Grif-hegyi komor barlangoknál, kovácskezű Kolja Vasgyúró fivérem, a kormos cárevics, bizonyára örömmel látna, vajh képes lenn-e vívni vele frissítő fürdő és nyugtató álm után?

- Asszonyt adsz-e pihentetőnek? - kérdezte igen otthonosan Vajda Fanyűvő király és máris ment Kőmorzsoló császársarj márványból faragott trónjához, próbálgatta benne az ülést.

- Hess, komám, ezt már mégsem - legyintette tarkón a hurkásujjú a szemtelen vendéget. - Lesz bor, lesznek lányok, langyos vízben lubickolunk éjfélig, akkor ledőlünk kicsit, hogy még harmathullás idejekor odaérjünk.

Úgy is volt. Lófia Györke ugyan nehezen, de fel tudott kelni, erősen hunyorgott hát, mikor odaértek a Grif barlangjaihoz. Csak úgy csengett-bongott a hegy, szállt a füst, a pernye, dolgoztak bent a kovácsok.

- Hahó, adjon isten jó reggelt! - ordított be August von Kőmorzsoló és félrehúzta a fejét, mert izzó vaspogácsa koppant a sziklán, épp a koronája felett.

- Jó reggelt, galambocskáim - mondta Kolja Vasgyúró és kötényébe törölgette a kezét. Kövérebb volt, mint a királyfi meg a császárfi együtt. - Hallottam hírét Lófia Györkének, de megverekednék vele éhomra.

- Éppen én vagyok az - kapta derékon a legény a cárevicset és beleverte a földbe, fejjel lefelé, éppen csak a két lába kalimpált ki. Nem hitte volna senki, ha nem látja, milyen fürgén ugrott ki a nagy tohonya, s nem is késlekedett a válasszal, mert ő meg nyakig tüntette el Lófia Györkét, ráadásul még zsenge bajsát is megrántotta. Az erre már igen megdühödött és a hajánál fogva forgatta meg Kolja Vasgyúrót a feje felett, aztán elengedte, zúgott, zúgott, ahogy repült a nagy test, ki sem látszott a Grif-tövéből, kötelet kellett utána dobni.

- No, te aztán ember vagy, galambocskám - ropogtatta meg Kolja Vasgyúró előbb Lófia Györke, majd a két másik látogató kezét. - Énnekem ezután itt már nincs maradásom, amit állványzatot, kaput és oszlopot e hegy mélyében összekovácsoltam, maradjon csak itt, tízezer esztendő alatt megeszi a rozsdá, kő és homok összeomlik akkor, lesz nagy sopánkodás, hogy törtek össze e komor Grif-hegyek. Engedjete, hadd legyenek útitársatok.

Csak annyit kért, hadd hozzon magával jó tüzes pálinkát, mert anélkül útra nem igen kelhet igaz ember.

Mentek, mendégéltek, ahogy a mesék nagy képeskönyvében meg van írva. Virágos rétre értek, csak úgy döngött a sok méh. Patak hasította ketté, szálfás erdők ölelték körül.

- Ezt már szeretem - mondta Vajda Fanyűvő. - Ez már legényes élet, sátrat verni itt, pihenni délig, délben reggelizni, enyhülni estig, akkor meg könnyűcske lánykákat keresni...

- Galambocskáim, nem talállok szavakat - bólogatott a cárevics is.

- Ennél pompásabb hely csak városom körül akadt, ez a jó apaföld azonban tán mindennél ismerősebb, ilyenről álmodtam mindig, menj, mondta az álom, téged és népedet a legjobb illeti - dörzsölgette markát von Kőmorzsoló.

- Itt lészen lakásunk. Itt vagyunk otthon, ez a mi világunk, ez férfihez illik és jó kedvet ad - hajtotta meg Lófia Györke is fejét és imát mormolt az égiekhez, mert ide vezérelték.

Másnap reggel jókor útrakeltek felmérni világukat, egyedül Vajda Fanyűvőt hagyták otthon, mire esteledik, főzzön jó kását.

Igaz, ami igaz, nem volt erőssége a munka. De tisztelte a nálánál erősebbeket, hát nem ellenkezett. Tüzet rakott, csak úgy lobogtak a lángok, nagy üstben vizet forralt és maréknyi kását szórt bele. Míg az étel főtt, hanyattdőlt és vakargatta a hasát, levette bocskorát és mozgatta pihés lábujjait a jó meleg napsütésben. El is szunnyadt rendesen, csak arra riadt fel, hogy valaki motoz a derekánál. Erről a szülőföldje jutott eszébe, de ahogy felpattintotta szemeit, azonnal látta, egy kis ördög az. Nagyon kicsike volt, szakála azonban a földet érte. Vajda Fanyűvő nem tudott hova lenni ijedtében, hát még amikor rákiáltott:

- Én vagyok Hétszűnyű Kapanyányi Monyók, add ide azt a kását, mert ha nem, a hátadon eszem meg!

Még kanalat is adott hozzá a királyfi, a kis ördög meg jóízűen bekanalazta az egészet. Csak az üres bográcsot lökte vissza.

- Igen, barátom, minden odaégett, ami meg maradt, azt elvitte a markoláb - gyúrte fel este az inge ujját August von Kőmorzsoló és megkérte Fanyűvő királyfit, ugyan tegye meg azt az apró szívességet, hogy elkíséri a sűrűbe, mert egyedül bizonyára félne. A másik kettő csak fülelt, hallgatták a tompa puffanásokat és a néha-néha kísértetiesen felsikító éjjeli madarakat.

Másnap Kőmorzsoló maradt otthon. Papírt vett elő, felírta a kása receptjét, hogy kell hozzá tűz és víz, fa és só, az üstben a fővő kását háromszor balra kell kavarni és háromszor jobbra, a végén meg zöld levelek díszítésül a tetejére. Mindent előkészített, megfelelő sorrendben, csak akkor kezdett hozzá a főzéshez. Éppen kóstolgatta, mi egyébbel ízesítse még, amikor mintha a föld alól termett volna ott, megjelent Hétszűnyű Kapanyányi Monyók és leemelte a lobogó tűzről a kásával teli üstöt.

- Ezt én most megeszem, adjál hozzá kenyeret.

- Eszed te az anyádat - mondta erre August von Kőmorzsoló és kivette a kásás üstöt a hívatlan vendég kezéből. Az ujjai, micsoda fekete karmos ujjak, gondolta a császári sarj.

- Rendben van, akkor a hátadról eszem meg - mondta a kis ördög és lenyomta Kőmorzsolót a földre. A hátára tette a bográcsot és úgy kanalazta ki belőle az ételt az utolsó szemig. Ráadásul, mert Kőmorzsoló jajgatott és morgott, átkozta előző napi szakácsukat, hogy elhazudta a történeteket, Hétszűnyű Kapanyányi Monyók nem átallotta arra biztatni, ugyan énekeljen valami szépet, mert jobb ízű úgy a falat.

Aznap este Fanyűvő királyfi meg Lófia Györke hallgatták az erdei zajokat. Fanyűvő magában elégedetten mosolygott, Lófia Györke meg nem értette, hogyan lehetnek ilyen ügyetlenek az ő társai, kik végtére is erős, jó családból származó ifjak.

A cárevics sem járt különkül a harmadik napon. Ráadásul, mert ő még képen is hajította a kis ördögöt, az a pucér hasára öntötte a forró kását és onnan kanalazta be. Este mind ott ültek a tűznél, korgó gyomorral, és ketten is jól mulattak magukban.

- Ma én maradok - közölte reggel Lófia Györke. - Már csütörtöknél tartunk, elegendem van az egész heti böjtből.

Alig készült el az ő kása, amit éppen úgy ízesített, ahogy táltos anyjától látta, megjelent a ronda kis szakállas ördög.

- Ide a kását! - közölte köszönés helyett, aztán azért bemutatkozott:

- Én vagyok Hétszűnyű Kapanyányi Monyók és megeszem ezt az üstnyi ételt is, mint a többi napokon.

Innen aztán megtudhatta Lófia Györke, micsoda társai vannak neki. Jól van, gondolta magában, lesz, ami lesz, majd tisztázunk mindent. Fogta a kis ördögöt, nem törődött vele, hogy sivalkodott, és a szakállánál fogva odakötözte egy kövér fához. Estére, mire megjöttek a többiek, szépen megterített asztal várta őket.

Senki sem szólt semmit, csak a kanalak zörögtek. Éhesek is voltak, meg a három királyi fiú erősen szégyellte magát.

- Na gyertek, mutatok valamit - hívta őket Lófia Györke, mielőtt aludni indultak volna.

Csak hogy a fának hült helyét találták. Hétszűnyű Kapanyányi Monyók kitepte gyökerestől, úgy szökött el. Hét éjjel, hét nap követték, akkor mélységesen mélynek látszó kúthoz értek, ott hevert mellette a faóriás, ahogy a kis ördög nagy nehezen leoldotta magáról.

- Ez az Alsó Világ kapuja. Hüllők és szörnyetegek élnek lent, az emberi természet titkainak magyarázata bennük keresendő - mondta August von Kömorzsoló.

- Az én vallásom tiltja, hogy leereszkedjem - dünnyögte a kormos cárevics, Vajda Fanyűvő meg egyenesen kijelentette:

- Itt ez a fonott kosár, ereszkedj le, barátom te, mint közülünk a legkiválóbb.

A kötél szakadt el? Vagy más történt? Zuhant, zuhant alá Lófia Györke az Alsó Világba a kúton át, de mielőtt földet ért volna, hirtelen kettészakadt a kút torka, nyílt út jobbra és nyílt a másik irányba. Olyan hirtelen történt ez, hogy ideje sem volt észbe kapni, balra sodródott és a keskenyebb csatornában zuhant tovább, míg -

Eddig álmodtam a történetet. Gondolom, azután az történt, aminek a mese szabályai szerint történnie kellett. Megtalálta a szakállas atyafit, megküzdött vele rendesen, aztán járt-kelt az Alsó Világban, mint otthon, három sárkányt elpusztított és három királyleányt megmentett, társai által megcsalattatott, Griffanya fiókait védte pokoli záportól, ennek következtében aztán mégis feljutott új barátja segítségével oda, ahonnan jött, újra igazságot osztott és nem újat, hanem az öröktől valót - s ahogy illik, feleségével boldogan éltek, míg meg nem haltak.

1996. augusztus 19.

Hajdúhalom határától északra

Boldogan éltek, míg meg nem haltak. Mi azonban, vagyis én és a szüleim, vagyis a szüleim meg én, nem sokáig. Tizennégy lehettem, amikor apám behívott magához, cigarettával kínált, mert tudta ő, nagyon is tudta, merre hány méter, leültetett, töltött egy pohár piros bort, amit így még sohasem, esetleg a maradékokat kortyolgattam fel vendégségben, vagy negyed kupicányit ünnepi alkalmakkor, na fiam, mondta, nagy beszédem van veled. Nem szerettem már akkor sem az ilyen felvezetést, ma sem igen. Tessék, mondtam, és erősen az ajtó felé forgattam a fejem, mert mentem volna focizni a srácokhoz a térre. Hát, fiam, nehéz, nehéz ügy. Ez egy kínos dolog, de szeretném, ha tudnád. Szinte hallottam, hogy lent a Bozsik rákiált Sancóra, akkori nagy példaképemre: passz, te barom! Figyelj már rám, mondta apám, és elmesélte az egészet. Onnantól kezdve, hogy nem jött össze nekik, hogy teljesen kiborultak, amikor az orvos felvilágosította őket, mint két sivatag, uram, hogy majdnem szétmentek, de mint egy operettben, nem tudtak egymás nélkül élni.

Nem tudom, hogy éltem túl. Csak ültem leforrázva, ugye mese ez, éppen ez az álom és ebből kell felébrednem, de nem szólalt meg semmiféle ébresztőóra, ültünk apámmal, aki szomorú volt nagyon, nagyanyádkat is, meg mindenkit beavattunk, azt akartuk, ne tudd, de mostanában meg folyton arról álmodom, hogy csengetnek az ajtónkon, jön egy kövér, idegen asszony, és azt mondja, jöttem a fiamért. Hogy néznék én akkor a te szemedbe, fiam? Láttam rajta, tényleg rossz bőrben van. Megyek focizni, mondtam, mit is kellett volna mást? De azért egyáltalán nem volt olyan jó kedvem. Mit kellett volna tennem, üvölni, elmondani mindenféle gaznak, amikor szeretett és mindent megadott? Nincs igazság, vibrált bennem a méreg és felrúgtam Bozsikot, Sancót meg pofon vertem, amikor harmadjára figyelmeztetett durvaságaimra. Hogy mesélhettem volna nekik arról, nem vagyok senki, a génjeim olyan esetlegesek, mint egy marék hamu: származhattam bárkiféle fattyútól, szörnyetegtől, kitett lelenc vagyok, ennyi. Egy folyam hasította ketté innentől kezdve az életemet, aminek két partja között csak ritkán közlekedett révész. Soha, senkinek nem akartam elmondani ezt a nyomorúságos történetet, de azt is nehezen viseltem, hogy bennem van és nem csírázhat ki.

Méreggé változott a sötétben. Ez már csak így lett. Lazultak a szálak, elveszítette a jelentőségét minden. Még a könyvtáramat is hanyagoltam, illetve azon törtem a fejem, hogyan fogok fizetni, megfizetni mindazért, amit kaptam. Összeadogattam a könyvek, a ruhák árát, a játékokét, amire nem emlékeztem, azt kombinálgattam, utána jártam, dagadt ez a förtelmes lista, mint a tenger a hold hatására, sápadt lettem és karikás szemű, rossz rád nézni, mondta az asszony, aki anyámnak hazudta magát. Bántani akartam, jó lett volna látni, ahogy fetreng a kintól, bűnhődik hazugságaiért, engem a szándék nem érdekelt, egyszerűen nagyon fájt. Nem mertem mégsem mondani, minden dac és düh ellenére sem, hogy miattatok, mert tartottam az ember tenyerétől, aki nem volt az apám, őt igen jól ismertem, bármire képes volt azokért, akiket igazán szeretett. A lista mindenestre irdatlan hosszúra nyúlt és olyan összegre rúgott a vége, hogy azt leírni is képtelenség. Sejtettem, le kellene tennem minden efféle bosszúról, nem vagyok kékvérű arisztokrata, aki megengedheti magának ezt a kesztyűt ellenfelei arcába vágni. Kussoltam tehát, lapultam, játszottam, keserűen. Az ügy persze nem hagyta ennyiben magát, lassan feldolgozódott bennem, csak a fiuk és én közben két személyre szakadtunk és az egyik nyom nélkül eltűnt, még temetésre sem volt lehetőség. Mára persze újabb fordulatot vett ez a történet, vagyis újfent alaposan megváltoztam, egy immár sokadik irányba és hálával gondolok azokra az emberekre, akik kiragadtak a lelenc sötét világából még pici gyermekként és mindent elkövettek és mindenkit kijátszottak, lefizettek azért, hogy felélessék a gyö-

kereimet. Hála nekik, tanulhattam, lett belőlem valaki. Lettem valaki? Ez azért nem ilyen egyszerű, de elégedett vagyok az eddigiekkel, javarészt legalábbis. Az út idáig persze nem futott egyenesen, volt néhány kemény esztendő, amikor bizonyára mindenki oda kívánt, ahonnan jöttem, a pokolba, de aztán mégis elrendeződtem. Négy év kellett ehhez és gimnázium.

Attilával érettségi után ismerkedtem meg, nagy fogainkat csattogtattuk a világra. Magas és erős gyerek volt, úszott sokáig, aztán inkább választotta a cigarettát. Úgy mondta, naponta néhány kilométert úszni nem azért sok, mert fárasztó, hanem az egyedüllét. Az kiborító. Kezdetben még nem. Akkor ott a győzelem, mint cél. Legyőzni az időt, megfelelni az edző elvárásainak, benne maradni a csapatban. Egy hét-tíz éves kölyöknek ez pontosan elegendő lendületet ad. De a nagyobbak, aki akár a fenyők kérgét is leenné éhségében és képes lenne hosszú végtagjaival elrepülni akár a pokolba néhány csepp örömért, annak ez már semmi. Ott már csak üres papírlapok sodródnak a lehunytt szem mögött, és nem akarnak megtelni, hiába áramlanak a szitkok, mint a klór. Nem megy. Elég a tüskésre nyírott hajból, a reggel fél hatkor csörgő órából, a még üres iskolából, a szőrös mellű, lapátkezű Pista bából, a többiből is mind, méregessék csak maguknak a farkukat otthon. Nem kell, mondta Attila egy reggel. Nem megy, nem bírok kelni, nem akarok többé ezekkel utazni sehova. Idegen városokban is ugyanazok az emberek, ugyanazok a szabályok, mint itthon. Nem és ne. Lányok kellenek, akik törekenyek és gyengék, akik viszolyognak a víztől, akiket meg lehet menteni. Lányok, akik akarnak valamit, nem csak a délutánok sárgálló derűjét. Felnőtt akarok lenni, ordította Attila mellkasában azon a reggelen egy láthatatlan szörnyeteg és a szívéen taposott, ott ugrált és anyja, a magas, szigorú asszony, az egyetlen igazság tudója, kinek akarata előtt Attila apja is földig hajolt, anélkül, hogy észre vette volna, a magas asszony nem vette észre, hogy fiában meghalt az a gyerek, akit érdemes volt szeretni.

Tündének hívták a nagyon fontos lányt, akinek, ahogy dicsekedve mesélte Attila, fél melle két tenyerét megtöltötte. Nem hiszem, hogy az első lett volna az életében, bár a néhai úszóbajnok házassági ajánlata és költözési tervei szerint lehetett az is. Az egyik társaságbeli fiú húga volt. A Mátra alján élt, de sokat járt a poros alföldi síkra is, a mi városunkba, mintha tündér lett volna, magyarázta Attila. Engem nem szeretett, nem bírtam a táskájában cipelt József Attila-kötetet és ezt megmondtam neki. Ott ültünk a Pepita Oroszlán nevű presszóban, egyik cigaretta a másik után, bizonyára sört ittam. Soha nem szerettem a sört, de felesekkel nagyon jól ütött. Nyisd ki bárhol, megmondom, milyen tökéletesen, támadtam Tündére a mosónő rég halott fiának döfködésével. Mi ez? Mondd mi ez? Ez neked vers? Ez neked költészet? Mint betöretlen vadló, akinek darázs rejtőzött a fülébe és életre kelt, rugdostam ezt a szép kancát. Ágaskodtunk, harapdáltuk egymást. Attila csak ült és teregette némán az elrongyolódott cigarettapapírokat zsebéből. Vodkázott aznap is, ez egy gyenge vodka volt, mondta minden pohár után. Mindig ezt csinálta, aztán persze jól berúgott. A férfiúi barátságról magyaráztam Tündének, a szerelemnél komolyabbnak gondolt érzésről, ez a házasságtól független, ez biztonság, öröktől fogva örökéig, mondtam, csak azonos neműek között létezhet, köztük is csak ha nem nőkről van szó. Minden nő kurva, mondta erre Attila, talán ez volt az első esti megszólalása. Bizonyára nem ezt akarta, amikor a Leveles Vendéglő előtti padon meglátta Tündét rövidre nyírott hajjal és boldogan vitt hozzá, nézd ezt a fiút, az én barátom. Az anyád, az is? Nem hiszem, hogy pofon vágta ezért a lányt, mert igaza volt. Ordibáltunk még, kiborult a sör, a zsebkendő nem bírta felitatni, rosszul öltözött alakok voltunk és közel kiskorúak. Vagyis én éppen elmúltam tizenhét, pár nappal.

Szakítottak, aztán eleinte minden rendben ment, később meg valahogy mégis elromlottak dolgok. Lassúak lettünk és használtak, egy város forgalma folyt rajtunk keresztül, buszokon utaztunk körbe-körbe, hogy teljen a nap, néha kétfelé váltunk és időre kellett találkozunk

valahol, ráadásul nem viseltünk órát, ez luxus, mondanám ma, akkor fel sem tűnt, micsoda szabadság szegénynek és csavargónak lenni, ha van egy igazolvány az ember farzsebében valóságosan állandó lakáscímmel, ahova lehet menni, ha elég volt a cigánykodásból. De annyira akkor még nem égett alattunk a föld.

Nem tudom, vagy nem akarom már tudni, ki akadt rá a város legszélén a házra, a *Babilonra*. Lányok laktak ott, férfiak jártak hozzájuk. Fűtőt kerestek éppen, aki udvaros is, szállásért cserébe. Nekünk ez éppen megfelelt, nevettek rajtunk, gyerekek, pont ti, hogyne, aztán mégis azt mondták, gyertek. Nem nagy az ágy, fejláb mellett elfértek. Akkoriban ez kellett, nem bírtam könyvekre gondolni, annyit olvastam már, hogy szükségem volt valami egyébire is.

Szép volt ott. Hatalmas kert, családi örökség lehetett, tele buja fákkal, polgáriaszobrokkal és kacskaringós utakkal. Szobrokat mondok, de helyesebb volna köveket emlegetni, csak a mi fantáziánk adott életet egyiknek-másiknak. Láttunk Laokoónt, aki nem kígyóval, hanem saját férfiasságával birkózott, Dávidot, aki térdre rogyott egy ormótlan láb súlya alatt és asszonyi torzókat, nagy melleket főleg, feneket, latinos profilú arcokat. Sárga kavics borította valaha a sétányokat, de a fű rég belepte mindet, csak sejthettük, hol kanyarogtak. Voltak virágok is, azokat nagyon szerettem, de egyre kevesebb, mi október legvégén kerültünk oda, amikor minden haldoklani kezd. A ház nem látszott igazán előkelőnek, ki sem volt világítva különösebben, de akik jöttek, tudták hol van és mit nyújt az éheseknek és szomjasoknak. Egyszerű vörös téglá épület egyetlen nagyobb helyiséggel, ez a szoba a szalon, a társalgó, szerény bárpuittal, néhány különleges itallal, egyébként meg azt lehetett kapni, amit az itteniek szerettek, olcsó sört, kaparós cigarettákat, vizezett pálinkát. Nevét valami értéktelen festményről kapta, mely Babilon, a bűnös város bukását ábrázolta a bal oldalára írott szöveg szerint. Ahogy elnéztem, s volt rá időm elég, szívesen csatangoltam volna a kínos realizmussal megrajzolt utcákon, a hihetetlenül szép emberek között, még a háttérben izzó tűz ellenére is, ami aztán órákon belül mindent és mindenkit elemésztett. A lányok pici szobácskáiban laktak, inkább mondanám, hogy kamrákban, de akkor a mi szállóhelyiségünkre nem is találnék szavakat. Szóval egy helyen aludtak és dolgoztak, kivéve a legidősebbet, aki irodát tartott fent, nyilván a többiek érdekében is. Ott volt a falba süllyesztett mackó a maga titkos számkulcsával, telefon, ami nagy szó volt akkoriban, elegáns íróasztal, néhány könyv.

A környékkel eleinte nehezen barátkoztam meg. Lakótelepeken éltem addig, igazán nem állt hozzám közel a hajnali kakaskukorékolás, a reggelt ellepő friss trágyaszag, mert itt volt az is. A város széli régi prolinegyedben az emberek igyekeztek megfogni minden fillért, tartottak baromfit, disznót, némelyik még tehenet is, ne a Kozma péktől vagy a Lakatos Feri fűszerüzletéből kelljen ezeket is hordani, volt mindenhol néhány ágyás, zöldség és gyümölcs, akár faluhelyen. Szokás volt köszönni, még akkor is, ha futótűzként terjedt a hírünk, mi vagyunk a rosszlányok rosszfiúi. Utólag sejtem, mi lehetett annyira vonzó abban az életben, a szabadságon, a szabadosságon kívül: az idő kereke mintha hatvan, de akár hetven esztendővel is visszafordult volna a valóságoshoz képest. Ezek az emberek, a zöldkendős Takács Borsi néni az elnyűhetetlen szatyrával, Oláh Gál Jakab, a diódobáló nyugdíjas, a részeges Pálóczai Gedeon elvadult kertjével, a kertészkedő Kiss bácsi, a teljesen cigány Dodóné, a lovaszekeres Pistukai Jani, Tóth Feri, a kukás, aki nagy sárga kesztyűben járt télen-nyáron, meg a többiek mind, mintha kiszakadtak volna a világból, s élték a maguk, de még inkább az apáik, nagyapáik korábbi életét, melyet egyetlen, meglehetősen ritka autóbuszjárat kapcsolt össze a belvárossal, a jelennel. Azóta bizonyára kihalt ez a fajta, nem kétséges, de akkor még létezett a valószínűtlen kis sziget. Ez jellemezte a lányokat is, egy békebeli világ normái, egy szokatlan értékrend, amibe belefér, hogy nincs tévé soha, rádió csak hétfőn, ami az itteni szombatot és vasárnapot jelentette. A vendég szent, ők maguk pedig olyan tartással kellett, bírjanak, hogy a ház falain belül senki látogató ne merészeljen parlagi módon viselkedni. Kint, kívül

lehet anyázni, emlegetni repedt sarkakat, bármit, ám a babiloni bukást ábrázoló képecske közelében csak urak és kisasszonyok vannak, ezt még a férjüket hajkurászó háziasszonyok is tudták, csak két sarokkal odébb köpték le a szappanhabot a nyelvükről, igaz, annál inkább akkor.

Zene lemezejátszóról szólt, kizárólag régi bakelit korongok, semmi modern, semmi hangos. Fényes Szabolcs, Zerkovitz, meg a többi nagyság. Néhány operett, Strauss, Lehár, Kálmán Imre, amerikai zenéből pedig örökzöld jazz. Ezt szokták meg az idejárom emberek, ez tartozott a házhoz. Babilon bukásának szimfóniája. Nehezen viseltem ezt az hangzást, nincs mit kergetjek. Én a hatvanas évekért éltem-haltam, lázadó alakok poszterét ragasztottam a szívembe. Itt azonban hallgass volt a nevem, így aztán előbb-utóbb megkedveltem ezt a műfajt.

A hajnalokat szerettem leginkább. Akkorra mindenki elment, csak mi maradtunk, a család, ahogy néha beszéltük is. Megittuk a felbontott üvegekből a sört meg a bort, üldögtünk a vendégek helyén és cigarettáztunk. Hogy eltelik minden éjszaka, mintha egy csillagszórót bámulnál, magyarázta Attila, heves kézmozgással kísérte rekedt hangját, csak úgy sziporkázik, aztán egyszerre vége. Csak az izzás, aztán meg a szemetes vedér, mint lehetséges koporsó. Jó volt még nem lefeküdni, ilyenkor beszéltünk magunkról, csupa közhelyeset, mert írni meg olvasni mindenki tanult, minden tanító néni vagy jó vagy rossz, az első szerelemre jobb nem emlékezni vagy éppen az volt az egyetlen igazi - szóval a lényeket sohasem mondtuk el, de legalább nekik nem kellett ekkor is a férfiakra gondolniuk, nekünk meg a kazánra, az udvarra. A lányok! Mára már aligha illene rájuk ez a szó, annyi év eltelt.

Nellike, a színházból. Amúgy csak kisegítő volt, kiment, meg bement, átlibeggett a színen, semmi több. Abból nem lehetett megélni akkoriban sem. Máshoz nemigen akadt ambíciója, ezt meg elviselte úgy-ahogy. Rózsákra gondolok, semmi különös, apám anyjának volt egy kertje, még Martinkán, ez a Nyírség pereme ti tulkok, kacag göndören, ott nyíltak százával. Piros, sárga főleg. Fehérre sohasem gondolok, érted. Néha kiakad a szám, szinte reszket. Vannak ilyen nagyok, tudod. Nem volt az esetem Nellike, de jól csinálta.

Torma? A nyelve csípett, szövege az volt. Csak úgy röpködtek a levegőben a ló- meg mennyei ízék, ha csak semmiségekről csevegett, akkor is. Amúgy író akart lenni, csak élményeket gyűjtött. Gyakran aludt máshol, de mindig visszatért. Innen nem lehet elmenni, amíg át nem itatódik rendesen ez a kurva test, magyarázta. Néha kedve támadt verekedni. Fiókáim, a kanok, hát nem. Ők aztán nem emberek. A bűdösek.

Angyalka. Őt szerettem a legjobban. Szőke volt, de igazából vörös. Semmi angyali nem volt benne, hacsak nem a szeplős fehér bőre. Tiziano képein látni ilyeneket meg Botticelli mesterénél, csak azokra a nőkre nincs ráírva, miből éltek civilként, a modellek persze. Rövidlátó volt, ezért sokszor megverték az üzletfelek. De akkor sem sírt sokáig, s ha boltba ment, mintha gyerekek lennének, hozott kekszet, süteményt, kiscsokoládét, rágót. Néha beszélt a gyerekeiről, akik fent laknak a Hold túlsó, láthatatlan oldalán. Ott táncolnak, ilyen picik, mint a tenyerem. Várják az anyukájukat, mondta Angyalka.

Volt még a Néni, legalább tízzel, tizenötöt több mindnél. Büszkén viselte a melleit, pedig sem szépnek, sem nagynak nem látszottak. Hol azt magyarázta, hogy annak idején varrni tanult és megjárta Párizst is, hol meg a katolikus gimnáziumról mesélt, a nővérekről, mert ő úri családból származott. Elviselte, hogy ott vagyunk és dolgozunk, a hiúságának még hízelgett is a szituáció, két fiatalember, akik kaphatók mindenre pár pohár italért, de sohasem éreztem, hogy szeretne. Még akkor sem, de hát profi volt.

Karácsonykor nem nyitott ki a Babilon, mégis jöttek. Menj haza, ordított ki a Néni, de csak nem hagyta abba a zörgést a vendég. Részeg volt, Nellike elsírta magát, amikor betántorgott és leokádta a szőnyeget. Nekünk csak másnap mondták meg, hogy az apja volt valamikor. Megesik az ilyen. De azért eltelt az az este is. Ültünk a fenyő előtt, néztük a repedéseket a plafonon, tavasz végén festeni kellene. Hol van az még, mondta Torma, hihetetlen, mennyire szelíd lett, persze, csak másnapig. Mennyből az Angyalka, énekelte Attila részegen és kiment hányni. Gyenge ez a vodka, vigyorgott visszajövet. Hihetetlen, hogy volt mindig pénzünk, de a vendégek szerettek minket, tüzet adtunk, ahogy a Néni kiokosított minket, töltöttünk és kínáltunk, apróbb szívdesszégeket megtettünk, például engem gyakran küldözgetett üzenetekkel ide-oda az egyik kövér fickó, a Koltai Jani, mindenféle nőkhöz, sosem értettem, mit keres itt, amikor van két babája is, igaz, nem túl messze egymástól, az egyik a Gépész utcán, a másik meg a Súlyom utcán lakott, meg alkalmi kapcsolatait ki tudja hány. Nem volt persze mindig így, eleinte csak néztek, Attila kapott két pofont is, de én nem mertem megvédeni, mert láttam, iszonyúan erős alak, azt hitte, meleg, azért van itt. Aztán persze elnézést kért a Néni-től, legközelebb hozott bonbont is, szépen csomagolva. Attilát azért úgy nézte továbbra is, mint egy átlagon felüli kutyahurkát szokás: csodálattal vegyes undorral. Ő például nem adott soha borraivalót. De szereztünk másképp is pénzt, ha például valaki még sohasem járt itt korábban, esetleg azt elköpte, hogy vidéki, akkor megesett, hogy utána settenkedtünk, leütöttük egy sötétebb útszakaszon és kifosztottuk, ahogy a nagy könyvben meg van írva. Ez lett a vesztünk aztán, de addig még sok vendég megfordult a lányokban.

Ez a drámák farsangja lesz, mondta Attila, mikor február végén Angyalka bejelentette, hogy terhes. Boldog volt nagyon, mert ő már régen leszámolt ezzel a lehetőséggel, lábos alját nem kapargatták annyit, mint engem, nevetett kesernyésen, aztán azt mondta, á, fiúk, nincs baj semmi, mégsem, ki szív ilyen erős bagót. A Jancsi, nevetett ki Attila, én meg szidtam az anyját, mert ha tehettem, mindig úri cigarettákat füstöltem. Ez az egy luxus megmaradt a régi otthonból, nem több. Angyalka volt az első, a második pedig Nellike, aki szétrepedt. Ordított ugyan, hogy ne, de az a barom nem volt már magánál, akkora volt, mint egy lónak, zokogta az orvosnak, fáj, vigyázzon, kérem, tüvel fogja rendbe tenni? Három hét, mert nagyon csúnya, aztán is érzékeny lesz még egy darabig, magyarázta a jó öreg Kellerman doki és nem kért egy fillért sem, csak tizenöt ingyen éjszakát, de nem Nellikétől, emelte magasra a mutatoujját, mert addig én nem várhatok. Ekkor kerültünk lejjebb Attilával, a pincébe, mert a szobánk kellett a betegnek. Kicsit dohos volt, de ugyanúgy fűthető, mint a többi helyiség.

Nellike ment táppénzre, mert a Néni igazán emberségesen gondolkodott, majd te leszel az extra, ha felépülsz, mondta mosolyogva, helyetted meg jön Dóra. Nem volt senkinek igazi neve, csak ilyen semmilyen, Dórát is biztosan egész másként hívták az életben. Öreg csaj volt már, igen használt, de lelkiismeretes. Precízen vezette, mikor, kivel, mennyi ideig, hányszor és hogyan, pénz be, ki, még tőlünk is akart egy kis juttot, de Torma odamutatta az öklét, velük nem kötelező, kisanyám, ők a személyzet. Szerettem, ha veszekedtek, az olyan emberi volt, mi pedig meglehetősen kívül estünk a csetepatéikon, mégis más neműek voltunk, de nem férfiak, mert azok ugye csak a pénztárcát és a nyúlványt jelentették, így hát lehettünk mi a nevető kibicek. Néha játszottunk Attilával, sakkot, olyankor körénk gyűltek és szurkoltak, nem tudom, mi tetszett nekik, hacsak nem a figurák, mert a sakkhöz egyik sem értett, viszont a kártyát azt nagyon tudták, gatyára vetkeztettek minket röpké pillanatok alatt, aztán mindenféle disznóságokat kértek, hogy csókolózzunk velük, meg zárkózzunk be egyikükkel valamelyik szobába, hadd leselkedjenek a többiek, ilyenkor nevettünk, jó kedvünkben ezt az életet semmire nem cseréltük volna el, egy nagy család, mondta Attila, mindennél fontosabb.

Áprilisra Nellike is használható lett, nagyon büszkén magára, bár néhány korábban állandó vendége elpártolt tőle, panaszkodtak, hogy kedves, meg jó, csak éppen nekik nagy. Mi gyakran üldögéltünk kint az udvaron Attilával, remek volt napoztatni a télbe belesápadt bőrünket. Igazából kezdett elegendő lenni az egészből, de nem akaródzott visszatérni a való világba. A tétlenség, meg a könyvek hiánya. Az élet nem tűnt annyira izgalmasnak, mint az olvasmányaim nagy része, ráadásul igen fárasztó volt némely dolog. Fájt a tüdőnk a sok nikotintól, a gyomrunk pedig eléggé kikészült az egyoldalú kosztól és a sok alkoholtól. Nem is tudom, a lányok hogy bírták. Reggel is, este is, éjszaka is vedeltük a borunkat, mert az volt elég sok, az egyik lánynak hozott valaki egy kisebb hordóval, azt kérte csak, mikor legközelebb visszajön, legyen kiürítve. Azt hiszem, Takács Pálnak hívták ezt a jótét lelket, de nincs túl nagy jelentősége. Nem mindig volt kedvünk hozzá, de megszoktuk, s nem is volt más lehetőségünk. Igaz, felülhettünk volna a buszra, irány haza, vagy legalább a belvárosba, hogy megálljunk a központban a derencei Centrum Áruház előtt, arccal a kéttornyú Sárga Templom felé, köszönni a régieknek, hallgatni a nagy szöveget, hol jártatok, merre jártatok, rossz bőrben vagytok, összekéregetni egy-egy hamburgerre valót, azt nagyon tudtuk Attilával, halálos pontossággal szúrta ki azokat, akik adtak pár forintot, mintha cédulát viseltek volna a mellükre tűzve, lehetett volna, de igazából nem hoztuk szóba sem, még egymás között sem, nem akartuk, hogy hatalmába kerítsen a gondolat. Inkább elmentünk az itteni templom kertjébe üldögélni, volt ott egy fiatal papocska, Rózsa atya, ezen mindig jókat nevettünk, azzal folytattunk véget nem érő vitákat isteni és emberi dolgokról, az élet szokásos nagy kérdéseiről.

Az atya szerencsére türelmes és jámbor teremtes volt, néha vett egy-egy doboz cigarettát is nekünk, kínált teával, bort adott, ha kértünk és azt hiszem, szeretett bennünket, amennyire Isten pásztora szeretheti eltévelyedett báránykait. Szemben, a másik templom mögött lakott a református lelkész, Pap András, fekete, bajszos magyar ember. Ezek ketten meglehetősen szerettek kuglizni és gyakran folytattak nagy beszélgetéseket az emberi nem söpredékké alacsonyodásáról golyódobálás közben, de sohasem használtak ilyen erős szavakat. Hintázott az idő, az alkonyat, nagy kabát, ránk borult, néztük a játszadozó papokat, aztán csak meresztgettük a szemünket, mert már látni sem láttunk. A kötelesség, atyámfia, húzta vigyorra száját Attila. Várnak a hölgyek, mondtam és roppantul élveztem, milyen könnyen zavarba jöttek ezek a komoly férfiak ennyitől. Mentünk a házba. Már gyülekeztek a vendégek, gomolygott bent a füst.

Egy este, fizetésnap után valamivel ott találtuk Barkóczy Barnabás városi főtanácsos urat és Gerlóci Gerzson rendőrkapitányt. Utóbbi potrohos, szeplős férfiú volt, kiköpött a felesége, mint később kiderült. Csak éppen ezt nem tudtuk. Semmit róluk. És az is úgy adódott, valahogy soha nem hallottuk meg, ha a titulusukat mondta valaki. Barkóczy ivott, mint a disznó és internacionalista nótákat énekelt, Gerlóci meg szépen megvárta, hogy egyszerre szabad legyen Torma, Dóra és Angyalka, úgy ment velük szobára. A városi főtanácsos miután harmadjára is leesett a székéről, megeléghette a mulatságot, mert hangos kezicsókolommal elköszönt a Nénitől meg az összes vendégtől. Nem nagyon türtőztettük magunkat, összekacsintottunk és mentünk utána, akkor éppen nagyon lötyögött rajtunk a nadrág, kellett a pénz, én még el is csúsztam azon, amit az ajtó elé rakott, szívemből szidtam a nagyanyját meg a többi felmenőjét. De bűdös vagy, vágott hátba Attila, mit ehetett ez az ember. Azt nem tudom, mondtam, de kóstold meg annál a kerítésnél, mit ivott. Barkóczy a Honti utcára kanyarodott, elesett vagy kétszer, láttuk, nem fog elszaladni, ha akarna sem siethetne, mi meg tovább kocogtunk, a Hontival párhuzamos Hold utca felé, futottunk a második keresztutcaig, ott tértünk le derékszögben a Csáthyra, hogy onnan közelítsük meg újra a Honti utcát. Ez a rabló-négyzet, mondtá Attila. Barkóczy elé akartunk kiérni, majd kiköptem a tudómet, annyira

siettünk. Ez azért mégsem volt kis távolság. Ott jön, mondta Attila. Imbolygott a részeg állat, elővettem a deszkát, készülünk, barátom. Kiváló sarok volt, valami áldott jó gyerek csúzlival kilőtte mind a két közeli lámpát. Most, mondta Attila, én meg hátrahajoltam, kissé derékból és nagy lendülettel előre sújtottam. Arcon szegényt! Egy ló felfordult volna ekkora ütéstől, de ez nem. Csak megrázta magát, mint akinek eszébe jutott valami kellemetlen, és kimeresztette a savós színű szemeit. Mindjárt láttuk, hogy baj van, mert nem a főtanácsos Barkóczy volt, hanem Gerlóci, a rendőrkapitány. Barkóczy még pár házzal odébb fetrengett, egy szemetes árnyékában az árokban. Megvagytok! Ezt ordította a kapitány, de mi már akkor felhúztuk a nyúl cipellőt és lélekszakadva rohantunk. Állj vagy lövök, hallottuk a bikahangját, de eszünk ágában sem volt hallgatni rá. Tényleg lőtt, vagy madarak, vagy angyalok hullhattak alá azon az éjjelen az égből.

Soha többé nem mertem visszamenni a Babilonba, azóta sem, s ami még szörnyűbb, a lányokkal sem találkoztam, eggyel sem, talán Dórát láttam pár éve, csúnyának tűnt, ha egyáltalán tényleg ő volt. Pedig jó lett volna néha beszélni velük, mesélni a diplomámról, köszönni szépen azokat a hónapokat. Hiába, így múlik el a világ hiúsága.

Attila, az a másik, a nagy király, a hun fejedelem, Flagellum Dei, Malleus Orbis, Isten Ostora, Világ Pörölye is szörnyű véget ért. Miatta vagyok én most itt. És ami több ennél, irtózatosan nagy bajban. Az írás szerint csillag esik, föld reng, és most eljött a csodák éve. Minden a könyvtárral függ össze. Attilával, az én kedves, részeges barátommal utóbb, bármily hihetetlen is, főiskolai diplomát szereztünk. Nem firtatom, érdemesek voltunk-e valóban a nemes, ám eredendően haszontalan okmányra, de a kezünkbe kaptuk. Ez a babiloni hónapok után történt pontosan négy esztendővel. Akkor kezét ráztunk, megöleltük és megcsókoltuk egymást és megbeszéltük, hogy mi sohasem leszünk polgárokká, a mi életünk mindig szabad és zaklatott lesz. Ő nyugatra távozott én pedig keletre. Égtáj szerint és életforma szerint is.

A tévében láttam viszont, egy zenekarban gitározott és borzasztóan boldogtalannak látszott. Igaz, hogy fejét az ég felé emelte, meg néha-néha könnyed mozdulattal megrázta sörényét, de a szemei üresen csillogtak, ezt még a képernyőn keresztül is pontosan láttam. Képtelen voltam bármiféle komoly iskolát elvégezni keleten, de az emberről, az emberi lélek titkairól sokat tudtam már. Attilát meg kell mentenem, gondoltam és nyomozni kezdtem utána, hol és merre járhat, legfőképpen kikkel. Nem okozott frenetikus örömet a vele való találkozás. Ép mondata nem akadt, lehelete aggasztóan szagos, és vénája, akár a szita. Öreg, mondtam, a szesz az más, az kiüt, kész. Remeg ugyan a kezed, ha nincs, de nem vagy partvis-nyél, érted? Nem értette. Volt még néhány próbálkozásom, hogy visszahozzam a valóságba, az igazi istenek közé, de ő folyamatosan vándorolt a dimenziók között és a rock and roll cirkusz névvel fémjelzett kor próféciáiról hadovált. Akkor levettem róla a kezem és visszavonultam abba a magányomba, amit annyira megszerettem, a könyveim közé és vártam, hogy történjen velem valami anélkül, hogy kimennék a kemény fiúk közé, a nagyvilágba. Mert keleti utazásom alaposan átformált. Írtam néhány tanulmányt, javarészt meg is jelentettem őket. Egy napon aztán levelet hozott a postás, valami Turul Varga Károly írta, érdeklődött rólam, az eredetemről. Nem tudom, honnan talált elő magának, ő állította utóbb, látott egy szerkesztőségben, mindegy, hol, pontosan nem emlékezett. Az arc- és a fejformám izgatta. Ő, elmondása szerint komoly geneológiai és historikai kutatásokat folytatott a magyarság származásával kapcsolatban és szentül meg volt győződve arról, hogy nekem közöm lehet Attila királyhoz, mert ha az vagyok és úgy, aki, akkor egyenes ágon származtathatom magam az Árpádok ágyékából, én vagyok ugyanis a legutolsó sarja annak a nagy családnak, melyről a történészek azt hitték fél évezreden keresztül, hogy kihalt. Mit mondjak? Annál többet tudtam a világról, mintsem efféle badarságok elkápráztassanak. De ami többet jelentett az én véleményemnél, az egy gazdag arab úr ajánlata volt, akit Turul Varga Károly révén ismertem meg, felfigyelt rám, s felkért,

dolgozzam neki.

Úgy hívták az urat: Abu Hamid al Garnáti.

Amire könyvtáros, amire tudós életről álmodozó vágyhat, azt én mindent megkaptam tőle. Kosztot és kvártélyt, jó munkatársakat, igazi csapatot. A jövőt, a jövőbe vezető utakat kutattuk, dúskáltunk a kor legnagyobb kincsében, az információban. Nem éltek olyan gazdag emberek az egész földön, mint mi. A kisujjunkban volt mindaz, ami a világon való uralkodáshoz kellett.

A kisujjunkban, mondom így, többes számban. Akkor én még nem tudtam ezt, csak báb voltam, amiben ugyan benne rejtőzött a potenciális lepke, de maga még messze állt az igazi szépségtől. Talán éppen ez volt a baj. A többiek ugyanis nem csupán birtokolták mérhetetlen tudásukat, de éltek is vele. Minden esemény, ami az úgynevezett politikai és gazdasági élet színpadán zajlott, az összefüggésben állott így vagy úgy a könyvtárral. Az események szíve egy világvégi zug, hihetetlen, de nyilván nem véletlenül töltöttem én sem hónapokat ideg-szanatóriumban utóbb. Pókok egy hálóban, a háló szálainak végén pedig országok, kontinensek rezegtek. Az egyes emberek is mind a kezünkben, halálra ítélt legyek. Mi, könyvtárosok voltunk párkáik. A könyvtár nem csupán könyveket tárolt, hanem életet, sorsokat is. Adatokat. Lehetőségeket. Potenciális ügyfelekről információt. Kollégáim olyan ötleteket vetettek fel, tizenkét percenként egyet, mely milliók és milliók életére hatott. Nem egyszerű ez.

Attila hun király robbantotta fel az egészet, egészen pontosan egy látszólag ártatlan beszélgetés a sírról és néhány aligha szándékos elszólás. Melyikük volt, én már nem tudom, talán a két testvér egyike, igazán mindegy. Utána kerestem a selejtbe szánt és hamis másolatként nyilvántartott kötetekben a dolognak és érdekes változatokra bukkantam. Olyan feljegyzésekre, melyekkel amúgy soha nem foglalkoztam volna. De így többlettartalommal gazdagodott a priszkoszi mondat az elcsereült testről és a Kőről, mely a tetem fölé került. Minden későbbi és valóságosnak tartott dokumentum elhagyta ezt a részt, de a könyvtári példányunkban szerepelt. Hogy keresni kezdtem, más területeken is találtam hasonló, de ezek után már nem elhanyagolható különbségeket. Abu Hamid al Garnáti irántam táplált szeretete pusztító haragba csapott át és ez a legrosszabb volt, ami velem megtörténhetett. Tudtam, hogy órák kérdése és örökre kikerülök innen. Ami félő, talán lepedőben. Voltak elképzeléseim arról, mennyire nem számít a test, a tömegember élete, ha célokról és magasabb eszmék érvényesítéséről van szó. Az érdeke mindannyiuknak azt kívánta, hogy a titok maradjon titok, ne lepleződjön le a társaság, ne legyen szemtelen bonckés, mely avatott kézben forgatva feltárja a legnemesebb szerveket, mindazt a létező rákos burjánzást, melyet ők képviseltek. Ezek mindenre képesek, mondtam magamnak azon az éjszakán és késsel bújtam az ágyamba. Akkoriban mindenkinek volt néhány négyzetméternyi birodalma, egy ágy, ha nem több, de sarkalatos pontnak az is épp elég. Nem akartam, de nem is mertem volna elaludni. Jöjjön bárki, én döfni fogok, hasítani húst, ontani vért, mást nem tehetek. Nyomorult életemben annyi szerencsétlenség ért, most, hogy valameddig maradéktalan boldogságérzetben volt részem, s ez széthullott cserepeire, éppen most fejezném be pályám? Ha túléltem az éjjelt, elmegyek és kitergetem a sajtónak ezt a történetet. Talán szerencsém lesz és találok egyetlen független alakot, aki nincs a kezükben, vagy legalább nem arról ismerhető fel, milyen zsinegeken mozog marionettként. Aztán lehet, hogy öngyilkos leszek, de addig. Addig bármi lehet még. Nem számít semmi.

De számított. Abu Hamid al Garnáti bezárta a könyvtárat és elküldött mindenkit. Halálos beteg volt, ott feküdt a kedvenc helyén és látszott, nincs sok ideje hátra. Vannak még csodák, ujjongtam lelkem mélyén, van Isten, és Isten végtelenül hatalmas, végtelen irgalommal teli.

A két testvért, újságban olvastam, halálos autóbaleset érte. Megtalálták a testüket is, az nem illett volna hozzájuk, hogy halotti hírüket keltve eltűnjenek és új arccal új életet kezdenek. A portugál felakasztotta magát. A többiekről nem tudtam meg semmit, a városban ugyanis azonnal a polgármesteri hivatalba rohantam, Dézsihez, volt középiskolai osztálytársamhoz, akiben megbíztam és közöltem vele, közel már a világ végzete. Akkor értettem meg, hogy pihennem kell, mikor kivezetett a titkárnője és autóval vittek az Erdei Klinikára, aludjak minél többet és fogyasszak jó ételeket, sok húst, sajtot, tejet, tojást, alkoholt pedig egy kortyot sem.

Egész télen olyan lázasan jártam-keltem az intézet falai között, mintha nagy hasáb fa dobogott volna a szívem helyén. Nem léphettem ki a kapun, de nem is vágytam sehova. Nem kellett gyógyszereket szednem, olvashattam, írhattam, élhettem bátran. Nem fenyegetett közvetlen veszély. Fogoly voltam ugyan, de a szűk helyeket, az elzárt teret megszoktam régen. Nekem a könyvtárban sem volt főbiám soha, a legalsó szinten sem, egyedül, nem zavart a hirtelen kelő síri visszhang, ha leejtettem az éppen olvasott könyvet. Újságot viszont nem kaptam, a rádió és a televízió is tabunak számítottak. Érdekelte ez engem? Eldobtam a vállamra nehezedett súlyokat, kiteptem magam a parazita ölelő karjaiból és táncoltam. Persze, csak belül, gondolatban. Minden zenét, amit valaha hallottam, igyekeztem felidézni. Babilon előtt, Babilonban és Babilon után. Mosolyogtató muzsika-halmazok. Erről eszembe jutottak a lányok, az az életem velük, a férfitest szükségletei. Hány éve nem öleltem asszonyt, hét talán?

Nincs édes íz, mely iránt ne lehetne halálos gyűlölettel viseltetni. Szerettem volna menni már, mert nővér itt nem dolgozott, csak keményszívű, szikárlelkű férfiápolók. Nem kaptam azonban zárójelentést, mintha valahol még lappangott volna bennem pestis, lepra, ami a pusztá jelenléttel, érintés nélkül is fertőz.

Aztán mégis kiengedtek. Váratlanul, mert már napok óta szóba sem hoztam. Élhettem, mintha mi sem történt volna azelőtt. Csakhogy nem ment.

Záporként hullottak a csillagok, rengett a föld, eljött a csoda éve. A televízióban láttam először a sírt. Nem az igazit, az arany-ezüst-vaskoporsósat. Széchenyi-sarj talált rá. Az arca emlékeztetett valakire. Hirtelen nem is tudtam, hol láttam én hasonlót. Már lekapcsoltam a lámpát, oldalra fordultam és kezdtem megtalálni az elalvás előtt annyira kellemesen bizsergető állapotot, amikor egy szó, nem több, beúszott a tudatomba: a portugál.

Ez elég volt. Minden, amit félresepertem, most visszatért. Abu Hamid al Garnáti! Csak elküldött mindenkit, a többieket is, engem is. Mindenki élhet tehát e logika szerint, ahogyan én is élek és nem idegroncsként bolyongok az Erdei Klinika sötét folyosóin. Ezek szerint nincs vége. A megoldás pedig a könyvtárban lehet. Maga Abu Hamid al Garnáti. Vagy legalább valami nyom, ami segíthet.

A Széchenyi-fiúval készített interjút este sugározták. Másnap reggel bevásárolni indultam, készültem az útra. Akkor majdnem rosszul lettem, mintha tűt döftek volna belém, túlvá valami komolyabb anyagot. Láttam a portugál egyik barátját a villamoson. Annyira valószínűtlen fordulata volt ez az én történetemnek, mintha filmen néztem volna. Egy fényképről ismertem a fiút és könnyen megjegyeztem, mert mintha Attila, egykori barátom köszön volna rám az antikolt fotóról, amikor a portugál megmutatta a könyvtárban, miközben papírokat rakosgattunk ládába és ráértünk fecsegni bármiről. Teljesen megvadított a látvány a villamoson. Juan Kolombo, a barna bőrű egyetemista több volt, mint egy arc a portugál régi életéből. Az a hangsúly, az a gyengédség, ahogy beszélt a kirándulásairól, a barátságukról, mást is sejteni engedett. Nem mondott ugyan semmi egyebet egykori könyvtárostársam, de szatyorral a kezemben és listával a fejemben - kenyér, szalámi, dobozos üdítő, paprika -

képtelen voltam nem arra gondolni, mint hogy a portugál itt van a városban és Juan hozzá megy. Kettőnk közül én rendelkeztem több információval, ráértem tehát megnyugodni. Nagyjából egy vonalban ültünk, ő baloldalon, én jobbra, kényelmesen szemmel tarthattam.

A portugál itt van? Más hangsúllyal tettem fel a kérdést. Mit keresne itt? Széchenyi leszármazottja szerepében tetszeleg? Találkozni valakivel a múltból? Nosztalgia csupán? Esetleg éveken át elfojtott testi szükségletei késztették feleleveníteni régi viszonyát? A kényelmetlen az ügyben leginkább maga Juan Kolombo, aki lisszaboni lakos létére gyanúsan nem illett a magyar alföldre, Derence városába. Ha itt van, öltögettem egymásba ötleteimet, akkor talán épp az én emberem miatt, mondjuk, mint kísérő. Egyik oldalon Juan Kolombo, középen a portugál könyvtáros.

A másik oldalon viszont én.

A legkevésbé sem vonzott, hogy éppen most tegyenek hidegre. Bár vért nem ontottam soha, talán helyes lenne mégis elvágni Juan Kolombo torkát. Azzal zavarba hoznám a portugált, az biztos. És persze felhívnám magamra a figyelmét, tudatnám vele a tényt, hogy tudok róla.

Öljem meg talán magát a portugált? Ez már inkább tűnt megoldásnak. Követem a fiút, megtalálom a keresett személyt és elintézem. Van nálam egy szatyor, beleteszem a kulcsomat és azzal a fejére sújtok. Jóval erősebb nálam, ez nyilván nem megy. Nem vagyok alkalmas bűnök elkövetésére, aranyoztam be glóriámat és leszálltam a következő megállónál. Máshol kell megoldást keresnem.

Indulni, most és azonnal.

Így kerültem ide.

II. A MESTER

1963.

(színhely ismeretlen)

Ott álltak mind a Mester körül. Bábokból született tarka lepkék maguk is. A falba sülyesztett óra olyan lassan járt, mint még soha. Azt nem gondolták, hogy nem sikerül a kísérlet, de a félelem azért ott dobogott a szívük helyén. Majdnem teljesen sötét volt a szobában. Ez lapult a legmélyebben, a bejárattól legtávolabbra eső helyiség. Elektromos lámpák, kanyargó üvegcsövek, lombikok. A titkos birodalom, az utolsó szoba, ahova Juditoknak belépni tilos. A Mester messziről jött, nyakában hordta a kulcsot. Feküdt az ágyon és koncentrált. Ezer esztendő, kétezer, háromezer? Ki tudja, mennyi minden sűrűsödött a különben gyenge és álmatag testbe. Barna bőrét vízrajzi térképpé írták át az árkok.

Én tudtam repülni, mondogatta jobb időkben. Leszálltam a póznáról ahol esők mocskoltak be, nem törődtem a római légionáriussal, akit őrzésemre rendelt a centurió. Az már rég a faros zsidó lányok után járt ekkor. Eleven rothadásom bűzében nem kívánt osztozni velem, a testnek másféle megnyilvánulásai vonzották. Kecsegethette-e jobbal bármi azon az éjszakán, mint a szomszéd faluban illatozó menyecskek, akik annyira tudtak sikoltozni, akik annyira védtek azt a semmi kis nyílást a combjuk között.

A vér rég megalvadott a Mester arcán, akit akkoriban még tisztos nevén Simon neveztek. Kereskedő volt, aztán elveszítette mindenét és a tolvajok népes hadseregének létszámát gyarapította, míg áldozatul esett a figyelemnek, mely igazságot próbált szolgáltatni a szerencsés keveseknek. Akkor fogták el, amikor épp semmi rosszat nem tett, csak bámészkodott a vásári tömegben. Hamar ítéletet hoztak, menj keresztre, oda való vagy, vonogatta vállát a római Titus Flavius, akinek éppen rettenetesen fáj a feje, mintha nagy vihar készülődött volna a hegyeken túl. A lábát csak azért nem törték el súlyos kalapáccsal, mert túlságosan is mocskos szájjal szidalmazta a katonákat. Akkor dögölj meg így, te kutya, mondta neki a légionáriusok vezetője, amikor az olajos bőrű rabszolga beleverte kezébe az ujjnyi vastag szegeket és intett, hogy húzzák fel a póznát. Elájult ekkor Simon, megint behullott abba a könnyed lebegésbe, ahol nincsen sem világos, sem sötét, ahol a tudat szertefoszlik és marad a boldog nemlét. A korbácsolás után felloccsolták, akkor magához tért. Húsból szakították ki, eleven húst a húsból.

Nem számított a naplemente. Már nem jutott eszébe, hogy a sötétség magával hozza a halál fekete madarait is.

Egyetlen óriási szárnyas körözött körülötte csak, amikor a légionárius eltávozott. Arca volt, mint az embereknek és a hangja belül szólt, jobban érezte, mint a fájdalmat. Ezen csodálkozott a megfeszített. Istennek angyla, hebegte, de a nyelve nem forgott. Ó, ó, mondta a szárnyas. Az arca közelről egyáltalán nem tűnt szépnek. Milyennek szeretnél látni, Simon, kérdezte. Akarnád-e, hogy asszony legyek, Sába királynője, vagy vörösbőrű Cleopatra vonzana inkább? A szavak egészen mélyre fészkeltek magukat. A halálra ítélt ágyék merev lett és a megfeszített így egészen valószínűtlennek hatott a sötétben. Nem sutogott sokáig a szárnyas lény, de amit mondott, éppen elég volt ahhoz, hogy Simon visszakapja életerejét. *A világ mindaz, aminek esete fennáll. Tények és nem dolgok összessége. A tények, értitek, azok határozzák meg és az, hogy ez az összes tény. És ezeket csak meghaladva láthatni helyesen a világot.* Leszállt, nyújtózott egyet és egyenes derékkal indult el Észak felé, ahol találkoznia kellett néhány furcsa férfiúval, akik üdvözítő tudás birtokosainak vallották magukat.

Péter vagyok, mondta a legidősebb. Egyáltalán nem tűnt szimpatikusnak, ahogy nevetségesen lengő kezeivel gesztikulált. Halat evett, kínálta Simont is. Én pedig, mondta az új életre kelt ember, kereskedő, aki szeretnék boldogságot vásárolni. Nem, ne mondj semmit, mondta Péter szájára tapasztva kezét, arra én nem vagyok kíváncsi, viszont érdekelne, utánam tudod-e csinálni ezt. Lelőkte magáról a barna teveszőr köpenyt, ami addig takarta a szárnyakat. Az idegentől kapta azon a nagyon távolinak tűnő éjszakán, csak háromszor használható, mondta szabadítója, az én repülésemet is beleszámolva. A cédrus felé indult el, magasra emelkedett, élvezte a szelet, hogy annyira másképpen fújt arcába, hirtelen a lombok közé ereszkedett, lentől nem látták, mint művel, de amikor földet ért, vigyorgott, és kés villogott a kezében. Csak azért, hogy tudjátok, nem szélhámuskodtam, fent megvéreztem a fát. Ez a valóság, látjátok, barátaim, én magam vagyok az, aki vagyok. Nem volt egyéb dolga velük, azok többé nem úgy látták a világot, mint a Simonnal való találkozás előtt.

Később is úgy cselekedett, ahogy megmentője parancsolta.

Megtanulta a leckét, az újat. *A legfontosabb dolgok láthatók. Vagy nem láthatók. Teljesen mindegy. Az anyag az elsődleges, minden dolgok kezdete és vége. Nincsen semmi más, mint időben és térben mozgó anyag. Nincsen semmi más, mint a tér, mely időben létezik és hordozója az anyagnak. Nincsen semmi más, mint az idő, mely a térben mozgó anyagot határolja.* Iskolát kellett szerveznie. A következő tizenöt pontot jegyezte fel a maga számára:

Első Feladat: bérletbe venni az Isten imádását és csengős perselybe gyűjteni a magját.

Második Feladat: lerombolni a tekintélyt, elhomályosítani a fajokat, megakadályozni az egyéni képességeket.

Harmadik Feladat: felhalmozni az anyagot, megbénítani a hatalmat.

Negyedik Feladat: a történelmet meghamisítani és a fajbeli erényt elpusztítani.

Ötödik Feladat: a nemes fajok kiirtása, a fajtulajdonságok megbénítása.

Hatodik Feladat: a tehetetlenek fenntartása, az anyagi jónak megosztása.

Hetedik Feladat: a szeszes italok pártolása, az ember egészségének megrontása.

Nyolcadik Feladat: a dohányzás meghonosítása, a nagymérvű húsevés fokozása.

Kilencedik Feladat: a tea, a kávé, az ópium, a cocain és a morphium forgalmazása, a telhetetlen kalmárok gazdagítása.

Tizedik Feladat: az arany, a gyémánt s minden érték lefoglalása és a köszén pusztítása.

Tizenegyedik Feladat: az emberhús vásárlása.

Tizenkettedik Feladat: az Isteni teremtmény meggyalázása.

Tizenharmadik Feladat: a fajtalanság, a testi élvezetek kihasználása.

Tizennegyedik Feladat: a kenyér, a zsiradék, a tej hamisítása és a liszt értéktelen osztályozása.

Tizenötödik Feladat: mindennek hamisítása.

Ezen nagyszerű és munkákra kellett titkos társaságokat létrehoznia a szárnyas, sötét lény megbízásából.

Nem volt könnyű munkatársakat találnia, pontos, precíz és igazán alkalmas kollégákat. Sokáig keresgélt, aztán megértette, hogy az ember tökéletlen, miképpen ő maga is az. Még nem működött az iskola, az elvek forogtak ugyan, de még bele sem kóstolhatott a sikerbe. A nap felkel reggel és lenyugszik este, vizsgálgatta a fizikai világot. Vagyok, mert létezem. Létezni

akarok. Örökké akarok élni. Bizonyos bomlási folyamatok nem állíthatók meg. Tibetbe utazott és Indiába, tanulmányozta a legősibb bölcsességeket, de mindaz, amit talált, használhatatlan volt számára, mert máshonnan eredtek, mint az ő második élete.

Kelet helyett nyugatra fordította ekkor az arcát. A fény és az árnyék közötti különbségre alapozott elméleteket és alkímiai kísérletek helyett kémiai kísérleteket folytatott.

A test romlandóságát állította meg először, aztán pedig megtalálta a rést, amelyen keresztül kiléphetett a jelen idő börtönéből. Úgy járt-kelt, közlekedett a kozmoszban, mintha csillag lett volna maga is. Nem vagyok többé Simon, hanem vagyok a Mester, mondta a sötét lénynek, aki helyeselte ezt. Azért ne téveszd szem elől a világot, hogy fölébe emelkedtél, mondta és megroppantotta a vállát, légy aggastyán, hogy örökké fájjon és emlékezz, honnan jöttél, mi a dolgod.

A következő feladat nehezebb volt. Itt már képletek szerint dolgozott, elméleteit gyakorlati sikerekkel kellett igazolnia. Miképpen megállítható egy ponton az élet, és elkerülhető ezáltal a halál, úgy nyilván vissza lehet térni az abszolút kezdethez, a fogantatás pillanatához. Minden determinált, egyik dolog meghatározza a másikat, ki kellett tehát választani azon tulajdonságokat, melyek jellemzői lesznek a születendő lénynek. Tudta, kire és kikre van szüksége, eszerint látott munkához.

Legfontosabbnak a megfelelő helyszín kiválasztását tartotta. Meglehetősen ismerte a Római Birodalmat, ezért úgy döntött, Aquincum városába utazik. Ott azonban csak néhány napot töltött és egy kisebb helységben telepedett le, valamivel délebbre, egészséges, buta emberek lakta faluban.

Az első gólem, akit létrehozott nem sikerült. Lassú volt és értelmi képességei igen alacsonyak. A Mester maga szüntette meg, mert nem bírta elviselni a kudarcot. A következő teremtmény megkonstruálásánál igyekezett változtatni korábbi munkamódszerein és figyelembe vette a csillagok hatásait is. A teremtmény valóban a kiválasztott jegyben született meg, de olyan lett, mintha fémből lenne. Még nem ismerte tökéletesen az anyag szerkezetét és tulajdonságait a Mester, ezt látta a legfőbb problémának. A sötét lény azonban egyre kevesebbszer volt hajlandó szóba állni vele, pedig utóbb már teljesen új alakban jelent meg, és ez nagyon tetszett az öregembernek.

Ha nem tudnám, ki vagy, szerelmes lennék a testedbe, mondta zavarodottan a Mester. Legyél szerelmes, miért is, ne, kacagta ki a sötét lény. Kócos szőke fürtjei, a kék szem és a gödrös arc kit ne vonzott volna. Meg kell állnod a saját lábadon, magyarázta a szépséges hölgy. Nem tudok annyiszor és úgy rendelkezésedre állni, ahogy igényelnéd. Akkor egészen másként kellett volna történnie mindennek. Légy nyugodt, csak maradj magadnak. Én biztató vagyok, de nem dajkád az idők végezetéig. Talán ez is szerepet játszott abban, hogy a Mester harmadik próbálkozására olyan lény látta meg a napvilágot, aki miatt menekülnie kellett a faluból. A jó emberek ugyanis nehezen viselték el lányaik és asszonyaik bántalmazását, a szexuális erőszak és zaklatás képében jelentkező heves udvarlási vágyat. A gólemet elégették, a Mester pedig éjszaka, lopva szökött el.

Rómába utazott, majd tovább, Északra, a tengeren túli ködös tartományokba, ahol eleven szokásként éltek még az ősi emberáldozat hagyományai. A nyelv roppantul tetszett neki, az az egyszerűség, amivel ki lehetett fejezni bármit, komolyabb gondolatokat kivéve. Sohasem lesz alkalmas ez a szerkezet másra, mint az emberek közötti társalgásra, mosolygott a környékbeli kiskirályokon és kiváltképp dalosaikon, kik fantáziadús történetekkel szórakoztatták a végnélküli ivászatba torkolló lakmározások vendégeit. Borongós, baljós hangulatú vidéken húzódott meg azzal a szent elhatározással, hogy ki sem lép laboratóriumából, míg nem lesz

legalább egyetlen megfelelő társa. Teltek-múltak a hónapok, végre siker koronázta kísérleteit és két alkalmas segéddel már komolyabb munkákat is végezhetett. Ullius Avalon és Ullius Lailla gyorsak és hűségesek voltak, kíváncsiak mindenre. Ez már igen, dűnnyögte a Mester és egyszerre kétirányú kutatást indított el. Egyrészt a szellemi iskola fő feladatainak megfelelő tevékenységeket kellett folytatniuk, másrészt kevesen voltak még mindig és a gólemeket tökéletesíteni szerette volna. Újra utazott, vissza a kontinensre, az öt géniusz földjére, a hegyek határolta és Iszter által kettéosztott országba. Véleménye szerint ennél alkalmasabb terepet keresve sem talált volna oktatási és nevelési céljainak megvalósítására.

Az évek persze teltek, de ez csak annyiban zavarta a Mestert, amennyiben időről időre olyan emberek tűntek fel a történelem színpadán, akik lihegve, néha tudatlanul, máskor meg szemtelen magabiztossággal törtek ellene. Tudta honnan fúj a szél, már nagyon is ismerte a világot. Az időfolyosók legtöbbszörbe nagyon sokáig szabad bejárása volt. Láta az eget és a földet. Láta, miképpen válik el egymástól a világosság és a sötétség. Láta a fenti és az alatti vizek közé húzódó boltozatot. Láta Lilith veszedelmes tekintetét, az égigérő fát. Láta Babilon bűneit és a szörnyű bukást. A tornyot látta, az égő korokat mind. Láta magát és megszabadulását. Mindenről tudhatott, ami megtörtént. És ezek az emberek mintha ugyanúgy tudtak volna mindenről. Néha nevet változtatott, más tartományokba, más városokba költözött, de azok mindig ráakadtak. Ráadásul igen hirtelen egyszerre vége lett ide-oda utazgatásainak az időben. Mintha befagyott volna a folyó, amibe újra és újra ugyanúgy meríthette lábát. Eltűnt a sötét lény is, nem adott hírt magáról és ettől kezdve magára maradt. Egyenes vonallá változott az élete, a korábbi események ismerete alapján kellett következtetéseket levonnia a jövőt illetően. Ami részben nehezítette, részben könnyítette dolgát, az éppen a saját tevékenysége volt, a világ sorsának erős befolyásolása, mert nem úgy alakultak már az események, mint alakultak volna nélküle.

Nem volt már annyira biztos önmagában, mint egykor.

Krisztus halála után majd három és fél évszázaddal rettenetes időket élt meg a Mester.

Kereskedők hozták a hírt 376 körül, hogy a Kárpátok és a Volga közé vad lovas nép tört be mint a forgószél a magas hegyekből. Az ostrogót Ermanarik király birodalma szinte napok alatt elesett. A vizigót Athanarik, aki korábban magával a Római Birodalommal is ujjat húzott és az isteni Valens császárt arra kényszerítette, hogy az országaik közt folyó Ister közepén, egy rozoga hajón tárgyaljon vele, csak mosolygott. Véleménye szerint egy hordával megbirkózni nem jelenthetett nagy gondot harcosainak. Keleten, a Danaister partján rendezkedett be seregével. Napok teltek el és nem történt semmi. Szíve legmélyén már abban reménykedett, hogy nem történik semmi, a vadak visszamentek oda, abba a pokolba, ahonnan jöttek. A várakozás lassan felőrölte az idegeit. Nem tudott dönteni, maradjon-e vagy térjen vissza székhelyére. Kiküldött emberei nem tértek vissza, ez azért jelenthetett valamit. Az idegenek egy párás hajnalon törtek seregére. Apró lovaikon köröztek a szekerekkel és földsáncokkal megerősített táborhely körül, és vezényszóra nyilakat lőttek ki katonáira. Athanarik király örülhetett, hogy a pusztá életét sikerült megmentenie.

Kik lehetnek ezek, tette fel a kérdést a Mester kollégáinak. Nimród örökösei talán? A lovas-nép, mely a bűnös várost, a forró déli tájat hagyta el új honért még az idők kezdetén? Ezek tértek volna vissza most? Lázasan dolgoztak, de az információ kevés volt és meglehetősen lehangoló.

A Volga túlsópartjáról érkeztek egy csikorgó télen és leigázták a szolgálatot nem ismerő, nemes vérből származó lándzsás iráni pásztornépet, az alánokat. Hódolni vagy halni, más választást nem kínáltak. Ermanarik királyt, tizenhét nép harcias és rettegett urát már együtt söpörték el.

Az uralkodó önkezével vetett véget életének, fiával, Vithimirrel pedig egy homlokába fűrődő nyíl végzett. Athanarik bukása után Alavivus és Fritigern vizigót vezérek seregei is menekülni kényszerültek. Hódolni vagy halni. Az életben maradottak mind az idegenek harcosai lettek, még a királyok is. A büszke Amal-nemzetség, az ostrogótok színei-virágai szolgálói lettek a keleti veszedelemnek. Hunimund és utódja Thorismund, valamint Vandalarius komoly részt vállaltak a pannon térség környéki lakosok behódoltatásában. Ők már igen alaposan megtanulták a leckét, inkább kockáztatták mások életét, mintsem a magukét.

Aztán hirtelen csend lett. Az idegenek mintha álomba merültek volna, de a világ kerekai azért jártak. A Mester már sok mindent tudott. Hunok, így nevezték magukat a keleti barbárok. A kozmosz törvényei szerint éltek, ahogy a csillagok megírták sorsukat. Az uralkodó a nap, körötte a bolygók, ragyogó égitestek. A világ legkeletibb fele, ahol tengerből kél a nap csakúgy uralmuk alá hajlott, miként a végtelen hegységek és sivatagok. Nem lehetett ellenállni ennek a viharoknak. Nem tömegben, hanem kisebb csapatokban és nem egyszerre, szinte minden irányból támadtak. Meghajlított íjaikkal nyilaikat halálos pontossággal lőtték célba. Íjaik messzebbre hatottak, mint bármely más harcosoké. Nem tehetett mást ellenfelük, minthogy az istenhez imádkozva közelebb próbált férközni hozzájuk. Halott halott hátán. A lovakkal egyek voltak maguk, mintha kentaurok zúgtak volna elő a semmiből, legyilkoltak messziről annyi ellenséget, amennyit tudtak, aztán menekülést színleltek és amikor az üldözők elég közel kerültek hozzájuk, nem is lassítottak, csak derékből fordulva küldték a halálos vesszőket. Kerek sátrakban éltek, egyszerűen öltözködtek, ám alkalmanként szerették a pompát. A nyelvük hajlékonyan szólt és dallamosan, holott minden utazó ugató vadaknak, lovas kutyáknak írta le őket. Egyenes tartású, alacsony férfiak voltak, lovon ettek, ittak, még asszonnyal is tudtak lóháton szerelmeskedni. Talán ezért látta őket csúnyának mindenki, mert kissé görbének hatott a lábuk, s az ellenséget, még ha erősebb is, legalább némely dolgokban hasznos alábecsülni. Ez a pszichológia, mondta a Mester, lelke mélyén azonban sejtette, szó sincs itt holmi látszatokról: a hunok más értékrendet képviseltek, mint a hedonizmusból vallási örületbe zuhanó római birodalom.

A Mester fáradtan feküdt ágyán és unott arccal hajszolta a legyeket. Rómában élt ekkoriban nagy fehér házban és Titus Maximus Valerianusnak nevezte magát. Titkon a keresztények ellen lázított, mert egy eljövendő, reá nézve módfelett veszélyes birodalmat sejtett a buzgó imádságok mögött. Az ember sohasem az, aminek látszik. Néro és Caligula, ők igen, ők tudták mi az igazság, magyarázta fanatikus tanítványainak. A régi római istenek eljönnek egy napon és elsöprik ezt a hitetlen világot. Minden régi isten életre kél, mert ez nem igaz, ez túrhetetlen, ez a valóság legkegyetlenebb megcsúfolása. Mit tudnak ezek bármiről is? Nem hallják szentélyeikben, hogy Északon vonít a nagy Fenrir farkas és készül elnyelni a keltákat? Az erdőkben, a britanniai sűrűben ugyan áldoznak még embert is néhanap, az egykori becsülettel, de ez kevés. A druidák minden tudása eltörpül a készülő vihar mellett. A lágy dél, a fekete Afrika? Langyos tejként fognak a világot körülölelő óceánba ömleni. Maro Livius nem írt olyan szörnyűségeket Ulyxes kalandos utazásairól szóló keserű eposzában a troilusi ostromot követő menekülésről, mint amelyek az esetleges túlélőkre várhatnak, magyarázta az ifjú embereknek Titus Maximus Valerianus és gyümölcsöt kínáltatott körbe. Én a rabszolgaság híve vagyok, nem tartom elfogadhatónak az egyenlőségnek még a gondolatát sem. Igaz rómaiak ti, akik e folyó közelében láttátok meg a napot, egyek volnátok vajon a többivel, kik talán barbárabbak a legkeletibb vadaknál?

Itt hirtelen elhallgatott Titus Maximus Valerianus, mert eszébe jutottak a hunok. Két évtized telt el az első hírek óta, hogy futnak a napok, gondolta, s most megint hallattak magukról. Mikor foglalkozhatott utoljára szabadon azzal, amit annyira szeretett, a teremtményekkel, a tanítványokkal, nem is emlékezett már. Pannoniát rég elhagyta, a géniuszokkal teli tájat, a

fővárosba költözött, Nyugatra, mert magafajta öregemberként sem tudta elképzelni a huzamos távollétet a nyüzsgő városoktól, pénze volt elég, miért is telepedett volna le véglegesen a világ végén? Nagy szekereken vitte magával laboratóriumát. Voltak kapcsolatai Rómában is, Constantinopolisban is, csak azzal kellett törődnie, senki ne lásson bele a másik fejébe, mert az óvatosság, a félelem kiválóan konzerválhat bizonyos helyzeteket. Justinus keletről és Flavius nyugatról gyűlöltek egymást, mintha nem is kereskedők lettek volna, hanem hadra szállott uralkodók. Barátaim, mondta Titus Maximus Valerianus, és egyszer Justinus fülébe súgott valamit feltűnést kerülve, másszor Flaviuséba. Ez persze olaj volt a tűzre.

Ulliaus Avalon és Ullius Lailla, a két kreatúra egy tavaszi reggel érkeztek haza, váratlanul. Mocskosak voltak és véresek, mintha nem is az örökkévalóság ujjainak nyomát hordták volna a szívükben.

- Uram, a barbárok!

Csak nehezen voltak képesek elmesélni, mi is történt a keleti tartományokban. Justinus és Flavius dermedten hallgatták az eseményeket, láthatóan még az egymás iránt táplált mérhetetlen gyűlöletet is elfeledték.

Két irányból támadtak a hunok a Birodalomra. A befagyott Iszteren keresztültörtek és lerohtak Moesiát, innen nyugatra haladtak tovább, nem sokkal később pedig egy másik irányból Galatia, Cappadocia és Syria tartományok felé indultak meg. A züllött és tehetetlen római katonaság eleinte még örült is, mert a fosztogató gót hordáknak azonnal eszükbe idéződtek a húsz esztendővel korábbi véres események, nagy királyaik szörnyű bukása és páni félelemben menekültek a határok közeléből. Késő volt azonban, mert Uldin hun vezér a Krisztus utáni négyszázadik esztendőt követő év első napjára elküldte a gót rablófőnök, Gainas fejét a Bosporus partjára. Arcadius császár halála jeléül szövetséget ajánlott azonnal és győzelmi oszlopot emeltetett a gótok feletti dicsőség emlékére.

Míg a keleti birodalom látszólag megnyugodhatott, addig az északi hadszínterek bolydultak fel teljesen. A szelíd Kárpátoktól határolt területekről ezrével menekültek az ott élő népek. A hunok könyörtelenek és pontosak voltak. A nyugatrómai birodalmat valóságos menekültáradat árasztotta el. A tehetetlen és gyenge hatalom nem tudott mit kezdeni a semmiből előbukkant Radagaisus vezér által összegyűjtött gótokkal, szarmatákkal, vandálokkal, gepidákkal, sveb-quadokkal és más népségekkel, ezért Constantinopolishoz hasonlóan Itáliai Stilicho is Uldintól kért segítséget. Szerencséjére a hun vezér hiúságát itt sem sértette, hogy a quadrigára, a győztes császárnak állított emlékműre nem az ő neve került...

Mindenesetre Gallia egyetlen halotti máglyaként füstölt a 406-os rajnai vandál, alán és sveb átkelést követő népvándorlás következtében és ez már komoly jelzés volt: mindazon bűnösök, akik elfordultak a kezdeti idők tisztaságától, komoly véget fognak érni.

Hogy telik az idő, barátaim, mondta Titus Maximus Valerianus és kupáját emelte. Csak mi tudjuk, mi öten, hogy nem barbárok jöttek itt a tudatlan homályosság területeiről rombolni és pusztítani, hanem jöttek azon népek a távoli múltból, akik megőrizték az első isteni parancsolatokat, akik megtartották a kezdeti törvényeket, akik nem felejtették el a csillagok által sugárzott üzeneteket. Itt egy pillanatra elrészélyedtem, már amennyire képes lehet erre márványszív, és látta magát a kereszten, és hallotta a sötét lény ígéreteit. Nekünk most egyetlen ellenségünk van, ezek, mondta Titus Maximus Valerianus. Hogyan? kérdezte Justinus. Hiszen te épp a kereszténység tévedésével állítottad szembe a régi világ eszményeit. Igen, bólogatott hevesen Flavius, mire Titus Maximus Valerianus csak annyit mondott, van régebbi idő a nagyon réginél is és hogy nem egyről s ugyanarról volt szó. El kell hinnetek nekem, barátaim, amit mi célul tűztünk ki, annak útjában áll e nép, s minden maradékuk, ezt jól

véssétek agyatokba - és ti is, intett szemével két tanítványának, Ullius Avalonnak és Ullius Laillának. Most pedig menjetek, bocsátotta útjára a két kereskedőt, menj Justinus barátom, sokáig voltál távol a szülőföldtől, s ne késlekedj te sem, Flavius, mert nagyot fordult a világ, míg mi itt beszélgettünk.

Még abban az órában csomagoltak és távoztak Rómából ők hárman is, nehogy nyom maradjon utánuk. Miután pedig a két kereskedő, Justinus és Flavius a római piactéren rádöbbsentek az idő múlására, s elhintették a kétely és a félelem magvait kereskedőtársaik között, pár órával később az ősi királyságot dajkáló folyó habjai között lelték halálukat.

Afrika úgy tűnt, nyugalmat jelenthet és dolgozhat tovább a Mester a kísérleteken. Új emberekre van szükségünk, hogy nagyobb léptekkel haladjunk, magyarázta Ullius Avalonnak és Ullius Laillának. Igaz, hogy az idő nem sürget különösebben, de bármi megtörténhet, mert ez a lovas nép valamikor nagyon régen Babilon városából vonult a forró déli pusztákra, s onnan tovább napkelet felé, ezt még egy kiváló, régi munkatársamtól tudom, más lobog a zászlajukon, mint amit Európa gondol.

Újabb esztendők teltek el. A fekete kontinens északi területein nem érezték magukat rosszul, de az éghajlat rákényszerítette őket égetett szeszes italok fogyasztására. Igaz, hogy nem nekünk kellene ezzel élnünk, de ezt a napfényt másképp hogyan is lehetne elviselni, mondta Ullius Avalon mentegetőzősképpen a Mesternek, amikor az kikelt magából a gyakori, több napos munkaszünetek ellen. Mi sem vagyunk sokkal rosszabbak nálad, apánk, tette hozzá Ullius Lailla, mert bár tőled származunk és általad vagyunk, de hozzád hasonlóan birtokolunk mi is meghatározó metafizikai tulajdonságokat, ráadásul mi nem vagyunk annyira árkokolt arcúak, miképpen vénségesen vénnek látszol te magad. Elég, mondta Titus Maximus Valerianus, akit ekkoriban Jolobe Ranisnak hívtak.

Aggasztó hírek szállingóztak a birodalmi központokból. A veszett hun ordasfarkas úgy játszott a két fővárossal, mint két gyáva és alattomos rókával. Kedve szerint hempergette hóba-sárba hol az egyiket, hol a másikat. Uldin foga ugyan beletörött a castra martisi erőd elfoglalását követő harcokba - évi aranytámogatást kért a kelet-római császárságtól és kezével maga köré mutatva jelezte, hogy minden föld, melyet a nap sugarai beragyognak övé lehetne isteni elrendelések következtében (és ezzel egyáltalán nem álltak egyenes arányban tényleges erői), de a hirtelen csatavesztéseket a földön és a levegőben és a vizeken hamarosan újabb hun győzelmek követték. Csak 412-re sikerült fegyverszünetet kikönyörögnie Constantinopolisnak Karaton hun nagykirálynál. Olympiodorus követségének egészen a Tanaisig kellett utaznia ezért. Lovuk fejét ekkor a hunok Perzsia felé fordították és csak tíz esztendő múlva rohanták le újra a kelet-rómaiakat.

A harmadik teremtmény barna bőrű lett és Mofolo Africanusnak nevezték el kreátorai.

Hogy telnek az évek, mondta Jolobe Ranisi. Ullius Avalon és Ullius Lailla egy hajnalon szörnyű álomból riadtak: egy sas kerengett fölöttük a nagy teremben s szárnyainak csattogása fejükre véresöt hullatott. Szemüket ezen madárra meresztették, s az Atilláéhoz hasonlított. Ki az az Atilla? kérdezte vészjósló hangon a Mester. Atilla? A testvéreknek fogalmuk sem volt róla. Hát én tudom, mondta Jolobe Ranisi. Malleus Orbis, Flagellum Dei. Ő küldetett e világra ellenem, s ellenetek. Ő fogja megkísérelni megszakítani a munkánkat. Egy szárnyas lény jelent meg előtte, s azt mondta: te leszel a világ legnagyobb hadvezére, nagyobb a rómaiaknál. Honnan gondolod, Mester, kérdezte Mofolo Africanus és villogtatta nagy fehér fogait. Tudom, mondta Jolobe Ranisi. Már a kardot is megszerezte.

A kardot akkoriban kezdték el kovácsolni az égiek, amikor Babilonban a csalárd király-asszonyok uralma alatt a bűnök elképzelhetetlen méreteket öltöttek. Nem voltak többé családok, nem volt nemzet, mely egységet képviselhetett volna az ősi tűz fényében. Az asszonyok utcán riszálták magukat vagy rabnőknek való munkákat végeztek nyomorúságos bérért, odavetett maradékért, kis lábaskában vitték kegyelmeséktől vacsorájukat, közben a gyermekek kóboroltak és kerges lelkűvé nőttek a mindig ittas, hűtlen apák mellett. Isten helyett démonoknak áldoztak, templomok helyett vajákosokhoz jártak. Elterjedt a bikák kultusza, az arany több lett a léleknél és a tűzben áldozatul kínált elevenek égtek, miképpen az istentelen időkben, egykoron. Az országban minden napszakban meggyilkoltak egy-egy ártatlan embert a fegyveres útonálló, akik nem átalították a maradék felkent papságot sem zaklatni. Sőt, az istennek szolgálók néha élen jártak a léhaságokban és paráználkodásokban, hogyne hasadtak volna meg az egek! A legmagasabb mennyeekben felcsendültek ekkor az első kalapácsütések és századok teltek-múltak, míg fényes, győzhetetlen karddá lett a halomnyi bűvös érc.

Azonnal szálljatok hajóra, mondta Jolobe Ranisi Ullius Avalonnak és Ullius Laillának. Az egyik nyugatra indul, a másik keletre. Atilláról híreket akarok minél hamarabb. Tudnom kell, életének melyik lépcsőjén jár melyik pillanatban. Mi Mofolo Africanussal új embert fogunk konstruálni. Ha időben elkészül, utánatok megy, megismeritek majd.

Nem túl sűrűn, de jöttek a levelek a kontinensről.

Atilla! Jolobe Ranisi, a Mester tudta, hogy tanítványai a lehető leglelkiismeretesebben végzik a rájuk bízott feladatot, ennek ellenére nem esett jól olvasnia a sok dicséretet a barbárról, aki európaiak számára elérhetetlen magasságban trónolt és uralta a világot. A kortársak közül aligha ismerte fel más, mint a két Ullius, hogy a hunok nem vérengző farkasok, hanem taktikus sakkozók. Kevesebbszer hadakoztak ténylegesen, mint ahány győzelmet arattak. A pusztá jelenlétük, nevük említése elég volt ahhoz, hogy a városkapuk megnyíljanak és a lakosok kincseiket kihordják az életükért cserébe. Atilla népe nem fosztogatta a behódolt népeket, nem vettek erőszakot az alázatos lányokon és asszonyokon. A nagy macedóniai Alexandrosz egykoron vagy a másik világhódításra induló hadvezér, a római Julius Caesar például mintha rajongtak volna a pirosan buggyanó emberi nedűért, hagyták tombolni harcosaikat. De Atilla jobb szeretett csendesebben aratni. Keleten az ember nem siet, hiszen az idő, mely reá szabott, elég arra, amire elég kell legyen, mormolta félhangosan az egyik Ullius írta levelet a Mester.

Honnan jöttek ezek, kérdezte Mofolo Africanus.

Ahol kelő nap hazáját karcolja a hegyek, s végtelen hosszan várfal kígyózik előre rendületlenül, ott legeltették nyájaikat, és elégedettek voltak a lovasok, mert a pergamen bőrű császár híven fizetett adót cserébe nyugalmáért. Aztán egy napon megelégtették a tűnődő napokat, szilaj vágára vágytak már, s meg sem álltak egészen a Grif hegyekig. Ott is termett zsenge fű, nyílt friss pusztai virág. Sátraik sora várossá duzzadt már, mikoron a legdaliásabb közülük két fiút nemzett, két egytestvért. E két ikerfiúcska felcseperedvén hamar beletanult a lovaglás a kardforgatás, az íjlesztés, nyílröpítés tudományába, s ahogy szakáll serkent állukon, nem volt többé maradásuk otthon, vadásztak, kergetőztek kedvükre. Történt egyszer, mikor ötven-ötven jó daliával kilovagoltak, hogy páratlan szépségű szarvasünő bukkant fel a sűrűből. Űzték, hajszolták lovaikat, de nyomába nem érhettek. Napra nap, éjre éj, telt az idő, de még mindig nem kerültek közelebb a bűvös állathoz. Egyszer aztán végleg szem elől veszítették, s mert erősen megszomjúsztak, lovukról leszállva ligetet találtak, hol patak csordogált, s kerek tó vizét borzolta tavasz fürge szele. Lányok, micsoda meztelenség! Akkor ott mind asszonyt vettek maguknak és országot alapítottak, tőlük erednek a hunok. Tőlük Atilla és Buddha.

Tele szájjal nevetett a fekete ember. Méghogy szarvasünő. És a kígyók a világot ölelő tengerekről hol maradtak?

Ez más történet, fedtte meg Mofolo Africanust Jolobe Ranisi, a Mester.

Ruga nagykirály adófizetőjévé tette a Keletrómai Birodalmat. Évi 350 font arany tributumért megvásároltatta a békét Constantinopolissal, és ezzel szétmorzsolta a magát győzhetetlennek tartó császárság tekintélyét. Ráadásul újra a segítségükre szorult a nyugati fél is, amikor Aetius, a korábban barbárok lakta területeken nevelkedett római főtiszt személyében követ érkezett Rugához és megfelelő anyagi juttatásért cserébe támogatását kérte a constantinopolisi Theodosiussal és a római trónra szánt jelöltjével, Galla Placidiával szemben. Ez olyan folyamatot indított el, mellyel korábban senki sem számolt: a hunok sakkozni kezdtek a két birodalommal és kedvük, valamint a felkínált ajándékok, adók szerint alakítva játszották nagyon is nyilvánvaló játszámjukat. Maga Aetius csak eszköz volt a kezükben hódító galliai hadjárataival, melyeket a félelmetes szövetségesek oldalán vívott. Bár Róma egyre inkább terhesnek érezte a páratlan sikereket arató hadvezért, hiába fosztotta meg rangjától, s ruházta át egy közepszerű férfiúra a hadsereg vezetését: a szent városba hun kísérekkel érkező Aetiussal szemben tehetetlennek bizonyult Galla Placidia császárnő és udvara.

Ullius Avalon és Ullis Laila legközelebbi levelükben egymástól függetlenül is ugyanarról írtak: a testvérek kezébe került hun világbirodalomról.

Attila és Buddha.

Budda, a bátya. A szelíd és bölcs, igazságos idősebb király, aki tragikus és könnyen félremagyarázható körülmények között korán meghalt. Az isteri áttörést követő években történt, részben Veronai Detricusnak köszönhetően és részben a mennyei kard okozta zúrzavarnak. Kemény hun nyílvevő törött Detricus még keményebb homlokába az isteri véres rohamnál, mikor a hunok és szövetségeseik Ruga nagykirály vezetésével átszakították a limest és ez a tény, valamint a nyájas, de férfias behódolás megzavarta a Ruga halálával hatalomra jutó hun uralkodópár tisztánlátását. Atillában mocoroghatott ugyan valami gyanú, valami ösztönös tartózkodás, Budda azonban kegyeibe fogadta a vén katonát és szívesen hallgatta szavát, mert vélte, mindaz, amit népe keletről hozott magával mégiscsak egyetlen cikkely a világból, tágitani kell tehát az ismeretek körét. Hogy kacagott ezen Jolobe Ranisi! s tagadhatatlan szimpátiával gondolt a veronaira. Magam sem csinálhattam volna jobban, dörzsölte össze tenyerét és vállon veregette Mofolo Africanust. Detricus addig-addig magyarázott Buddának, míg annak fejére köd borult és szívében előbb oktalan féltékenység, majd haragba és gyűlöletbe csapó félelem támadt. Az emberi tényezőt nem lehet kivonni a történelmi események menetéből, mondta Jolobe Ranisi. A pásztorgyerekek lelte kard, ami egy borjúnak megsebezte a talpát, s aztán lángolva, hegyével felfelé előforgott a mélyből, neki is kellett. Hiába Atillának vitték, hiába fogadták az égiek a fiatalabb testvér áldozatát, nem számított. Tudta Budda is, mit jelent Hadúr fegyverét viselni. Atilla végzett vele egy párás hajnalon, vagy Atilla felesége, Arykán emberei, ahogy később az özvegy királyné, Gyöngy terjesztette?

A Mestert csak részben érdekelte maga a konkrét tény. Sokkal fontosabbnak tartotta a pszicho-mitológiai hátteret, mindenképp, aki szóba jöhetett, mint potenciális királygyilkos. Ami egyszer megtörténik, az ugyanis meg fog történni újra és újra. A történelem alakítása során haszonnal lehet előforgatni és újra megismételtetni a lényeges motívumokat.

A gólemek gyártási folyamataiban is mindig figyelembe vette a korábbi kísérleteket, ennek ellenére azonban a következő kreatúra némi meglepetéssel szolgált, mert testén viselte mind a férfiúi, mind a női jellegre utaló jegyeket. Pompás, mondta a Mester, ez éppen kapóra jött, bár

nem így volt megírva a tervben. Még nem tudta pontosan, mi lesz az egyszerűen Hermesnek keresztelt kolléga feladata, de hasznosnak vélte, hogy némi kikapcsolódásra is lehetőséget ad az, amit mások különben isteni szent tévedésnek vélhettek volna. Nagy bánatára azonban Hermes a testvért, Mofolo Africanust sokkal inkább részesítette előnyben, mintsem az apát.

Jolobe Ranisi! így szólt a hang, s áradt belőle a gúny. Lassan haladsz, az idő nem képes meghajolni hatalmad előtt? Éjszaka megjelent a sötét lény újra, a Mester nem is hitte, hogy ott van, s megint. Nekem nem tetszik ez az Atila, ugye tudod - mintha késsel hasogatta volna arcát az egykori megmentő. Igyekezned kell. Ne csak a test élvezeteinek hódolj. Még hét esztendő és visszaveszem tőled mindazt, amit adtam, ha nem jársz sikerrel.

Rosszat álmodtál, szívem, kérdezte Hermes, amikor a Mester zihálva felordított. Ez nem álom volt, bődült fel Jolobe Ranisi és kidobta ágyából a gölemet.

Catalaunum, a népek csatája bizakodással töltötte el a Mestert, aki megint érezhette, mennyire borzasztó az emberi sors, a tavalyi havakban tapodás. Az utolsó rómaiként számon tartott hadvezér, Aetius, bár nem győzhetett, de helyét derekasan megállta. Csak akkor szökött meg seregével, éjszaka, amikor Atila már máglyát rakatott harcosai nyergéből, ha vesznie kell, inkább legyen teste a tűzé, mintsem a rómaiaké. Szegény Aetius, gondolta a Mester, egyetlen kurta éjjelen múlt, hogy a történelem nagy könyvébe nem írhatta be magát, mint a Keleti-tengertől a Nyugati-óceánig terjedő világbirodalom megdöntője. Pestis oszlott szét a nagy csatát követően és hirtelen csend lett.

Róma megmenekült, írta Ullius Avalon. Az a hír terjedt Galliától Syriáig, hogy Leó pápa őszentsége kigyalogolt fegyvertelen kíséretével a hódítók elé, kezében a város kulcsai és látván ezt, valamint hogy lángpallost suhogtató angyal kering a lilaruhás aggastyán feje felett, a kutyafejű Atila hanyatt-homlok menekült, tán még keresztet is vetett. Valóban az egyház hatalmától riadt meg a hun? A valóságot talán jobb nem hirdetni. Lehetséges-e ugye, kérdezte Ullius Avalon a Mesterét, hogy az a szárnyas lény jelent meg Atillának újból, aki annak idején a világ legnagyobb hadvezérévé tette? A hunok beszéde szerint újabb egyezés kötött, mely szerint vért és verítéket választhatott Isten Ostora és nemzetségének a dicsőséges esztendőket követő gyors pusztulását, vagy égi kegyként adományozott, különös erővel bíró szent koronát, mely ezeréves birodalmat, szent országot jelentett fél ezredévnyi távollét után kései örököseinek, egy még csöndben érlelődő nemzetnek. Mit nyert, s mit veszített Róma elkerülésével a hun király? Nagy szerencsénkre nem rombolta le a várost, mely maga a napnyugati világ, ellenben ezzel megmaradt tisztának és elnyerte azt, ami még a babiloni távozás után ígértetett a lovasok népének, jogot a szegeletre és koronát, mely ivadékait Isten kegyelméből való uralkodókká teheti, kizárólagos módon az emberek által lakott világban.

A határidő vészesen közeledett. Mi lesz veled Atila, kérdezte a tengert nap mint nap a Mester. És mi lesz velem, ennyi emberöltő után?

Arykán halála, Crimhilda könyörtelensége szolgált végül megoldással. Atila ugyanis a többi pusztai fejedelemhez hasonlóan nem egyetlen feleség mellett élte-múlatta napjait. A fő-fő asszony, a füves puszták legszebb virágszálaként számon tartott nagyasszony, Arykán, még az ázsiai szelek fújta földekről az első ara volt. A többi mind csak utána következett, még a burgundi Crimhilda, az erős germán nő is, akivel képtelenség volt emberhez méltóan együtt élni, még Atillának is. És most, élete alkonyán, mert a Mester hitte, hogy hamarosan sírba kell kerülnie a nyomorult hunnak, most Mikolt. Ki ismeri Mikoltot, a baktriai uralkodó lányát? Ki ismerheti a szépséges hercegnőt, a következő feleséget?

Utazunk, mondta Hermesnek és Mofolo Africanusnak. Az idő hajtotta őket, de a szelek segítségükre siettek és szinte repültek a tengeren. A két teremtmény most először utazott hajón, igen keservesen viselték a végtelen hullámozást, Mofolo Africanus egyfolytában hányt, Hermes pedig női betegségtől szenvedett. Váltott lovakon haladtak a szárazföldön tovább, a lehető legnagyobb óvatossággal kizárólag éjszaka, és még így is fenn állt a veszély, hogy a tökéletesen szervezett, ám igen laza hadihálón akadjanak. Minél közelebb jártak az Isteren túli palotához, annál inkább tűnt lehetetlennek a vállalkozásuk. Most, most kellenél, hogy segíts, hiszen neked is érdeked ez az egész, szitkozódott fogai között Jolobe Ranisi, a Mester, akit szárazföldre érkezésük óta Cassiodorusnak hívtak. Az a régi hatalom, ha most is birtokolnám, áhítozott a kezdeti időszak mágiája iránt, de hiába, mert a sötét lény, aki annak idején megmenekítette a halál torkából hallgatott, mintha mély és gonosz álomba hullott volna.

A hun birodalom székvárosa, mutatott körül Cassiodorus, mintha nem első ízben járt volna a tett színhelyén maga is. Ha nem járunk sikerrel, örök életünk sem lesz elég ahhoz, hogy megmeneküljünk.

Micsoda lakoma, micsoda nászünnepe, vegyültek el a mulató nép között a hun királytól távol.

Hermesnek oda kell jutnia és éjjel felváltania Mikoltot az uralkodó nászágyában. Lehetséges ez? kérdezte Ullius Lailla. Fizikailag nem, mondta a Mester, de megpróbáljuk a szellemi síkokat bővíteni. Ahhoz elég közel vagyunk, hogy Hermes lélekúton kapcsolatba kerüljön a fiatalasszonnyal. Reményeink azért is teljességgel jogosak, mert a csillagok konstellációja kedvező, mutatott az égre, félresöpörve az anyag mindenhatóságába vetett hitét.

Ullius Avalon és Ullius Lailla mindent előkészítettek. A működőképes mágia szertartásai, a koncentráció, a feszített tempó, a szikrázó energia-mennyiségek: utóbb csak egy pokoli, fárasztó álomnak tűnt az egész, utóbb, amikor váltott lovakon száguldottak Róma felé, s mindennél fontosabbnak tűnt pusztá életük menekítése.

Mikolt teste összerándult, amikor idegen lélek zuhant bele, de semmi egyéb jele nem volt, hogy lelke gúzsba köttetett. Jól vagy, nem fáradtál el, kérdezte Atila, ki maga már elégnak érezte a sok zenét, táncot, harsogó jókedvet. Aludni vágyott, gondolatok kavartak elméjében, észre sem vette szerelmese kezének hűlését. Nem sokkal később legbelső szobájába vezette feleségét. Forró, puha medvebőrre dőltek, a nő nem próbált közeledni urához, Atila pedig teljesen lelkébe mélyedve nagyon sokáig üldögélt ágyuk szélén. Egy birodalom, egy élet. Hogy öszül már szakállam, hova lettek régi szeretteim. Eszébe jutott Arykán és mindaz, ami a pusztához fűzte, s ami most annyira valószínűtlennek tűnt, a világ dobogó szívének legfényesebb pitvarában. Órák teltek így el, csak a kintől beszűrődő harsány zene borított árnyékot a nászi ágyra.

Ne hagyjátok magatokat, a gondolataitok, ne engedjétek, hogy kicsússzon elménkből a valóság, mondta társainak Cassiodorus, a Mester. Nem is sejtették, mi történhet bent, egyedül Hermes üres teste verítékezett panaszosan.

Aludnom kellene, talán napok óta nem volt egy tiszta álomom. Vér mindenhol, nem értem, nem akarom érteni, miről faggatnak a csattogó fogú fekete álomkutya, mondta magának Atila és szomorú pillantást vetett a fehér, csupasz női testre. Meg ne fázz, szerelmem, húzta rá a medvebőrt és amint feje hátrahanyatlott, elveszítette eszméletét.

Hermes-Mikoltnak csak a tört kellett beledöfnie a király torkába. Alapjaiban rendült meg ekkor a hun birodalom. A hörgésre betódultak a király testőrei, a táltosok. Elképedve nézték a kezében késsel vonagló, zavaros arcú fiatalasszonyt és a királyt, aki meredt szemmel vérzett.

- Nem mehet palotán túlra e gyilkosság híre! - süvöltötte a napkelte szertartásaiért felelős főtálos és lesújtott kardjával a baktiai királynő fejére. - Vigyék a hírt, szálljon a négy szélirány felé, hogy urunknak orra vére eredt, s envérétől megfulladt álmában, asszonya pedig mélységes bánatában utána halt!

Zengett az ég, dübörgött a föld. Vitték a hírvivők a hírt, hogy oda már Isten Ostora, Világ Pörölye nincs többé. Temetni ahogy a legkülönbeket szokás: Napba, Holdba, Éjszakába kell. Széles, lassú folyamat rekesztettek el, s a mederbe rabszolgák ástak sírt. Három koporsóba került a test, aranyba, ezüstbe és ólomba. Amint a nedves folyami föld befedte, nyílzápor zúdult a sír körül álló rabszolgákra, majd újabb zápor a nyilazókra: senki emberfia nem tudhatta, hol nyugszik Atilla.

Cassiodorus, a jámbor kereskedő, aki nemrég érkezett Rómába, a felbolydult kaptárba, megrendülten vette tudomásul a hírt a barbárok földjén zajló eseményekről. Valóban, csapkodta kezét, és tényleg, tördelte ujjait a piactéren. A test, az nem is ott hever, suttogta később szűk baráti körben külvárosi szállásán, nemrég hallottam, már nem tudom, kitől is, elragadták szárnyas fekete démonok, s messzebbre, lapos puszták közepébe dobták, mint kőborotvát, ott döglene a szárító napon, de néhány lelkes pásztor, nem sejtve, ki hever ott, nagy követ hengergetett Atillára. Elégedetten tért nyugovóra később, mert tudta, elegendő volt a szépen csengő hamisságot a világba ahhoz, hogy akadjanak írástudók a hálón, ki fontosnak véli majd feljegyezni. Még nem tudta pontosan, mihez kezd vele, ha beépül a történelem tudományába álma, de feltételezte, sikerül majd hasznosítani céljai érdekében.

Ellák, Dengidzik és Irnek, a három Atilla-fi kezében darabokra tépődött a világbirodalom. Hirtelen napnál is világosabbá vált, mennyire kevesen vannak az igazi hunok, s hogy hódító hadseregeik harcosai javarészt a hatalmuk előtt fejet hajtott népek fiai. A láncok földre hulltak, a világ szabadságot sikoltott. Ellák, Dengidzik és Irnek, a három egymással egyet nem értő testvér háromfelé indította el a maradék seregeket. Ellák pannóniai földön esett el, Dengidzik és Irnek pedig éveken keresztül kilátástalan küzdelmet vívtak a döglődő római birodalommal. Mintha az idő gyökerei kifordultak volna a földből és mindaz a föld, amit magukkal hoztak az ágak, most szétszóródott.

A puszták fiai elhagyták szentélyeiket és visszatértek a pusztába.

Hosszú, havas csend köszöntött a világra, mintha felbolydult volna a négy szélirány, más szelek mozgatták a tépett zászlókat.

A kereszténység eszméje annyira áthatott ekkorra mindent, hogy Cassiodorus, akit immár Paulus Galliusnak hívtak, úgy döntött, megkísérli saját céljainak érdekében hasznosítani ezt a rendszert. A lényeg nyilván nem a szavakban, hanem abban rejtezik, amiről a szavak szólnak, az embereket azonban elszédítik a zengő mondatok és másra már képtelenek figyelni - eszerint kell tehát cselekednünk, okította tanítványait és kollégáit. Többen voltak megint, mire Róma barbár kézbe hullt, új társuk pedig mintha már az új kor gyermeke lett volna, szabaddá lett egykori rabszolgák öntudatával vitatkozott mindannyiukkal. Hildebrand Novus, ez helytelen, tiszteld az időt, ami mögötted tornyosul, mondta Ullius Avalon a korosabb rangján, és rácsapta az ajtót a magas szőke fiatalemberre, aki azzal vágott vissza, hogy az ember ne bámuljon hátra, hiszen elől még inkább mérhetetlen, ami vár.

Engem a hideg Észak vonz, tehetetlenek, mondta Paulus Gallius, ahol talán lélegzik még az ősi rend. Hagyjuk e hazákat a véletlenre, keressük meg a mi stabil pontunkat és kezdjük a világ kiforgatásához nagyobb erővel. Lovon, majd hajón utaztak az egykori vad kelták sárkányos regéktől hemzseggő földjére. Itt talán nem örövend olyan nagy népszerűségnek a kereszt, ám előnyünkre lehet ez is, mosolygott szakállal Ullius Lailla.

Három évszázadot töltöttek az erdős tájon, s voltak immár kilencen. A világ szépen formálódott kezük alatt, ahogyan egyre részletesebben megálmodták és ez kedvükre volt. Minden esemény céljaikat szolgálta. A nagy terv, a feladatok! Annyira büszke volt magára a Mester. Néha, zajosabb lakomáikon engedett a társaság kérésének és újra elmesélte, hogyan szállott alá a keresztről és miképpen kötött szövetséget a túlvilági hatalmak képviselőjével és miképpen tett szert így örök életre, folyton mélyülő tudásra. A nagy tudomány mindenek felett, ez titkaink egyik lényege. A látható és a láthatatlan viszonyai, a megfelelő arányok. A plebs, a pórnép, mind a többiek sohasem fogják felérni ésszel a rendet és a mozgás irányát. Nagy a mi küldetésünk, barátaim, a kizökken világot helyére kell illesztenünk, járjon ez vérrel, szenvedéssel, nyíljanak meg ezért akár maguk a feneketlen poklok. A vaskor küszöbén nekünk már látnunk kell a folyosó végén lobogó tüzet.

A kelta tájat királyságok szabdalják darabokra, háborúskodásaik jóleső érzéssel töltötték el a gólemek hidegen dobogó szívét. Aztán váratlan újra utazniuk kellett. Aggasztó hírek érkeztek a kontinens keleti régióiból és Paulus Gallius, az idegen, a Mester azonnal tudta, mennyire könnyen meginoghat építményük.

Lovas nép keletről.

Mintha az északi évszázadok alatt ólommal lett volna testük és a történelem higanyhullámokat vető tengerre, nagyon lassan haladtak az új Európán keresztül az egykori hun birodalmi székhely felé. Egyedül a hírek szálltak feléjük könnyedén.

Lovas nép páratlan íjtudással, micsoda büszke faj! A római birodalom örökösei behódoltak az idegeneknek. A lovasok könyörtelenül végiglovagoltak a hegységeken és síkságokon és minden falut, minden templomot, ami csak útjukba akadt megfenyegettek, és kincseket kértek számon, melyekre már a legvénebbek sem emlékezhetek. Borotvált fejű vezéreik nyergükből le sem szálltak, csak odavetették foghegyről, mindent, amit tőlünk raboltatok el, gyöngé férges, mindent, amit szentélyeinkből ragadtatok magatokhoz. Zúgtak a harangok és égtek a falvak Európában. Ments meg a nyilaiktól minket, szállt a könnyörgés a keresztény istenhez. A mennyekben lakozó azonban hallgatott, mert a tolvajoknak el kellett nyerniük méltó büntetésüket és nem a keletről érkezett hadfik voltak tolvajok.

Ezek csak őseik örökébe jöttek, suttogta fent a szellő, csak Atilla földjére érkeztek, miképpen megígértetett.

Ekkor a férfi, aki a teremtés folyamatát élte meg, összerándult. Bábokból született tarka lepkék maguk is, ott álltak mind a Mester körül. A két testvér, a fekete ember, a hosszúhajú, a szomorú, az izgága félvér, a portugál, a német, az orosz, a francia és a két zsidó. A falba süllyesztett óra járása megtorpant. Azt nem gondolták, hogy nem sikerült a kísérlet, de a félelem ott dobogott a szívük helyén. Már nem volt annyira sötét volt a szobában. Kísérteties fénnel felizzottak az elektromos lámpák, kanyargó üvegcsövek, lombikok. A titkos birodalom, az utolsó szoba, ahova Juditoknak belépni tilos. A Mester messziről jött, nyakában hordta a kulcsot. Feküdt az ágyon. Ezer esztendő, kétezer, háromezer? Ki tudja, mennyi minden sűrűsödött a különben gyenge és álmatag testbe. Barna bőrét vízrajzi térképpé írták át az árkok.

Én tudtam repülni, mondogatta jobb időkben.

Hogy telik az idő, mondta a Mester, amikor magához tért. A robbanás mindent tönkretett. A gyermek, akit teremtettünk, nem az, akinek lennie kellene. Az univerzum találkozott egy másik univerzummal és egy pillanatra megállt az idő. Pontosan akkor, amikor megszületett ő. Nincs mese, ezt a kísérletet nem kezdhjük előlről, ezt a játszmát végig kell játszani kemé-

nyen. Nincs hatalmunk azon, akin nincs hatalma a csillagoknak sem. Nincs jegye. Nincsenek jegytulajdonságai. Nem számíthat olyan sorsra, mint a többi emberek.

Fáradt vagyok nagyon, mondta a Mester cserepes ajkakkal. A homloka tűzelt. Ne akarjátok megölni, mert semmi értelme. Nem vagyunk annyian, ahány élete lehet. Nem érvényesek rá a szabályok, barátaim.

III. VÉGVESZEDELEMBEN

1240 - Bánatország

Hétszűnyű Kapanyányi Monyók kását főzött otthon kis házának kicsike konyhájában és várt. Azok, akikkel korábbi életében találkozott, mind gyengék és tehetetlenek voltak, legfőképpen pedig tudatlanok. Arról a szellemről, arról a szellemiségről, ami a világot uralta, alig volt némelyiknek fogalma. Fény és árnyék, krisztusi és antikrisztusi teljességgel összetartozó fogalmak. Mit tudtak ezek a Halak jegyében született megváltóról, aki maga a fény, s aki mellől nem szabad elvonni a sötétséget semmiképpen, hiszen a fizika síkján ezek teljességgel összetartoznak? A dicsőség csak a dicstelennel hasonlítva válik tökéletessé, ha a szellemi vonulatokon kívülre kerültünk, kavargatta a kását a kis ördög és kezdett türelmetlenkedni.

Hol késik már a hős?

Ahogy számolgatta, a kutat már meg kellett találnia. Biztos, hogy vele van a többi is, a nagyszájú, hőzöngő királyi leszármazottak, olcsó szerencselovagok. Hogy volt képes szóba elegyedni ezekkel? Nem szítt elég tejet az anyjából? Mindegy, gondolta Hétszűnyű Kapanyányi Monyók, maga patkolja a szerencsáját, ha nehezíti a dolgát, tegye bátran. Hogy jobban teljen az idő, dúdolgatott és ugrált, mintha táncot járna, kettőt balra, hármat jobbra.

Alig vette észre, mennyire besötétedett. Gyertyát gyújtott és mogorván nézte, hogy táncol árnyéka a szegényesen berendezett ház falán. Lehettem volna más is, akit érdekesebb szeretni, morfondírozott. Ha nem kedve szerint alakultak az események, mindig depressziós hangulat tört rá. Már megint ez a lehangelő hangulat, dobolt piszkos körmű ujjával. Aztán felállt, odament a sarokban álló nagy ládához, kidobált belőle mindenféle kacatot, és a végén gyűrött, pecsétetes könyvet lobogtatott meg. Egy rezgő fekete óriás emelte magasba olvasmányát a falon. Az esti szél kedvére játszott a gyertyával, legszívesebben kidobta volna a viaszcsontot, annyira zavarta a mozgása.

Gondolatok a könyvtárban. Írta Hétszűnyű Kapanyányi Monyók. Első rész. Az antik világ és a tiszták találkozása az újabb korok hajnalánál. Lírai tanulmány.

Hangosan olvasta, mintha bársonyszékes terem közönsége előtt állna:

- Miért várunk, tolongva mind a fórumon? Hogy végre ma a barbárok betörjenek. A szenátus miért ily tétlen s tanácstalan? Miért nem ülnek törvényt a szenátorok? Mert várják, hogy a barbárok betörjenek. Mily törvényt hoznának még a szenátorok? Majd hoznak a barbárok, csak betörjenek. Miért kelt fel császáruk ma ily korán, s miért ült ki a legfelső városkapu elé trónjára, ünnepélyesen? Mert várja, hogy a barbárok betörjenek. S a császár méltóképp készül fogadni fő emberüket. Külön pergament íratott, hogy átnyújtsa neki, dicső címekkel és jelzőkkel is kicirkalmazta ékesen. Miért jó két konzolunk s a prétorok vörös hímzett tógában, melyben ünnepen szokás? Miért díszítik őket ametiszt karkötők és szikrázó smaragd gyűrűk az ujjukat? Miért vették ma éppen arany és ezüst művekkel gazdagon mintázott botjukat? Mert várják, hogy a barbárok betörjenek és a barbárt az ilyesmi elbűvöli. Miért nem gyűlnek össze a tisztas rétorok, hogy szóljanak, s elmondják, ami lelkükön? Mert várják, hogy a barbárok betörjenek, s a barbárokat untatják a szép szavak. De miért egyszerre ez a zűrzavar, ez a felbolydulás? Milyen sötét lett minden arc! Miért néptelenednek el utcák és terek? Miért siet ki-ki otthonába komoran? Mert éj lett és a barbárok nem jöttek el. S futárok érkeztek a limesek felől, jelentve, hogy a barbárok többé nincsenek. S most - vajon barbárok nélkül mi lesz velünk? Ők mégiscsak megoldás voltak valahogy...

Becsapta a könyvet. Rövid szünet után pedig felbődült:

- Hol van hát?

Mintha borotvakéssel üzték volna, futott a kúthoz, hátha ott történt valami. Gyertyával körmen alaposan körülnézett többször is. Senki és semmi. Villámgyorsan felkapaszkodott az akna falán, s csak közel félútnál jajdult fel keservesen: a legutóbbi alkalommal ugyanis, amikor két univerzum találkozott, kettéhasadt a kút. Az egyik fele továbbra is odavezetett, ahova addig, a másik viszont belehasított az idő testébe. Hétszönyű Kapanyányi Monyóknak oda nem lehetett belépnie. Az idő olyan tényező, mely csak önmagán keresztül közelíthető meg.

Az Alsó Világban zengett a levegő. Mintha komor orgonasípok zúgtak volna fel, úgy szállt a sárkányok panaszos éneke. A fák ágai hajladoztak a vad szélben, nyikorogtak az ágak és törzsek. Hol késik a hős, hol a megtestesült erő és tisztaság, a létrajáró szentség? Mi lesz ezután az elrabolt királyasszonyokkal és mi lesz az erőskarú, magányos kedvű szörnyetegekkel? A királyasszonyok darázsdereka megvastagodik, mellük apad, arcukra vonásokat raknak a sürgő-forgó hónapok, ruhájuk is ronggyá foszlik. A sárkányok várnak, türelmük oda már rég, arcuk helyére emberarcot öltenek, s a maszk egyszerre sajátjukká lesz.

A történelemkönyvek majd sötét világról beszélnek, a fény teljes hiányáról. Nyomorról és fájdalomról, dúló járványokról. Jobbágyok és földesurak, nem isteni, hanem mélyen emberi, esetenként pedig erősen pokoli hierarchia. Az első éjszaka jogától egészen a kereszténység aszkéziséig - a lista borzasztóan hosszú és véres. Fertőző királyságok szabdalják a kontinenseket, gregorián kórusok dalolják az Urat, aki büntet és jutalmaz, akinek gondja van a bűnösök pokolra taszítására. A kezdeti időkhöz képest meglehetősen regresszió, semmi különösebb csoda, mindenre várni kell, minden annyira esetleges és a legszebb zsoltárok ellenére is dominál az anyagelvűség. Lesznek persze bátrak és szabadlelkű diákok, fel-feldobott kőként igyekeznek a legmagasabbrendű szubsztanciák világába jutni. De hogyan! Álságos, szenteskedő tudorok okítása által? Ki lesz itt szabad, ki ismeri fel a fizika költőiségét, ki érti meg, ha már így esett, akkor ezt kell dicsőíteni?

A valóság azért nem volt ennyire egyszerű és egyértelműen elborzasztó. A sárkányok, a néhai hatalmasságok ugyan keményen megszenvedték bukásukat és kínlódva illeszkedtek be az új világrendbe, de aztán egyre inkább feledték a múltat és már kevésbé kíváncsiak el. Újabban más álmokat kellett hajszolniuk, ezeket pedig a hatalmas és mérhetetlenül magasra törő katedrális mérnökei, a keresztény egyház papjai vetítették eléjük.

A nap néha gyönyörűen ragyogott. A sűrű erdőkben megbúvó tisztásokra éteri fény hullott, a levegőben virágok illata terjengett. Csak a szél zörgött a levelek között és valahol messze, de közelebb az angyaloknál madarak énekeltek. Egy poros falucska feküdt a nagy síkság keleti felén.

- Györke hé! - kiáltotta Karcsa, az idősebb fiú. A kisebbik gyorsan futott, mintha nyulat akarna fogni.

Jó kedvük volt, pedig a világban, nem is olyan messze tőlük, sötétedett. Felgyújtott városok füstje kormozta az eget, a sikoltások, a harcba vonult férfiaktól elhagyott asszonyok, lányok és gyerekek jaja pedig mintha összesűrűsödött volna, fent vastag felhőtakaró zavarta meg a napot. A Grif hegyektől nyugatra, mint már annyiszor a nyomorúságos európai történetírás kezdetei óta, megint vihar tombolt. Ezúttal sárga veszedelem képében kísértett a halál. Mongolok jöttek a kacskaringós árnyat vető fal tövéből, lófarkas zászlóik rúdján koponyák vigyorogtak. A Nagykán isteni küldöttnek tudta magát, kinek rendet kell teremtenie az elvadult és elzüllött földön, fenyegetni a hagyományokat felejtő csordákat és visszaállítani az

ősök tiszteletét. Ha vérrel, hát úgy. Atila útján jött a megállíthatatlan hadsereg és hirdette: hódolni vagy halni. Az ellenkezők, az esztelen tudatlanok mind odavesztek. A bölcsek belátták, hogy az isteni gondviselés útjai kifürkészhetetlenek, s talán mégis szebb koszos, utolsó szolgálaként görnyedve imádni az Urat, mintsem hasított fejjel vettetni örök kárhozatra.

Mit tudtak, mit tudhattak ezek a játszadozó fiúk Helge vezérről? A szőke normann pár évszázada sárkányfejű hajóján az északi hideg tengerekről az egykori római birodalom által ölelt vizekre érkezett. Constantinopolison is túlra vitte jó sorsa, hogy vakmerő felfedezőként felhajózva egy széles folyamon ismét szelek uralta vidékre leljen. Szolgalelkű népek túrták arra a földet, nem kellett sok a büszke vikingnek, fáradt embereinek megálljt parancsolt és azt mondta: ez a föld tetsző az ő szemének, a szíve már nyugalomra vágyik, élni ezután itt fognak mind. Király lett és katonái grófok. Atyuskák a földtúrók felett, akik örömmel vették a törvényt, mely napjaikba rendet és rendszert hozott. Birodalom magvát vetette el ezzel a nagyszerű Helge, mely azonban Györke és Karcsa kamaszkorában már a teljes összeomlás peremére sodródott. A környező kisfejedelemségeket elseperte a sárga vihar, s most ez a föld, a vikingek öröksége került veszélybe.

Mit tudhatott arról a két parasztfiú, hogy Rómától északkeletre összeült a vízre épített ékkő, Velence tanácsa és titkos döntés született, mely semmiképpen nem méltóságukat volt hivatott fényesíteni, mint inkább pénzes zsákjaikkal állott erős összefüggésben. Üzleti útjaik érdekében azt határozták a nemes férfiak, szolgálataikat és hajóikat fel fogják ajánlani a Nagykán-nak. Lehet ugyan nagy a vihar, de a jó hajós nem fordul vissza, ha szíve vakmerőségtől buzog, hanem igyekszik mindenáron épségben maradni a hullámok lovasaként. Ha veszni kell, vesszen tehát más. A lovasnép keleten például, az idegenek, az Árpád fattyak, a hatujjú szörnyek birtoka, így okoskodott a tiszteletreméltó velencei tanács. Legyen bár keresztény uralkodó Béla, a konok, de itt többről van szó: kereskedő utakról, fűszerekről és selymekről, aranyt csengető szállítmányokról. Európa és a mesésen gazdag Távolkelet között egy híd ívelhet, melynek hídfője e talján város kell legyen.

Mit tudhatott arról Karcsa és Györke, miféle sötét gondok árkonták Béla király homlokát? Született hercegnek, uralta Erdélynek hegyes országát, apjával vívott éles szócsatákat, megszegve őseik törvényeit nem fogadta kinyilatkoztatásként a királyi szent döntéseket, lett gyűlölt és megvetett, várt szabadító, lett könnyen osztott birtokok szaggatója, haragos uralkodó, országának konok apja. A német, csak azoknak ne hitt volna, járt-kelt palotájában éjjelente. És a vad, zömök menekülők, a kunok, régi testvéreik. Bár ne adott volna földet asszonyaik keze alá, legelőt lovaiknak, hogyan is hihette, éles kardot kap ezért cserébe, melyet minden alattvaló szeretettel fogad majd egy százfelé szakadni készülő országban. A király korai elődjeire és kései maradékaira gondolt.

Mikoron a Verecke híres útján érkezett magyarság hazájára talált és választotta útját a keresztségnek, nem sejthette még, mennyi vér és könny tapad majd e rögökhöz. Géza avagy inkább Vajk, az Istvánná lett király cselekedett helytelenebbül? Utóbb kár feszegetni. Legalább a pápai koronát, azt nem fogadta el: ősei szent ékével fején kapcsolódott az egekhez, mint elődei Atila halálát követően. A nagy pestis István királlyá koronázásának évében mindenestre erre üzte a napnyugati egyházi népség, a tanultak színe-javát, e hegyektől karéjban ölelt szegelyre, hol egyedül nem aratott a fekete angyal. Akkor megszületett a döntés, a múltnak vesznie kell és épülnie a nyugati módi szerint kitervelt útnak. A régi rend hívei párszor még kardot ragadtak, áldoztak nyíltan is kancát, nem csupán erdők sűrűjébe rejtezve, de egy folyamat már elindult, s ennek határt emberi kéz nem szabhatott. Az bizonyos, a feledésnek gyakran szörnyű következményei lehetnek. Béla, a sötét tekintetű magyar király a szívével érezte, hogy nem hazudik a Nagykán, mikor testvérének mondja levelében és az ősök

nevében szólítja, lépjen szövetségre véle a bűnös és elfajzott Napnyugat ellen. Mégis aszerint cselekedett, miképpen a szokások tüzeiben edződött esze parancsolta: a két ferdeszemű, pergamenbőrű káni követet eleven megnyúzatta. Ezzel végérvényesen tanúságot tett hitéről, s most, amikor talán csak hónapok választják el a korai és erőszakos végtől, országa égésétől, ki lesz, ki homlokát kendővel törli és azt mondja majd, engem az ég küldött, én majd megoldom gondjaid?

Karcsa és Györke még játszadoztak. A következő évben azonban hirtelen férfiakká lettek, mert véres kard hordoztatott körül az országban. Szánalmas, szomorú időszak kezdődött.

Ha a főurak, e vezérlésre született méltatlanok önnön porhüvelyük felé emelhetnék szellemüket, s belátnák, mi az Isten útja, mi a király útja, az ország útja, talán még lehetne menedék, szorított hűsítő kendőt homlokára Árpád-nembeli Béla. Bár uralkodójuk, Kötöny váratlan meggyilkolását követően a kunok gyűjtogatva hagyták el a magyar földet, a magyarok serege erős volt és talán az egyetlen egész Európában, mely méltósággal fordulhatott szembe a mongolokkal. A király azonban már régen elfeledte, honnan indultak az ősök, s hogyan. Muhi mezejénél a létező legelőnytelenebb pozíciót vette fel a páncélos had: a tehetségtelen vezetésnek, az egymásra is acsarkodó vezéreknek köszönhetően a folyóparton táboroztak le éjszakára. Így a ködös hajnal könnyű prédát kínált a vén rókának, Batu Nagykán fővezérének, Szubutáj Bogaturnak. Mind ott veszett a fegyverforgatók színe-java. Béla is alig menekedett ki e szörnyű vérontásból. Jó szerencséje azonban egy pelyhedző bajuszú sihedert vetett útjába, kinek koponyájába hosszú, vashegyű vessző fűrődött, mikor rongyos ruhába bújtatott testével eltakarta királyát a nyílzápor elől. Utolsó gondolata az volt, lova nyerge és a föld között, hogy a sárkányok alakja változhat ugyan, lényegük azonban semmiképp. Anya, anya, lehelte a fűből a toporzékoló paták felé. Béla sohasem tudta meg, hogy Györkének hívták a fiút.

Györke meghalt és Györke lelke felemelkedett és alászállott. Kutat látott a könnyű lélek, kerengve élet és halál között. A kút aknája kétfelé hasadt, szakállas, vén alak topogott a kút tövében. Itt vagy tehát, suttogta fáradtan Györkének, s nem nyugszol, ugye?

A történelem, ez izzó kerék lesz poklod, s miért? ne tőlem kérdezd, fiam.

Választhatok-e, vagy majdan kedvére vet ki magából e feneketlen mélység a históriás színpadokra? Ezt kérdezte ekkor Györke, de mire mondata végére ért, akkora már évtizedek teltek el.

A felső világot szörnyű gyász érte, mert a dicső Árpádok vérei mind odavesztek, s idegen fajzatok nyújtogatták kezüket a Szent Korona felé. Aki azt birtokolja, azé az ország. Annak hódol minden halandó e földön. Caroberto jött, a vékonydongájú talján kölyök, aki ugyan nem született sem foggal, sem hat ujjal, ám igen nagy szívvel küzdött vélt igazáért. Rossz persze ne hangozzon róla több a kelleténél, hiszen ő még csak-csak locsolgatta, ápolgatta a magyar tavasz növényeit, gondolt a kincstár gazdagodására, ám fia, aki Nagy melléknévvel vonult be az énekmondók dallamaiba már komoly károkat is okozott szüntelen háborúskodásaival. Micsoda alakok, sziszegett Györke lelke és a szakállas kis manó sóhajtva bólogatott, nem az érdemesek, barátom, nem ők.

Láthatnék egyebet, mint vért és könnyeket, kérdezte Györke lelke, ám választ nem kapott. Félholdas zászlók tarkállottak délkeletről, végestelen végig a horizont mellett buja és lusta, ölni kész had kigyózott. Ez eltart pár évig, mondta ekkor váratlanul az öreg.

Idegenek kiabáltak megint a lassan gyérülő erdők szélén. Híreket hoztak, híreket vittek és szándékuk rejtve maradt. Kereskedőknek adták ki magukat, akik Kelet és Nyugat között alkotnak hidat. Csoportokban jöttek, beáramlásuk már sok-sok évtizede tartott. Ott voltak a városokban és ott voltak a palotákban. Pénzt adtak és kamatosan kérték vissza. Néha

elvakultan rájuk uszították az urak a köznépet, akkor vérük hullott és fejük görgött. Aztán visszaállt a rend. Ők nyugodtak voltak. Megjárták már Babilont és Egyiptomot, tudták jól, bolyongásaiknak, pokoljárásaiknak nincs vége még. Egyszer, majd egyszer, ez éltezte őket szigorú szertartások szerint élt hétköznapijaik mögött.

Velük jóban volt a mór, a vénséges muzulmán, aki valahonnan a messzi Délről érkezett az országba és dacolva a keresztes háborúkkal, bátran járt kelt a magyar rónán és hegyvidéken. Senki sem tudta, hány éves lehet, de hírei mellé hozott mindig kedves ajándékokat, kendőt a lányoknak, fiúknak édes szeszeket, szerelmi praktikák receptjét az asszonyoknak és a férfiaknak pajzán képeket. Társai néha úgy követték, mint az árnyék, elvegyülve a vásározó nép sűrűjében, máskor meg úgy tettek, mintha ők maguk lennének a gazdák, s a vénember csak megtúrt apa a társzekéren.

Egy alkalommal, éppen Transylvánia meredek hegyei felé tartottak, szegénylegények csapata lepte meg őket. Már esteledett, nemigen számíthattak segítségre a kereskedők, minden jótét lélek falak közé húzódott ilyenkorra már. A rablók, akik igazából csak kétségbeesett és szabadságuktól megfosztott egykori szabadok voltak, nem akarták bántani őket, noha számbeli fölényük biztos tudatában könnyűszerrel rájuk ronthattak volna. Csak ételt kértek, tudjuk jól, a ti fajtátok nem szeret nélkülözni, mondta a vezérük. Ekkor egy vékony alak bújt elő a szekér mélyéből. Mintha lánynak fújta volna testére a könnyű inget a szél. Kardot rántott és ördögös technikával, akárha talján mesterek tucatja lakozott volna benne, pillanatok alatt végzett a szegénylegényekkel. Ott heverték mind, holtan és véresen. Az utolsóba beletörölte vékony pengéjét, ledobta az arcát borító maszkot és pödört egyet puha bajsza.

- Jól van, Hermelinnám - mondta az egyik kereskedő. Egy másik, éppen olyan, csak kék kabát helyett barnát viselt, megismételte ezt.

- Jól van, Hermelinnám.

Aznapi éjjel gyűlölködve aludtak el, mindkettő magának kívánta volna a kétnemű szeretőt.

Mi ez a harangzúgás, kérdezte Györke lelke. Ez még nincs, majd lesz azonban, mikor az ország kulcsát egy Szibinyányi Jánk nevezetű katona képes megőrizni e tolongók elől. Pápa rendelkezik erről, a művelt Napnyugattól egyebet nem is kapnak ezek semmi hasznosat. Most éppen tűz van, a belső izzik, mert egyesek elviselhetetlen terhekké nyakukban hurcolnak érdemtelen másokat. Ez a történelem, fiam, erről a kerékről beszéltem. Aki fentről tapos, virágot növeszt ajkai közül, aki lent dacol a tüdejébe, gyomrába türemkedő sárral, az pedig hallgat vagy disznóként hörög. Erdőntúlon tüzek égnek, az okoz füstöt. És az uralkodó! E vénség, e hataloméhes dúvad, ki császár és király és ujjain csupán egy gyűrű ez ország, ő talán bevégzi. De mégsem. Oly sok viszály után a Duna mégis magyar tájon folyik. Hollós úr, igazi reneszánsz férfi, bölcs nagyúr, mintha maga Álmos magzata tért volna új életre, ahogy neked kellene már, ki tudja, mióta, hűtlen harcos.

Lennék bár harcos, e földet, istenemre méltóbbaknak adnám! E nyers urak pórokat égetnek épp, hát nincs angyal, ki óvna itt az életet?

Mindenki alszik, s az idő megy, nagyon is. Menned kellene. Én már csak roncs maradok, mert a sorsom vonala elrepedt egy univerzális katasztrófa következtében, de neked indulnod kell, mert valami készül, s ha jól sejtem, minden katasztrófa vége lesz.

Ordítva, zihálva ébredt ekkor Györke, akit magyar anya szült a Tiszaháton. Hamarjában azt hallotta, ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szíve, vágyik. A rozzant vályogház előtt énekelte ezt a dalt Kis János tiszaháti földműves jobbágy, kinek ősei röghöz köttettek ama véres Dózsa György háborúskodásai után. Bent forróság volt, a bábaasszony alig hallhatóan mormolta

vajákos szövegét, tán a szentírást, vagy ki tudja, ezek a rusnya vénasszonyok mindenhez úgy értettek. Legyek szállдостak az ordító csecsemő körül, az öregasszony értőn vizsgálta a combjai közül lógó kis nyúlványt, ez már igen, mondta az asszonynak, aki még ordított meg vérzett. Nyugatról a német, keletről a török, itt belül meg, mint titkos féreg, maga e nép emésztette magát. Ki marad itt élve gyermekem, mondta az anya, mikor gyermekét sírba kaparták a rokonok pár nappal a születése után. Nagy bánat, mert elsőnek született házasságukból sok év után, s éppen fiú. Maguk biztosan hitték, hogy nászuk nem tetsző az Úrnak, azért magtalanok. És most kolompolt az atya, mert harang nincs, egyet elvitt a török, a másikat meg a német.

Mit keresel már megint erre, még egyet sem pisloghattam, csodálkozott rá a szakállas kis emberfajzat Györke lelkére. Ha én azt tudnám, lehelte az, mint könnyű szellő. És valóban, már megint eltűnt a meghasadt kút aknájának környékéről.

Csoda, csoda történt, kiáltoztak Kisék. Az Úr mindenható, elvette és visszaadta, mondta az atya. Feltámadt a gyermek, megáldatott tehát új erővel a nászotok, viseljétek rendben magatokat. Temetésre gyűltetek össze és vigalomra távozzatok el, mondta az atya.

Napról napra nőtt a gyermek, gazdagodott izommal és ésszel, ám arra nemigen emlékezett, hogy valaha selymes réten fickándozott és fa kérgét próbálta letépni erejét bizonyítandó táltos szép anyjának. Hiába, ez a rendje a földi világnak, e hívságos életnek e szomorú országban. Dolgozni napkeltétől napnyugtáig, menekülni turbánosok elől, menekülni páncélosok elől, még az sem volt jobb, ha dolmányos magyar vitézek jöttek, mert nekik sem kellett más, mint étel, ital és asszony. Fiatal, de ha nem akadt szebb, gyermekes anyákkal is beérték. Az atya egy alkalommal szívéen súlyosan megsebesült és elhalálozott. Nem maradt azonban lelki gondozó és Isten nélkül a gyérülő közösség, mert hamarosan szikár, fekete öltözetű prédikátor érkezett, ki magyarul imádkozott és nem misézett, hanem istentiszteletet tartott és nem áldotta a pápa öszentségét valamint anyaszentegyházát, hanem hirdette az emberek egyenlőségét. Tőle tanult olvasni Kis Györe meg a többi gyermek, amikor épp pustolt a hó, s egyéb munka már nem akadt. Kalocsai tiszteletes mesélt külföldi útjairól, magyarázgatta hegyes-völgyes Genfének országában miképpen élnek a lakosok és ez roppantul tetszett az ifjú embereknek, akik nemigen jártak messzebb a rétnél, az erdőnél, meg a lápnál. Kereskedés, szép juhok és alkalmas marhák, tiszta öltözet és cipő minden évszakban - erről Kalocsai tiszteletes érkezése előtt nem is álmodozhattak. Lassan kezdtek emberesedni. Jött egy-két jobb esztendő, mintha kevesebb portyázó tört volna rájuk, új ing is akadt némelyik családban. A felvégi Ábráméknál még arany is csendült vagy kettő, mikor távoli vásárokból megjött marháitól és metszőfogától szabadultan a gazda.

Kis Györének pihés bajsza serkedt lassan, mert az idő hömpölygött előre megfékezhetetlenül. Történt ekkoriban, hogy különös fajzatok érkeztek a vidékükre. Vénéséges vén arabus vezette őket, aki közölte mindenkivel, maga nem ért egyet a hódító háborúkkal - Abu Hamid al Garnáti ő, mór utazó, meglehetősen messziről. Baráti és társai voltak:

Uray Albert és Uray Lajos bécsi magyar ikerpár,

egy fekete férfiú a sörényes oroszánok valóságos országából megjegyezhetetlen névvel, vakító fogakkal,

egy asszonyka, Hermelinno Fialano kackiás bajusszal - vagy egy uraság domború keblekkel? -, pompásan vívó talján teremtes,

Cristofer Juan Collombo matróz Lisszabonnak országából, saját elmondása szerint egyenest a világot körülölelő hullámozó óceán legtúlsóbb szegletéből, ahol indiánusok hajkurásznak böhöm nagy bivalyokat homlokig érő fűben,

Kő Péter, bányamester és iparos legény

Prépost Vendel imádságos gazda lágy hegyekből lágy dalokkal, körszakállas földműves, valamint több szekérnyi üvegcső, tégely és lombik és különös szerkezet, állatok, növények, afféle alkímiai alkalmatosságok.

Pénzt ígértek a falubelieknek, ha napszámban tornyot emelnek, mire harmadjára dagad telihold az égre. Lesz építőanyag, kő és gerenda, erőtök is lesz, ha egy-egy pirulát lenyeltek ebből, adott át a mór vénember egy szépen hímzett tarsolyt a falu előjáróinak. Mindig napkelte előtt, mikor még vágni lehet a setétet. Ilyen tarsoly lesz az arany is, ha áll erődítményünk, szavamra. Paroláztak erre boldogan, mindenki mindenkivel, kivéve a Kisék Győre suhancát, mert azt elküldte előző reggel az apja néhány hízott barommal a hídi vásárba, járjon szerencsével. Addig még csak eljutott Kis Győre, de onnan már hosszabb út vezetett hazafelé, mert a Mustafa bég tömlöcének száraz kenyerét és poshadt vizét is volt szerencséje megízlelni. Éppen kilencven napot töltött ott, akkor csoda történhetett, mert megnyitattak börtöne ajtajai és néhány fenékberúgást követően mehetett keresztény istene hírével ahova akart. Dombokat talált és ácsolt kereszteteket otthon, odaveszett mindenki. Ördög tudja, miféle járvány pusztíthatott erre, ölelte át Abu Hamid al Garnáti, a vén mór kereskedő. Nekünk épp udvaros legény kéne, aki seper és takarít, fát vág és vizet hoz - itt van foglалó, pengesd csak meg, fiam.

Eszes szolgálónak bizonyult Kis Győre. Hamarosan nem csak a testi munkálatokban mutathatta be tudományát, hanem segédkezhetett a szigorúan éjszakai alkímista kísérleteknél is. Nem csoda, ha hamar elfáradt és egyedül a különös emberek még különösebb italai tartották benne a lelket. Mi a célja ezen munkálatoknak, azt nem is sejtette, de szerencséjének tartotta, hogy ismerkedhet olyan világi tudományokkal, melyeknek addig bizony hírét sem hallhatta.

Nem is lett volna semmi, ha egy éjszaka nem tör rájuk irdatlan vihar. De alkonyatkor szél támadt, s mire éjfélre járt az idő, már orkán üzte-hajszolta a sűrű fellegeket magasan. A szobában, ahol dolgoztak, szikra pattant szinte olthatatlan hévvel a lábuk alatt zizegő szalmára. Eredj fiam, hozz egy vedér vizet, nehogy nagyon megfüstölődjünk, mondta a különös nevű fekete ember és villogtatta fehér fogait. Kapta magát Kis Győre, futott a kúthoz. A kútnál azonban állt egy oszlop, magasra törő mágneses vas, az magához vonzotta a sistergő mennykövet, a kékes fénnel izzó villámot. Győre meglehetősen közel lehetett, neki is jutott abból az erőből. Elájult, csak a harmadik nap reggelén tápázkodott fel ágyából, ahol addig mocsanatlan feküdt. Különös álmot látott, melyben ő volt a világ legerősebb embere, győzhetetlen dalia. Háromféle fajzatot is hatalma alá hajtott szép szavakkal, bátorsággal, s mikor már friss országát alapozta volna, hol uralkodjon tisztességgel ősei hagyása szerint, kútba hullott, ahonnan lebegő szellemként emelkedett új életre. Eddig álmodott, ekkor kinyitotta szemét. Elszörnyedt, miféle gonosz lelkek álltak körülötte, homlokukon a halál és a hamisság jelével. Tudta már, miféle sátánfajzatokkal áll szemben.

Talpra ugrott, kést rántott reájuk. De erejét vette hosszú koplalása, megragadták a gonoszok és együttes erővel mély mocsárba vetették. Sár tömte el szemét-száját, percekig rángtak végtagjai, mire pedig elcsendesedett, lélek volt már, messze-messze.

Az ország erősen leromlott, mire újból visszatért. Igaz, hogy kiűzetett a kontyos had, de a pohos német négyannyit rekvirált, s Rákóczi, Bercsényi, magyarok jó vezérei hiába hordozták zászlaik, oda lett szabadságuknak még a reménye is. Telt az idő, nőstényhiéna került a Habsburg trónra, ki szent esküvéssel fogadta, az érte életüket és vérüket kínáló nemességet porjaikkal egyetemben el fogja takarítani e földről. Micsoda ribanc, gondolta lebegve a lélek, ki magára ismert rég, s Györke volt ismét. Bár most vetne fel a sors, hogy végezzek vele, s

kalapos fattyával, ám ami reá szabott, azzal nem ellenkezhetett. Végig kellett néznie előbb a nyelv nyirbálását, majd a reformer gondolatok pokoli végkifejletét: hidak épülését egyrészt, mint nagyon jót és folyók gyorsulását, mint később jóvátehetetlen katasztrófát idéző nemzeti nagy munkát. Együtt izgult a márciusi ifjakkal és harag lobogott benne Petőfi Sándor magyar költő halálakor. Kossuthot gyűlölte, hogy futhatott el így hősiségre termett szép férfiú, hörögte.

Vér és könnyek, szörnyű ár. Örökkön-örökké a pusztulás szélén a szegelet, Istenem, ki érti ezt?

A világ, mind az egész lángra lobbant váratlan. Parázs lett, majd újra. Én meghalok, dőlt hanyatt szakállas kis társa és valóban, semmivé lett.

Egy erő, egy tisztességes negatív tendencia tűnt el a világból, mondta Györke és helyét elfoglalja az egyértelműen sátáni. Nincs már szükség ellenpontosító fényre, mert ez a sötétség bárhogyan jól működik. Tehát eleve elrendeltetett volna a végzet vagy éppen így alakította sorsát az Istentől elfordult világ?

Egyedül maradt és nem volt más dolga, mint várni, hogy zökkenjen a világ, s a feltámadó erők újra felszínre vessék.

IV. NEMZETKÖZI DIVAT STÚDIÓ

1996. A világcserep

A divat megszünteti képességeinket!

(Enyedi Miklós)

1.

B. Varga János a Nemzetközi Divat Stúdió márványpalotájában.

Gyors távozás a könyvtárból, tehetetlen harag. A fővárosba utazott, talán a monumentális metropolis zsivajában helyreáll békéje a sokkhatás törvénye szerint. Aztán a felismerés, hiszen augusztus huszadika van. Forróság. Ünnepe, tömeg. Véres karnevál az Új Kenyér tiszteletére, felvonuló Vadak, karszalagok és dorongok.

Valaki nagy hangon lázított a kormány ellen, néhányan erre rég elfeledett jelmondatokat kezdtek kántálni. Valahogy elcsattant az első pofon. Ijesztve eget-földet szilaj hullámokat vetett az összesereglett nép tengere és örült rohanás kezdődött. Az ár sodorta előre B. Varga Jánost is, futott lélekszakadva a többivel, a többi idegennel a körúton először, aztán balra le egy szűk utcába. Autókon és kapujukból óvatlan előlépő embereken keresztül. Néha érezte kezek és lábak, bordák roppanását talpa alatt. Mi ez a szörnyűség, hova keveredtem, kérdezte ziháló tüdővel. Ez még nem lehet forradalom, ez a világ sem rombolódhat le, amíg fel nem épült. Ez törvény. Igyekezett kiszakadni a tömeg büvköréből. Le nem maradhatott, az volt az egyetlen esélye, ha olyan utcára fordul le és elsőként, ahova nem követik. Futott, futott. Órák óta már? A lábai elnehezedtek, a szíve ki akart szakadni, képtelen volt elég levegőt szívni.

A kis utcák szövevényéből megint a tágas központba keveredett ki. Üres volt már minden, tépett fák leveleit cibálta csak a hirtelen feltámadó szél. Nyári zápor szakadt le az égből, hatalmas cseppekben áradt fentről a víz.

Az első épületbe berohant.

Tágas, világos hall, márványpadló és üvegfalak. Hanyagul lerázta magáról a vizet, mennyire eláztam, alig félperc alatt. Talán az éhség, talán az izgalom, hirtelen ájulási roham környékezte. Elsápadt és levegő után kapkodott. Kellemes arcú, feltűnően elegáns fiatalember lépett hozzá, és vállára tette a kezét:

- Rosszul van, uram? Segíthetek?

- Semmi, semmi, nem, köszönöm - hadarta, de ekkor ellenállhatatlan kényszert érzett, hogy szemét lehunyva hanyatt dőljön és kizárja magát a világból.

Mintha álomból ébredt volna később.

A portugál halott. A barátja is, aki annyira hasonlított azon a régi fényképen Attilához. Abu Hamid al Garnáti is halott. Mindenki halott, az összes könyvtáros, kivéve őt.

Mi az, ami a többiek felé emeli és életben tartja? Vagy életben hagyja? Engedi a levegőt leáramlani a tüdő bokros mélységeibe?

- Hogy van? - szólította egy hang. Hol hallottam én ezt, kérdezte magától B. Varga János. - Olyan hirtelen zuhant végig a kövön.

A fiatalember a hallból.

- Nincs már semmi, mennem kellene.

Ez a síri hang, ez volna az enyém?

- Tessék egy korty, biztosan jót tesz.

Barack? Narancs? Vagy alma? Nem érezte az ízét.

- Inna valami egyebet? Hozok konyakot.

A fiatalember fekete öltönyt viselt, saját anyagából nyomott fekete mintás fekete inggel, fekete mellénnyel. Ujjain néhány ezüstgyűrű. Nem lehetett túlságosan magas, arcát vékony, szőkésvörös szakáll keretezte.

- Dr. Szentimrei György vagyok. Itt dolgozom az Egészségügyi Intézetben. Posthippokratesi projekteket készítünk munkatársaimmal. De ennek nincs túlzott jelentősége. Bizonyára a fronthatások, sokan nehezen bírják ezeket a váratlan időváltozásokat. Nem lehet, hogy találkoztunk már?

- B. Varga János - nyújtotta kezét az orvosnak. - Nem vagyok ismerős erre, csak betévedtem az eső elől. Hol vagyunk, mi ez az épület? Kórház? Milyen intézetet mondott?

- Egészségügyi Intézet. De az csak ez az emelet. Maga az épület, vagy ha jobban tetszik, a három torony a Nemzetközi Divat Stúdió épülete. Itt minden megtalálható, ami a mai világot alkotja. Egy központ, egy város a városban, amit sokan az itteniek közül szerénytelenül az ország szívének gondolnak. Szerencsés ember, csak egy könyvért szaladtam be.

- Ez a maga irodája?

- Hogyne. Nézzen szét bátran. Nagyon kellemes a kilátás. Honnan jött?

- Messziről. - B. Varga János bizalmatlan hangulatban érezte magát ahhoz, hogy megossza titkait a különben szimpatikus idegennel.

- Ne értsen félre, nem akarom faggatni. Csak arra gondoltam, ha mélyebb okai is vannak rosszulletének, talán könnyít magán, ha beszél.

Abu Hamid al Garnáti. A portugál. És a többiek. Mit mesélhetne el az egész hihetetlen és zavaros históriából egy idegennek, akiről nem tudhatja, nem részese-e ő is annak a világot behálózó nagy rendszernek, amiről B. Varga János előtt lehullott a lepel? És ha ártatlan egyrészt, nem bűnös-e másrészt, mert a rendszer lényege, hogy gyakorlatilag senki sem tud semmit a magasabb célokról, még a csúcspozíciókban elhelyezkedő irányítók sem. A rendszer egy láthatatlan és háttérben lapuló, arctalan szisztéma alapján működik, minden elem egyszerre több ponton is illeszkedik. A név, az épület és intézmény neve, Nemzetközi Divat Stúdió, már ez is gyanús. Lehet-e tiszta lélek, aki itt dolgozik? Persze, neki is idő kellett, hogy felismerje, a könyvtár sem az, aminek hitte. Aki nem gyanús azonban, éppen az a leggyanúsabb. Aki a legszimpatikusabb, az a legveszélyesebb.

- Nem tudom. Talán már elállt az eső. Mennem kellene.

- Sejtem, mit érezhet - csóválta meg a fejét dr. Szentimrei. - Itt a névjegyem, bármikor elérhet.

Szégyenkezésféle futott át B. Varga Jánoson, aztán gondolatban vállat vont, most nem érzékenykedhet, legfeljebb tévedett és egy rendes embernek rossz napja lesz. De az orvos egyáltalán nem tűnt rosszkedvűnek. A bejárat ajtójánál még egyszer utána szólott:

- Aztán hívjon, ha van valami. Háromszor hajlandó vagyok segíteni...

Ha van valami, dohogott B. Varga. Ott állt az esőtől fényes és üres nagyváros közepén és fogalma sem volt, mit kezdjen magával.

Úgy emlékezett, büfé mellett is eljöttek az előbb. Egy szendvics, mondta, az jólesne. Visszafordult.

Szőke nő mosolygott rá a pult mögül.

- Parancsol még valamit? - kérdezte.

- Egy kávé talán. Tejszín van?

Térült, fordult, jó volt nézni, ahogy végezte a dolgát.

- Miféle hely ez? - kérdezte B. Varga, hogy beszédbe elegyedjen vele.

- Hogy-hogy miféle hely? - kérdezett vissza a nő. - Nemzetközi Divat Stúdió.

- Ezt tudom.

- Idegen erre, ugye? Van itt minden. Klinika, tévé és rádió, könyvtár, kiadó, irodák, bankok, ilyesmik.

- Megkérdezhetem, maga hogy került ide?

- Meg - nevetett a nő. - Metróval és busszal. Azelőtt meg vonattal jöttem a városba.

B. Varga János arra gondolt, jobb lenne, ha nem maradna teljesen egyedül arra a néhány órára, amit még a fővárosban tölt, mert hamarosan el kell döntenie, mit tegyen. Hazamenjen Derencébe? Vagy mégis maradjon itt és próbáljon a metropoliszban, az idegen testben idegen testként élni? Lehet-e bizonyos helyzetekben jobb megoldás, mint a halál?

- Meghívhatom egy italra?

- Munka közben nem iszom. - A nő úgy nevetett, mintha azt mondta volna, persze, hívjon csak meg.

- Egy kávé esetleg?

- Azt igen. Kér?

Hosszú, vékony, barna dohányba sodort cigarettával kínálta a férfit. Nem, köszönöm, mondta az. Kellemes füst szállt fel a rudacskából.

Csak az utcán jutott eszébe, hogy elfelejtett fizetni. Most forduljon megint vissza? Majd este. A pénztárcáját azonban nem találta. Idegesen végigturkálta a zsebeit. Ami a kezébe akadt, legfeljebb telefonra lesz elég. Telefon.

Az orvos azt mondta, felhívhatja. Csak negyedjére sikerült, addig foglaltat jelzett. Tedd le, morogta a kagylóba, fejezd már be.

- Tessék!

- B. Varga János vagyok. Én ájultam el, tudja... Mondta, hogy kereshetem. Baj van, eltűnt a pénzem...

- Hol van most?

Ennyire telt a pénzéből. Mintha a föld alól termett volna ott Szentimrei, egyszer csak a háta mögött állt és vállára tette a kezét, ahogy először is.

- Ez nem a maga napja.

- Lehet, tudom. Nem akarom fárasztani. Tudja, nekem itt nincsenek ismerőseim, haza sem tudok utazni... Nézze, itt az igazolványom...

Elvörösödött, mert azt sem találta. Szentimrei nevetett.

- Egyáltalán, B. Varga Jánosnak hívják magát?

Nem mentek túlságosan messzire, az orvos szerint nagyon jó szakács főzött a Rákóczi Pincében.

- Ezt is elküldöm - nyögte B. Varga János, miközben késével villájára segítette a Pulykamell Vajdahunyd Módra nevű étel falatkáit. - Már az árát - tette hozzá és zavarában elnevette magát.

- Hol alszik ma este?

- Tessék?

- Szállása nincsen, gondolom. Itt a kulcsom, az irodáé. Odatalál ugye? Nem túl kényelmes, de néhány éjszakát el lehet benne tölteni. Nem fogja zavarni senki. Én csak reggel tíz körül megyek be.

B. Varga nem győzött hálálkodni.

- Se pénz, se papír. Szörnyű ez a mai világban. Nem gondolt még arra, milyen lenne, ha újra születne, más néven, más családba? És közben emlékezne mindenre, ami azelőtt volt.

- Én sajnos emlékszem - mondta két falat között B. Varga. Szentimrei elkerekedett szemmel nézett rá.

- Mire emlékszik? Az előző életére? Ez igen fantasztikus. Hisz a reinkarnációban, mint gyakorlott újjászülető, mint valóságos főnix?

- Nem, nem, úgy értem, arra emlékszem, ami ebben az életemben volt, vagyis van és ez nekem éppen elég, nagyon is sok. Nem igazán tudok róla beszélni, kicsit megbillentett, lehet, hogy ezért estem össze.

- Értem - mondta erre az orvos. Kényelmesen hátradőlt és belekortyolt az italába. - De hadd fűzzem tovább, amit az előbb mondtam. Mondjuk nem újból kezdi, csak ahogyan most történt, elhagyja az iratait, kap egy másikat, más adatokkal, más élettel. Mindenki, akivel kapcsolatba kerülne, azt hinné, maga az, aki az igazolványokban szerepel. Mihez kezdene ezzel?

B. Varga Jánosnak egyszeriben egyáltalán nem ízlett a Pulykamell Vajdahunyd Módra, pedig rajongott a gombás ételekért. Nem mert egyenesen kérdezni, hátha mégis téved és Szentimrei játéka csak játék szavakkal, nem egyéb. Kár volna megsérteni. De mi van, ha mégsem játszik, hanem komolyan gondolja, térdelt fel benne az indulat.

- Én ezt egyáltalán nem tartom jó játéknak.

- Mit nem tart minnek? - Az orvos egykedvűen nézte poharán ujjai nyomát. - Idegen igazolványokban szerepelni?

- Azt. - B. Varga János remélte, nagyon keményen üt a hangja. Nyomatéku-
latul letette az evőeszközeit. Milyen idegenek a mozdulatai, a gesztusai mind, mintha nem ő lenne, aki annyi mindenben keresztülment, talán eltört a gerince, csak még nem tud róla.

- Nézze, barátom, én nem tudom, ki maga. Mondhat bármit, kénytelen vagyok elhinni, különben nem ülnénk itt. Én szeretek játszani, és ez bizonyos mértékig roppant zavaró lehet, kivált ha véletlenül hangyabolyba nyúlok. Járt már így? Ahogy elnézem magát, igen rövid idő alatt cserélhetett arcot. Nem - intett a kezével, amikor B. Varga szóra nyitotta száját -, engedje végigmondanom. Látszik, hogy nem érzi jól magát ebben a ruhában, ez a bőr a ruha alatt nem a magáé. Az a terület, amelyen én otthon vagyok, nem is esik annyira távol ettől a problémától. Csak sejtéseim vannak, de ez kevés. Segítsen, ha szüksége van a segítségemre.

- Nincsen semmi - mondta B. Varga. Gyermekek lettem újra, lovagolok megint, gondolta és a ló le fog vetni a sárba. Gyűlölködve nézte a tányéron a maradékot, ennyit érek, egy tányér gombás húst.

- Felejtse el - legyintett váratlanul Szentimrei. - Ha elfogadja baráti jobbjomat, ígérem, tapintatos kísérője leszek holnap és holnapután.

A büfés hölgy éppen zárt, amikor odaért hat után. Levette fehér köténytét, megigazította feltűzött haját és mosolygott.

- Még adósa vagyok - mondta zavartan B. Varga János és a pult felett lógó poharakra bámult.
- Elfelejtkeztem délután a számláról.

- A vendégem volt, majd legközelebb.

Gyalog mentek. B. Varga nem ismerte a várost, a Rákóczi Pincét javasolta.

- Rendeljen - mondta kissé hűvösen. Még nem talált magára a váratlan események után. - Én csak félszáraz fehér bort kérek.

Ez segített.

Mirtill kellemes asztaltársnak bizonyult. Rövid idő alatt magához ragadta a lassan induló beszélgetés irányítását, mesélt a Nemzetközi Divat Stúdióba járkáló emberekről, a sok művészpallántról, akik a pénzemberek mellett sajátos, de ugyanúgy velejéig romlott világot képviseltek. Sokan jártak a büfébe kávézni, hallott és látott eleget.

- Én nem szeretem ezeket, akik így vannak együtt, fiúk fiúkkal, amióta egy régi barátomat elvitték katonának. Együtt jártunk, nélküle nem mentem sehova, táncolni sem. Otthon törölgettem a port, szombat lehetett, csengettek. Csokor virággal idegen langaléta bámulta a névtáblámat. Mondta, hogy a Gábor küldte, ma nem kapott kimenőt. Behívtam, még nem gondoltam semmire. Főztem kávé, akkor kezdte, hogy ne haragudjak, de ők szeretik egymást. Mit lehet erre tenni? Bőgtem, persze.

Az idő teljesen felgyorsult, nézett a férfi a nő karján járó órára.

- Valamikor vidéken dolgoztam, fent a hegyekben, országúti étteremben. Ott akadt, aki köszönés helyett köpött. De én mindig megmondtam a magamét, néha még az italt is az ilyen ölébe borítottam, csak úgy lehetett talpon maradni. Akkor már ismertem a volt férjemet. Sokat megfordult ott, hozott virágot néha, de fiatalabb volt három évvel. Tizenhat, mikor megesküdünk, mert én terhes lettem. Azt mondta, szeret.

- Nagyon fiatalon házasodtak.

- Én nem is akartam hozzámenni, gyereknek gondoltam, de eljött anyámékhöz és megkérte a kezemet.

- Meddig tartott? - B. Varga kezdett álmosodni, de nem akarta megbántani a büfés hölgyet.

- Öt évig. A gyerek nagyon beteg született, pólyában temettük el, azt mondtam, vége, nincs miért együtt maradni, de nem ment el. A fiam, a második, Róbert most múlt hat. Jövőre iskolás lesz. Akkor esetleg magamhoz vehetem. Még nem tudom.

A férfi feje ekkor lebukott az asztalra, a szőke Mirtill pedig beletúrt a hajába, megsimogatta és csak zárórakor ébresztette fel.

- Reggel várom egy kávéra, kilenckor nyitok - mondta és taxiba szállt.

Az éjszakai várost vérerekkel átszőtt, lüktető daganatnak érezte a férfi. Robbanhat bármelyik percben. Csillagok forogtak kívül és belül, az árnyéka, ahogy jött utána és ment elébe a lámpaoszlopok fénylő korbácsának parancsára, mintha önálló életre kelt démon lett volna. Ez tehát a félelem, amikor már mindent vonz az örvény? A világot jobban érteni aligha lehetne. Láttá, sőt meg is érinthette a mozgatórugókat, tudomást szerezhetett az indítékokról és az okokról, mit akarhatott volna egyebet? Ezzel a tudással együtt élni képtelenségnek tűnt. Hol vannak azok a régi nyarak, a régi emberek, a régi kedv, kérdezte magát B. Varga János. Ha mindenki halott, az is, aki kidolgozta a tervet, a programot, és halottak azok is, akiket maga köré teremtett munkatársainak, és nincs már, csak a két ellentétes pólus, olyan távol az egyik, távol és mégis közel, a másik pedig itt és most, és ez a másik, ez az árnyékszerű, komor és döbbenetes, ez a destruktív erő, ez a megnevezhető, a sötét kor démona, és alávettettek hatalmának mind az élők, mit lehet tenni akkor? Mit tehet az, aki felébe emelkedhet a világnak, aki maga már mentesülhet a kínok alól, a kárhozat tüzetől? Mit tehet az, aki képtelen feladni valamennyi röghöz kötő eszméjét?

A liftre sokáig várt. Aztán ajtó csapódott a hall túlsó végében és elegáns, karcsú hölgy sietett feléje.

- Nem működik, én legfelülről jövök.

- Jó estét - mondta B. Varga János. - Maga ilyen sokáig dolgozik?

- Hosszú napom volt, Isten adott annyi erőt, hogy észre se vegyem, mennyire rám esteledett.

- Maga az ő alkalmazásában áll?

Mintha viaszodott volna valamennyit a régi énjéből egy váratlan hullám.

- Így is lehet mondani.

- Melyik ajtó a lépcsőházé?

- Csak egy van arra.

- Ne haragudjon, nem nagyon ismerem a járást erre.

- Az ünnepre jött?

- Az ünnepre? Nem, az eszembe sem jutott. Valamivel magasabb célok hoztak ide.

Furcsák lehetünk így, a műszaki hibás lift előtt, egy úrasszony és egy hullásának vége felé tartó falevél, gondolta a férfi.

- Örülök, hogy beszélgettünk.

A nő kopogó léptekkel távozott.

Reggelre ős lett, minden levél a sárban, kopasz ágak és didergő emberek. Ez a város nem lehet ugyanaz, mint tegnap, mondta halkán B. Varga János. Annakra érezte a szája szagát, mint már évek óta nem. Talált tisztálkodó szert és törülközőt. Sokáig nézte az arcát a tükörben, hol láttam én már ezt az alakot.

- Így szeretem, ilyen világosan - mondta Mirtillnek és erősen a szemébe nézett. - A tegnapi nap... Nem ilyen szoktam lenni, de így alakult. Érti maga is ezt a hideget?

- Korán jön a tél az idén. - A büfésnő fehér csipkepulóvert viselt. - Itt a városban azonban ennek sincs nagy jelentősége. A por, a zaj, a füst mindig nagy, ennyi erővel akár lehetne tavasz is, érti?

- Ez nem volt mindig így - rázta meg fejét a férfi. - Nemrég dőlt össze minden.

- Az ózonlyukra gondol? Néhány kerületben már évek óta tilos napszemüveg és sapka nélkül utcára engedni a gyerekeket.

- Az időjárás. Meg az, ami azt befolyásolja. A magasabb szellemiség.

- Furcsa ember maga - gyújtott rá a nő. - Kér? Most sem?

- Miért dohányzik? Nem zavarja a füst, meg a szaga, ami a tüdőből reggelente felszáll és belepi a szobát? - Egy pillanatra maga elé révedt. - Én is sokat szívtam. Régen. Talán még a múlt században. - Nevetett. - Tegnap éjszaka találkoztam egy nővel, itt bent a házban, nem volt jó a lift. Azt mondta, Isten alkalmazásában áll.

- Fekete ruhát viselt és fehér gallért?

- Nem, nem apáca volt, rendesen nézett ki, mint valami üzletasszony.

- Sokan vannak ilyenek, akad néhány gyülekezet a Stúdióban. Lenézik egymást, mind csak a magáét hajtja, de azért elférnek egymás mellett. Itt bérelnek irodát, egyik-másik foglalkozik könyvkiadással is.

- Találkoztam én is néhányval, még a régi időkben... Azt hiszik az emberek a huszadik század végén, hogy át lehet járni egyik vallásból a másikba, ahogy éppen a kedvük tartja, mintha ingeket cserélgetnének, úgy váltogatják sokan az Úr nevét.

- Tessék?

- Az Istenét nevét. Holott mindenki ugyanarra gondol, mindenki ugyanarról beszél, s mind úgy, mintha ez a mindenek felett álló akarat egyetlen halvány és keskeny sávra korlátozta volna magát.

- Biztosan. Iszik még egy kávét?

- Ó, nem, köszönöm, ez is sok volt, mert reggel nem kávézok soha, inkább ebéd után.

- Majd elfelejtettem, járt itt egy úr és hagyott magának egy bőröndöt, vigye fel, ott nyissa ki.

A férfi elgondolkozott, próbálta maga elé idézni az orvost, Szentimrei alakját.

- Nem ilyen volt? - kérdezte a szőke büfésnőt.

- Nem, nem hiszem. Csak jött, mondta a maga nevét, meg hogy itt dolgozik, fontos lenne átadnom.

B. Varga János csodálkozva nézte a táskát. Mi dolga lenne ezzel? És ha nem Szentimrei, akkor ki küldte?

- Van telefonja?

- Hogyne, jöjjön a pult mögé.

Nem vette fel senki. Ekkor eszébe jutott, talán éppen úton van. Kint találkoztak az utcán. Szabaduljon meg tőle, mondta Szentimrei és otthagyta B. Vargát. Az rövid töprengés után az első szemetesbe dobta a küldeményt.

2.

A legfelső szinten mindig fújt a szél. Ez volt az, amiről sokan azt tartották, a város szíve.

Itt voltak a hírek szülőszobái. Itt lakott a választott igazság. Itt szembesültek a célok az eszközökkel.

Számítógépek, tévék, monitorok minden helyiségben. Egészséges életmódot folytató férfiak és nők.

Csak az emelet közepén csendesedett el hirtelen minden. Többen is voltak ott, hatalmas teremben, ovális asztal körül. Mint értekezleten, úgy ültek süppedős bársonyszékeikben. Balszélen két szikár úr a többiektől kissé elkülönülve társalgott egymással. Ők sem voltak hagyományos értelemben vett hús-vér emberek: bár testük ugyanúgy porból vétegett, mint a millióké, lelkük azonban már más szinten lebegett.

- Ma vége. Ezen már nem lehet segíteni, ebből már nem fog kimászni. Nem tudja még, hiába tanulta, hiába döbbsent rá a legfőbb elvekre.

- A vér, az mindig elintézi az ügyeket.

- Kicsit sajnálom, végtére lehetne akár itt is.

- Hogyne, de nincs. Ez pedig az ő baja.

- Fent és lent. Eszmék nélkül, de nem eszméletlenül.

A falakon térképek. Cigarettafüst. Bontott, félig elfogyasztott üdítők. Néhány konyakosüveg az egyik sarokban.

- Mondjuk néhány szobának annyi lesz - szólalt meg mellettük egy harmadik személy, mintha csak az alkalmas pillanatra várt volna.

- Maga mindig ennyire optimista?

- Vagy éppen?

Az első kettő érezhető megvetéssel fordult a harmadik felé.

- Ennyit persze megér az ügy. Lesz háborús indíték, mindig akadnak sürgős ellenségek.

- Nem! - Az első határozottan felcsattant. - Nem lesz semmi, csak ő. Mi profikkal dolgozunk. Mi tenyésztettük őket, nem tévedhetnek.

- Hja, kérem - szikrázott fel a lenézett harmadik. - Nem egyszer és nem kétszer fordult már válságra ez az ügy. A nagy stáb! Ezt talán ennyire hamar elfelejtették?

A második férfiú zavartan köhintett.

- Mi se tudhatunk minden részletről. Az egész az ő kezében van - mutatott egy jóképű férfi felé, aki az ablak előtt állt és merengve bámult le a városra, hogy lélegzik az egész, dobog mélyen láthatatlan szíve. Többet látott, többet tudott, mint azt egyszerre feldolgozhatta volna, talán ezért szövődtek pókháló finomságú szarkalábak a szeme köré. - Lehet, hogy éppen azt akarta. Végül is ők megtették a magukét.

- Hogyne. És halottak mind.

- Bocsánat - csattant fel az első. - Nem mind. Az egyik nevet változtatott és történetet.

- Talán egyenesen történelmet? - Vágni lehetett a levegőt, ahogy áradt belőlük a gyűlölet és kígyózott körülöttük.

3.

Egy cukrászdában ültek. Szentimrei közölte, hogy veszélyben B. Varga János élete. Szó szerint és képletesen egyaránt.

A Nemzetközi Divat Stúdió, természetesen. A város szíve, az ország szíve, a világ irányultságainak központja. Itt fogalmazódtak meg az alapelvek és innen indultak átültetésre a gyakorlatba. Minden szál ide futott és minden szál innen indult. Az összes mozgás, ami kapcsolatba került e monumentálissá szőtt hálóval, végül itt csendesedett el, miután bekerült az adattárba, kielemeztetett és megvizsgáltatott. Az alvilág és a felső tízezer egyaránt alá volt rendelve az itteni döntéseknek, miképpen a tömegek is, noha maguk az egyes emberek egyáltalán nem sejtették, miféle gépezetnek alkotják fontos, nem elhanyagolható, de mégis igen sokdrangú részecskéjét. Eszmék és ideológiák itt pecsételődtek meg. A sorsok modern kohója volt ez, végletesen mélyre, messzire nyúló gyökerekkel. A szabadság itt definiáltatott hamisan, s innen terjedt szét az emberlakta földön a kényelmes és bármikor aktualizálható gondolat: nem más a szabadság, mint rosszabb értelemben vett szabadosság, vagy magasabb szinten pusztán fiskális jog. Lehetőség egy hideg sörre vagy pohárka pezsgőre. Piros levű pörkölt vagy vörös kaviár a szabadság, valamint a korlátlan lehetőségek dobozából, a televízióból önként választható műsor - akárhány is az emberi lét keretein belül.

- A divat, mint a Nemzetközi Divat Stúdió egyik lényege - mondta Szentimrei mintha előadói pulpituson állna és látható élvezettel himbálta magát -, a jelenidő legfontosabb ténye, mely áthatja és a forma mellett tartalommal tölti meg a világot. Tény az, hogy hatezer esztendő bölcsessége felett nem lehet szemet hunyni, de az is tény, hogy mi eddig nem látott csúcsokra emelkedtünk. A forma új és az új forma teljesen új tartalmat igényel. Ők azt mondják, a világ nagy szíve mindannyiunknak ugyanazt a ritmust kell, hogy verje, s mindannyian ugyanazt a dalt kell, hogy dúdoljuk. Egység és összetartás. Ez törvény, nagyon fontos törvény. Amit az egyházak esetében az ökumenizáció teremtett meg, azt a gazdasági élet által determinált társadalmi szférában a divat hozza létre minden különösebb nehézség és erőfeszítés nélkül. Nem kell felesleges illúziókat táplálnunk és nem kell tiltakoznunk a pozitív tények ellen: hiszen tudjuk jól, termelünk, fogyasztunk és a kettő közötti igen széles szabad sávban azt csinálunk, amit akarunk. Mondok egy példát: szerethet férfi férfit és nő nőt? Egykor talán megbotránkoztattak volna bárkit e tendenciák, ma azonban az ember szabad. Joga van a szabadsághoz. Kitágult a tudat, s mindazon ártalmatlan anyagok, melyeket létrehozunk, beépülnek a szervezetbe és ott vannak... Mondjam másképpen? A popzene slágerlistáitól az általános drogkereskedelemig, az iskolai oktatás és nevelés elméleteitől kezdve a társadalmi megosztáson keresztül a törvényhozásban szerepet játszó politikai pártok működéséig minden valóságosnak vélt döntést itt megelőz egy hosszabb, rendszerbe illesztett előkészítés. A Nemzetközi Divat Stúdió direkt és indirekt eszközökkel egyaránt részt vesz a világ irányításában a többi ország nagyvárosaiban álló hasonló Stúdiókkal, Intézetekkel együtt. Ahogyan a divat áthat mindent, azonképpen hat át mindent a sok-sok apró, mégis egy nagy egész alkotó Nemzetközi Rendszer.

B. Varga János nem bírta tovább hallgatni Szentimreit.

- Maga ezt honnan tudja ilyen pontosan?

- Nem mindegy? Elhiheti nekem, hogy így működik a világ. Vagy másként gondolja?

- Ezt én mind tudom. De maga! Honnan tudjam, hogy nem hazudik? Lehet, hogy azzal a bőrönddel nem is olyan sokára felrobban egy szemetes konténer. Mi van akkor, ha része ez is valaminek?

- Ó, ez nem annyira bonyolult, kedves barátom. Csak két negatív tendencia van, a többi verzió kizárólag jó lehet ezekhez képest.

- Mire gondol?

- Ha közénk tartozom, és ezt nem hiszi el, akkor azért ér rossz véget. Ha meg elhiszi, akkor is beteljesedik a sorsa.

B. Varga János egy pillanatra megkönnyebbült. Elmosolyodott.

- Lehetséges. Hogyne.

Szentimrei György mélyen a szemébe nézett.

- Kap még egy lehetőséget. Éljen vele. Ha felismeri és nem rontja el, még helyrebillenhet az egyensúly, legalábbis a magáé. Ez igen fontos, remélem tudja. A világ sok részecskéből áll és a valóság nem viseli el az általánosításokat. Érti?

- El vagyok tehát bocsátva?

- Menjen. Egyszer, egyszer talán még segítek. De az nem csak rajtam múlik.

Ez tehát újabb kereszt, újabb szög. B. Varga János majdnem teljesen biztosra vette, hogy öngyilkosságot fog elkövetni nagyon rövid időn belül.

Aznap délután egy fiatal lánnyal kávézott.

- Hogyan is ismerkedtünk meg? - kérdezte Lilla. - Te szólítottál meg, vagy én biztattalak? Már magam sem tudom, pedig nincs egy órája.

Nézték a hóesést.

- A természet rendje teljesen felborult - mondta a férfi.

- Ugyan, erre ilyen a világ. Azt meséltem már, hogy szerelmes belém a bátyám is? Nagyon szép férfi lesz, de most még sokkal inkább gyerek, mint én. A fiúk mindig is lassabban érnek. Te feküdtél már le néger nővel? Fekete bőrön fekete szőr, szerintem ez annyira szép.

A hó esett, kortyolgatták a tejszínes kávé. A váratlan tél látszólag egészen lelassította az időt.

- Mostanában szívesen olvasok Izraelről, ezek annyira mások. A régi barátom, akit azóta sem felejtettem el, Ali, a perzsa például egyáltalán nem volt rosszban velük. Itt a külföldiek összetartanak. Görögök, perzsák, amerikaiak, mind. Ott az egyetemi kollégiumban is külön laktak a magyaroktól. Most éppen Pozsonyban lakik. Nem bírta a kollégiumot, az az egyetlen, ami nem jó, hogy egy görög fiúval laknak együtt. Volt valami barátnője, szerintem színes, ezt csak úgy elejtette telefonban.

- Ennyire fontos még mindig?

- Persze. - A lány fogta a kanalát és megnyalta. - Se vele, se nélküle, tudod ez ilyen. Engem annyira szeretett. De most mit csináljak, ha néha jó lenne más is?

- Az embernek azért vannak kötelességei is, nem?

- Hogyne, de a kettő jól megfér szerintem. Szerethetem őt is, ha mondjuk néha találkozok mással és esetleg elveszítem a fejem. Attól még lehet ő az igazi. Benne is van ilyesmi, néha együtt néztük az embereket, kinek ki tetszik. Például Londonban, a testvérénél. Nagyon gazdagok, én még olyat nem láttam, az egyik testvére Párizsban, a másik Angliában, bejárták az egész világot. Kaptam a testvérétől ajándékba egy karkötőt. Ugye szép?

- Szép.

- Ali is mindig hozott valamit, néha csak virágot. Néha meg dzsekit, cipőt, nem sajnálta a pénzt. Nem olyan, mint a magyarok. Olyan egzotikus. Olyan más szerető.

- Lehet másképpen szeretni?

- Hogyne lehetne. Neki nincsenek gátlásai, vad, könyörtelen. Olyan igazán férfias. Gyöngédség nélkül tud szeretni. Erős nagyon. És testileg is.

- Legyen szíves még kettőt - intett B. Varga János a felszolgálónőnek. Habos blúzt viselt, ami inkább mutatott, mint fedett. Emlékeztet valakire, gondolta a férfi, de itt mindenki csak hasonlít.

Ez a lány. Már mindenről esett szó. Élet, szerelem. Csak a halál nem, arról jobb hallgatni, gondolta a férfi. A lány beszéde szellővé változott, a férfi megborzongott.

- Hallottad a merényletet? Pár órája meggyilkoltak egy képviselőt. Hazafelé menet röpült a levegőbe. Rajta kívül még hárman haltak meg, három gyerek.

A lány szomorúnak tűnt, amikor kezét fogtak. A férfi azonban ekkorra már teljesen elmerült magába, észre sem vette. Már túl volt mindenen, a feszültség akkora volt benne, hogy mindent elmosott, még önmagát is.

Telefonálni akart Szentimrei Györgynek. Nem lehetett túl messze a Stúdiótól most sem. Ez az intézmény egyszerűen mindenhez túl közel esett. Felhajtotta kabátja gallérját, úgy ment a szeles utcákon. A büfében most nem Mirtill dolgozott, így csak pénzt váltott.

- Várjon! - szólt utána a nő. - Van egy üzenetem a maga számára.

- Igen - fordult vissza B. Varga, de nem lépett közelebb.

- Ma délután Mirtill az Art Galériában várja. Négy és negyed öt között.

A férfi kezdett hó áztatta kővé változni. Már semmi sem hatott rá igazán.

- És azt merre találok?

- Itt a negyediken, nem lehet eltéveszteni.

Mégsem telefonált, mert a hallban összefutott az elegáns nővel, akivel Istenről váltott éjszaka pár szót.

Három múlt. Együtt utaztak a liftben. Balra a folyosó végén volt a kiállítás. Csupa fekete-fehér grafika. Fák, maszkok, különös növények. Néhányan bámészkodtak a teremben, szerelmespárok, szemüveges bölcsészek.

- Mindig ilyen kevesen vannak?

- Az embereket nem érdekli a szépművészet. Nincs idejük. Azt sem veszik észre, hogy elrohannak Isten mellett.

- És Isten észre veszi őket?

Valahogy elsodródtak egymástól. Észrevétlen történt, a férfi mintha álomba merült volna hirtelen, aztán mikor magához tért, a nő már a terem másik végében beszélgetett valakivel. Nem tudta, mennyi lehet az idő, de nem bánta volna, ha végre megjön Mirtill. Talán egész életében ki sem nyitott tíz könyvet, de a férfinak az volt az érzése, többet tud életről, szeretetről, haragról, szenvedésről, mint bárki a teremben. Persze a világ útja már kijelöltetett, ez igaz, nem fogja megmenteni érzelmi lényege, ha arra kerül a sor, gondolta némileg sajnálkozva. Része a világnak, és ez épp elég. Talán lehetne vele valamit kezdeni. De miért játszana lovagot az, aki magát sem képes legyőzni, aki kibillen nyergéből az első lökésre?

Hirtelen rájött, honnan ez a pasztell hangulat, ami ráborult, mint egy bolyhos és meleg pulóver. A kiállítás. Igaz, hogy csak fekete és fehér, de a formákban elrejtve színek és energiák és irányultságok is rejtőztek. Ezt nem lehet elvenni. A teremtés ismétlődött meg minden lapon. A művész dolgozik, még akkor is, ha már készülődik az ár és tudható a nap is, amikor elmosódnak mindenknek. A művész, legyen bár nő, az egyetlen igazi úrfajta. Nem haszonért dolgozik. Csak azokkal osztja meg birodalmának titkait, akikkel akarja. Akik beszélik azt a nyelvet, amit ő beszél.

B. Varga Jánosnak ismerős volt ez a nyelv.

A képek finom kidolgozása keleti hatást sejtetett. A címek költőiek voltak és érzékenységre utalók.

Mirtill még mindig nem érkezett meg. Biztosra vette, hogy késik. Közbejöhetett bármi. Telik az idő, gondolta, mégis telefonálni kellett volna. Séta közben később egészen véletlenül megint odasodródott az elegáns nőhöz. Ahogy arcába nézett és egyúttal a teste is feltűnt, mennyire formás, volt egy pillanat, amikor csak nőnek látta. De ez annyira gyorsan elillant, fel sem eszmélhetett.

- Kinek a munkái ezek? - kérdezte félhangosan. Az mosolygott, nem tudom, mondta. Ekkor meglátta, hogy valaki megigazít egy képet. Aztán egy másikat.

Jó volt ránézni. Ismerős valahonnan, aztán az ember rádöbben, hogy nem hasonlít senkire.

- Magaé a kiállítás?

- Az enyém.

- Beszélünk kellene - mondta a férfi és közelebb lépett.

- Hogyne, természetesen - válaszolta zavartan a nő és megigazította a haját. Ahogy levette szemüvegét, B. Varga Jánosnak megint az a határozott érzése támadt, hogy látta már valahol.

- Telefonálnom kellene, megvár itt?

Tárcsázott. Szentimrei György nem vette fel és ennek B. Varga János kivételesen nagyon örült. Mit is mondhatott volna a telefontól pár lépésnyire várakozó művésznő előtt, ki akar ugrani világból? Vagy éppen észhez tért és készül hazafelé? Leleplezni a tudat végső őrületét valakinek, nyitányképpen? Rombolás az első randevú előtt?

Pár évvel később talált a régi zakója zsebében egy telefonszámot. Felhívta, ismerős hang jelentkezett. Bemutatkozott.

- Ó.

Hirtelen csend támadt a vonal túlsó végén.

- Halló, itt van még?

- Igen. - Nagyon messziről jött a válasz, mintha mély kútból sóhajtott volna a hívott. - Boszorkányos, ugye?

- Pardon?

- B. Varga János, nem?

Most ő lepődött meg.

- Beszélünk kellene.

- Tessék.

- Személyesen. Szeretném megköszönni, amit értem tett.
- Már megtörtént.
- De kérem, ez nekem nagyon fontos lenne.
- Nem találkozhatunk, én nem vagyok... hogy úgy mondjam, a megfelelő halmazállapotban. Nem tudom, érti-e, mire gondolok.
- Nem, de akkor is...
- Kérem, kérem! - ha akarja, beszéljünk, rendben. Itt és most. De minek felszaggatni régi sebeket?
- Szeretném elmondani, hogy megértettem mindent. Ön, Te, nem baj, ha így szólítalak? Egyidősek lehetünk, vagyis voltunk akkor. Most már tudom, tényleg az én oldalamon álltál. Nem hazudtál, minden úgy alakult, ahogyan kellett. Élek, és ez igen fontos.
- Emlékszel arra a forró nyári napra, amikor a könyvtárba siettél? Az öregember, aki ott dolgozott meglátott téged, és puskáért indult a házba. De időben érkeztem. A mór, az az elátkozott régi alak. Abu Hamid al Garnáti. A Mester. A szerencsés és szerencsétlen. Azt hagyta meg neki, lőjön le, mint egy rühes kutyát, ha lát, hiszen áruló vagy.
- Pedig a könyvtár legmélyén, a kis dolgozósobájában másképpen viselkedett... Nem volt kedves, de lehetett sajnálni.
- Akkor már nem tehetett mást. Pontosan tudta, nem juthattál be másként az épületbe, csak az öreg gazda testén keresztül. Azt persze nem sejtette, hogy másvalaki végezte el a piszkos munkát. Nagyot nőttél a szemében, elvégre hiába múlt hetven az öreg, a gyilkosság gyilkosság. Bűn, ha így jobban tetszik. Rólam nem tudott. Nem is hitte, hogy még egyszer találkozhat velem. Pedig én sokat tanultam tőle. Nem felejtettem el semmit, még azt is kiszámítottam, hogy a fővárosban fogsz kikötni. Igaz, a zavargásokat nem tudtam irányítani, azok a szálak mások kezében összpontosultak, de jól alakult minden.
- Ti ismertétek egymást? Honnan?
- Ó, ez egy régi történet, nem akarok terhelni egy udvariatlanul hosszú telefonnal. Régebben már találkoztunk és én tartoztam neki. Mondjuk azt, miatta pusztult el minden ismerősöm, ő és a díszes kompániája gyilkolta meg a családomat. Ő és a gólemek. Régen, nagyon régen.
- Velem látszólag rendes volt. Informált néhány lényeges apróságról. A tervről már tudtam, elmesélte hozzá az életét, de téged nem említett.
- Gondolod, egy kétezer esztendő és számtalan országot felölelő történetben számít valamit egy faluközösség? Néhány sírhalom? Számít a többitől elválasztva bármelyik évszázadban bármelyik évtized? Családok, munkák, tervek és álmok? A remények, gondolod?
- Mégis, ha te újra megjelentél és igazságot szolgáltatnál magadnak?
- Nem magamnak, és nem az elhunytaknak. A halottakat eltemetni az egy dolog. De az igazságnak győznie kellett legalább egyetlen fronton a rend, a világ lényegisége miatt. Meg nyugalomra is vágytam, persze. De igyekezz. Mit akarsz még?
- A Mester gyenge volt és tényleg meghalt akkor, nem úgy, mint az első alkalommal, mikor szétszéledtünk.
- Hogyne halt volna meg, utánad én következtem és én kicsit keményebben bántam vele. Ő a nyakadba zúdította a világ minden nyomorát, én pedig elvettem az utolsó életét is. Nincs örökkévalóság, még a gonoszoknak is pusztulniuk kell. A többiek is mind halottak voltak már.

A világ pedig mozgásban volt és te nem tudtál mit kezdeni magaddal. Mint a hullámvasúton: emelkedések és zuhanások. A pálya adva, csak sikítani tudtál. Neked ez hiányzott éppen. Túl sokat olvastál, a könyvek mellett pedig elfelejtettél élni. Azért mentél a fővárosba is.

- És a Nemzetközi Divat Stúdió? A világ igazgatása?

- A Mester, akiből végül Abu Hamid al Garnáti lett, olyannyira jó munkát végzett, hogy a tervei kicsúsztak a kezéből. Kezdetben feladatokat, célokat tűzött maga elé, ezek aztán önálló életre keltek. A gólemek, a tanítványok is külön utakon kezdtek járni. Egy idő után már nem volt hatalma felettük. A portugál például néha egészen hosszú időre eltűnt és általában előtte járt a híre, mikor jött hazafelé. Gondolod, azok a nagy tengeri utazások csak úgy maguktól kezdődtek el? A kapzsiság nagy volt ugyan, de a félelemtől nem nagyobb. A tudomány fejlődése sem tőlük függetlenül zajlott. A föld gömbölyűségének felismerése csak előkészítette a még tradicionális alapokon nyugvó társadalmakat hordozó kontinensek felfedezését. De gondolj bele, felfedezni valamit, ami van, ami él és virágzik? Fosztogatók és gyilkosok, akiket ma az emberiség úttörőiként ünneplünk. Ez a vér szaporodott aztán, velük népesedett be az Újvilág. A Nemzetközi Divat Stúdió is a kezükben van. A tolvajok, a megátalkodottak szeretnek falkában járni, úgy érzik igazán az erejüket. Istenük nincsen, amiről beszélnek az a tudomány, a technika és a pénz. Egy és ugyanaz a dolog. Vírus, mely megállás nélkül szedi áldozatait.

- És a Mester könyvtára? Onnan folyt a világ irányítása, nem? Persze, Abu Hamid al Garnáti akár hazudhatott is.

- Ha hazudhatott, akkor biztosan hazudott. Ő már nem volt számottevő hatalom. A gólemei elavultak, korszerűbb tendenciák vették át az uralmat. Az ember felé valóságos ember emelkedett. Ez a legbiztosabb, ha egymásnak lesznek farkasaivá, nem ismerős elv? Egyébként is, gondolod, hogy egyetlen ponton kezdett el munkálkodni a Gonosz? Egész rendszerek hálózják be a világot, melyek néhol érintkeznek és összefonódnak, más pontokon pedig robbannak.

- A megmozdulások a fővárosban? Akkor, augusztusban?

- Részét alkották egy elterelő hadműveletnek. Mint a nők is, mind, bár tudni aligha tudtak róla. Sokkal előkelőbb helyet foglaltál el, mint gondolod. De azért jobb, ha túl sem értékeled magad. Már nem számít, ki vagy és mit csinálsz, mert nem a tűzvonalban harcolsz. Őket az aknamunka nem érdekli, nem tudnak mit kezdeni vele. Véges a kapacitásuk, szerencsére. A mélység kulcsa nem adatott meg nekik. A felszínnel kell beérniük.

- Mint a Stúdiókkal, ugye?

- Például. Azok virulnak továbbra is. De ezt neked jobban kell tudnod. Jársz arrafelé gyakran, nem? És óvatosabb vagy, mint valaha.

- Remélem, igen. Ez az egy módja van, hogy megmentsem a lelkünket.

- Hallom, szép a kisfiad. Györkének hívod? Azt a nevetem szerettem, arról mindig eszembe jut, valaha mennyire erős voltam. De ma már nincsenek hősök, ne gondold, hogy te vagy Szentimrei az lehetett volna, ugye tudod?

- Tudom, hogyne - bólintott a férfi. Szeretett volna még kérdezni, olyan jólesett hallani azt a távoli, megnyugtató hangot, de a telefon szétkapcsolt.

v é g e

